

מאיר המשפט על חושן משפט חלק ה'

	הלכות שותפים (קעו - קפא)	
55	השיתוף כיצד מתקיים וכיצד נוהגין וכיצד נפרדין, ואם מת אחד מהם	קעו
103	שותפים שאחד מהם ירד לאומנות המלך או חלה	קעז
106	שותף שבקש מהמוכס שימחול לו	קעח
108	שותפין אין להם חזקה זה על זה	קעט
110	שותפים בחצר שגדרו הנאה זה מזה	קפ
110	שיירא שעמד עליהם גיים והציל אחד מהם	קפא

מאיר המשפט על חושן משפט חלק ה'

הלכות שותפים

סימן קעו – השיתוף כיצד מתקיים וכיצד נוהגין וכיצד נפרדין, ואם מת אחד מהם, ובו נ"א סעיפים:

(א) ²⁴⁶השותפים שבאו להשתתף, אין השיתוף נגמר בדיבור (א) ²⁷⁷, לומר שאם אמר בואו ונשתתף יחד בכך וכך, שלא יוכלו לחזור בהם ²⁷⁸, ואינו מתקיים אלא בקנין ²⁷⁹. וכיון שצריך קנין, כל דבר ודבר לפי קניינו מתקיים שיתופו (ב). לפיכך המטבע שאינו נקנה בחליפין (ג), אין השיתוף מתקיים בו בקנין, שאפילו קנו מיד שניהם, שיביא כל אחד מעותיו וישתתף בהם וכתבו שטר על זה והעידו עדים (ד), אינו מועיל ²⁸⁰ אלא צריך שיביא כל אחד מעותיו וישללו מעות שניהם בכיס אחד ויגביהו שניהם הכיס (ה) ²⁸¹. ²⁴⁷ויש מי שאומר שהוא הדין אם משך כל אחד מעותיו של חברו מהני (ו) ²⁸². ²⁴⁸ואפילו לא עשו לא זה ולא זה, אלא נשתתפו והתחילו לישא וליתן בעסק השיתוף ליקנות או למכור (ז), יש מי שאומר דמהני ²⁸³. הגה: ²⁴⁹מי שהלוה לחצרו מעות ואחר כך אמר ליה יהיו צידך למחצית שכר ונאנסו צידו, חייב בכל האונסין כמו בתחילה (ח), ללא נסתלק משמירתו צדיבור בעלמא (ט) ²⁸⁴:

:Commented [YL11]
ע' הערה

²⁷⁷ עי' לקמן ש"ך ס"ק (ז).

²⁷⁸ ומ"מ אף בלא קנין אם חוזר בו, יש בו דין מחוסר אמנה, כמו בכל קנין (לקמן סי' רד סעיף ז).

²⁷⁹ אם עשו קנין על השותפות, ואח"כ הוסיפו תנאים בע"פ, י"א שמהני אפילו בלא קנין, כיוון שבעיקר השותפות עשו קנין (מהר"ק שורש כ, חת"ס ס' צו). וי"א שלא מהני (רשד"ם ס' רעד). ולכן הוי ספיקא דדינא (משפט שלום). ובמקום שאינם יכולים לחזור מהשותפות, גם אינם יכולים לשנות את התנאים (שו"ת הרא"ש ש פט, יג), ועי' לקמן הערה 336.

ב' אנשים שהשתתפו לקנות חטים בסך מסוים, וקנו, וא' מהשותפין קנה חטים מכסף עצמו לצורך עצמו, אפילו אם שניהם הסכימו שזה הופך להיות חטי השותפות, אינו חל הקנין ללא קנין של השותף, אמנם יש בו משום מחוסר אמנה (השיב משה ח"מ צג).

²⁸⁰ ואם עשה קנין לשעבד נכסיו על ההתחייבות לגבות מהן מנה להכניס לעסק השותפות, מהני שבהיא הנאה שעבדו גמרו ומקני א' לשני (חז"א ב"ב ד יא), וי"ח (כנה"ג הגה"ט ח).

²⁸¹ צ"ע אם רוצים להשתתף בכסף שנמצא בחשבון בנק הוי כמלוה וצריך כתיבה ומסירה, או סיטומטא של העברה בנקית מספיק.

²⁸² שנים שנשתתפו, וכל אחד משך מעות של חברו, ועתה רוצה אחד מהם לחזור ואמר שאין רצונו לטרוח ולעסוק בשותפות, מש"כ כאן שאינו יכול לחזור, היינו לענין דכל אחד זכה במעותיו של חברו להשתכר בפירותיו ויכול לומר אני אעסוק להרוויח במעות, אבל שיכריח לחברו על מעשה ההתעסקות אינו מוכרח, דלענין זה במה נשתעבד גופו, אולם לענין דינא מדברי הסמ"ע סק"פ (ג) מבואר דבהגבילו זמן לשותפות אינו יכול לחזור תוך הזמן וצריכים לעסוק בשותפות, ומחלק שם בין מקבל עסקא מחברו דשם פועל עליו ובין שותפים, כיון דכל אחד צריך לעסוק אין שם פועל, ומ"מ גוף הדבר קשה דבמה נשתעבד גופו להכריחו בעסק, ואולי כיון דהעסק השותפות זכו בו ונשתעבדו המעות זה לזה, ממילא שעבוד הגוף גריר בתרייהו. ולדינא אף דפשטא דהש"ע (סט"ו) מורה דאינו יכול לחזור תוך הזמן וצריכי' לעסוק בשותפות, מ"מ י"א דשותפים יכולים לחזור תוך הזמן, וכיון דחוזר משעבוד הגוף בטל ממילא שעבוד נכסים, וא"כ כיון דיכולים לחזור תוך הזמן, ה"נ דיכולים לחזור קודם ההתחלת העסק, וא"כ לכאורה הדין דאינו יכול לכופו לעסוק בשותפות דיכול לומר קים לי כדעה זו, אבל אם שכנגדו מוחזק במעות שותפות, יכול לומר קים לי כשו"ע לענין דמחזיק במעות להשתכר ולהרוויח באמצע (שו"ת רע"א חדשות סי' לז).

²⁸³ שותפין שהתחילו לישא וליתן בעסק שותפין נתקיים השותפות אם כוונת הש"ע דדוקא כל אחד מהשותפין צריך להתחיל לישא וליתן בעסק השותפין או אם מהני אם רק אחד מהן התחיל להתעסק. צריכין שיתעסקו שניהם דכיון שהתחלת ההתעסקות הוא הקנין אשר בו נכנסו בשיעבוד השותפות. אמנם במה שכבר עסק האחד בעסק השותפין מהני אף שלא עסק עדיין כ"א אחד מהשותפין שהריוח הוא לאמצע לזה כמו לזה, דכיון שהעסק נעשה ממעות שהטילו לכיס כל אחד מעותיו אז הריוח הוא לשניהם אבל להבא יכולין שניהם לחזור בהם (שיבת ציון קו).

עי' בית שלמה לקמן הערה 676 בענין קניית כרטיס לוטו בשותפות.

²⁸⁴ בשותפין מתחלה לכ"ע יש לכל או"א מחצה בכל דבר. וכ"ה בתשו' רשד"ם ח"ד סוס"י צ"ג דבכל חוט של משי יש לכל א' חלק והביא רא"י מסה"ת וב"י הל' חלה ע"ש (מהרש"ם ח"ב סי' רכב).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(8) אין השיתוף נגמר בדיבור כו' - דהו"א כיון דצייתי אהדדי ושניהם שוים בהתנאי גמרי ומקני אהדדי, קמ"ל דלא (סמ"ע וט"ז).

(9) כל דבר ודבר לפי קנינו - פירוש, כדרך שקונין אותו אחד מחבירו [דהיינו בהגבהה או במשיכה או בחליפין או ע"י המקום שעומדין בו עליו, וכמ"ש מסימן קצ"ז והלאה כל אחד לפי ענינו, ע"ש] כן יוגמר על ידן השיתוף (סמ"ע).

(10) המטבע שאינה נקנית בחליפין כו' - ע"י לקמן בסימן ר"ג (סמ"ע).

(11) וכתבו שטר על זה והעידו העדים - היינו דוקא כשכותבין סתם פלוני ופלוני נשתתפו בקנין וכיוצא בזה ותו לא, אבל אם כתוב בשטר שקיבלו עליהן פלוני ופלוני להשתתף בחרם חמור ובשבועה דאורייתא כו'²⁸⁵ (דמהני לבטל האסמכתא, וכמ"ש הרמ"א לקמן סי' רז ס"ט) לא מצו לחזור בהו. ואף על גב דלא ידעינן אי קיבלו עליהן כן בפירוש, מ"מ כיון דכבר נהגו לכתוב הסופרים כן בשטרות שקיבלו עליהן הצדדין לאשר ולקיים הדבר בכל תוקף, סתמא דמילתא כל הבא לפניו ואמר להן שיכתבו ביניהן שטר על ענין מה, בודאי קיבל עליו לקיים בכל חומר ואינו יכול לחזור בו. מיהו אף שבאו לפני עדים וקיבלו עליהן שיהיו משותפין יחד, אין להעדים לכתוב שטר ביניהן בכל תוקף, כל שלא קיבלו בפניהן בקנין סודר, עד שיצו עליהן הצדדים לכתוב, דכל דהכתיבה מגרעת כחו דאחד אין כותבין בלא דעתו, וכמ"ש לעיל סימן י"ג ס"ב (סמ"ע). ברמ"א איתא דווקא שבועה ולא חרם²⁸⁶, ועכ"ז לשון של חיוב מהני ע"י סימן ס' סעיף ו'²⁸⁷ (ט"ז).

(12) ויטילו מעות שניהן בכיס אחד ויגביהו כו' - לאו דוקא קאמר דיטילם בכיס אחד, דה"ה אם משך כל אחד מעות של חבירו (סמ"ע), לאו דוקא משיכה, דהא בעינן הגבהה בדבר שדרכו להגביה כמ"ש סימן קצ"ח סעיף א' (ט"ז).

(13) ויש מי שאמר דה"ה אם משך כו' - פירוש, כל אחד משך המעות של חבירו לשם שותפות, אבל לא שכל אחד ימשוך מעותיו של חבירו שיהיו שלו, ונראה דליכא מאן דפליג בהא דמהני ג"כ משיכה לזה, אלא משום דקנין דמשיכה אינה מועלת בכל מקום והגבהה מועלת בכל מקום, לכן מובן בלשון כזו (סמ"ע), לענין שיתוף משיכה כזו לאו כלום הוא משום דכל אחד צריך שיזכה בכל המעות ואם ימשוך כל אחד מעותיו של חבירו אם כן נראה כמו מתנה שזה מקנה לזה וזה מקנה לזה מעות עצמו יצאו מרשותו ואינן שלו אלא של חבירו ומטעם זה כתב העיטור דאף בהטלה לכיס בעינן שנתערבו המעות דכל שלא נתערבו כל אחד עומד בשלו אף אם הגביהו שניהם את הכיס, שיגביה כל אחד כל המעות ואפילו לא יגביהום ביחד אלא בזה אחר זה זכה כל אחד ואחד במעות חבירו לעסק השותפות (ש"ך ❖ ב"ח), שותף שלווה כסף כדי להתחיל עסק, והשותף ערב עבורו, הוה קנין לשותפות, שכן נעשה שליח עבורו, ושליח אין צריך קנין, ואם כתב בכ"י שהסחורות היו הולכים לאחריותו לריוח ולהפסד ועל סמך זה קנה השני, הוה קנין שותפות (ש"ך ❖ רשד"ם), שתיים שקנו בתים יחד, וכל א' בירר חלקו, והתנו שאין לאף א' רשות למכור או

ראובן שלווה מעות ושמעון ערב בעדו והסכימו שמעות אלו יהיו בשותפות נעשה כל אחד שליח לחבירו ואין צריך קנין והשתוף במעות הללו מתקיים בלא קנין (כנה"ג הגה"ט אות יב).

השבועה לא עושה קנין אלא שחייב להשלים מכח שבועתו ע"י לקמן סי' ריב ס"ג, וי"א שלא חייב לקיים שבועתו אלא בהנחה שהמחייב עצמו בדבר שלא בא לעולם לאו כולי עלמא דינא גמירי וסוברים דדמי למקנה דבר שלא בא לעולם, והיכא דיש מקום לומר דדילמא טעה וחשב שלכ"ע קנה מן הדין ואחר כך נודע לו דאיכא פלוגתא דרבוותא קנין אין כאן שבועה אין כאן, ולכולי עלמא אין מטבע נקנה בחליפין וחייב להשלים מכח שבועתו (כנה"ג הגב"י אות כד). וע"י לקמן סק"פ (פ) בשם הלחם רב ברע"א.

אם נתנו שותפים צ'קים פתוחים ביד שלישי לתוקף קיום השותפות שלא יחזו בהם, מהני, ואינם יכולים לחזור בהם, והוי כקנין גמור, אבל כל זה רק אם עשו באופן המועיל בסי' רז ס"ג & ע"י"ש (משפט שלום ס"א).

²⁸⁵ מה עם קנין אודיתא, ע"י קצה"ח קצד סק"ג, וסי' מ סק"א.

²⁸⁶ וע"י מחבר סי' רז ס"ט, וע"י"ש בסמ"ע וכו'.

²⁸⁷ ויש חולקים שלא מהני חיוב (משפט שלום סעיף ז, שחיוב רק עוזר לחייב אומנים ולא שותפים, אמנם ע"י נתה"מ א' שלרמב"ם הוי שכירים זה לזה ולסמ"ע מקנה גופן, נ"מ בשותפות בדבר שישנו בעולם, ואח"כ היה דבר שלא בא לעולם אם יש שותפות בו, ע"י רע"א בסעיף ג'). וגם צ"ע אם זה מח' מחבר רמ"א סעיף ג.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

להשכיר ללא רשות שותפו, ישנם מח' אם הוא קנין דברים בעלמא ולא חל, או אם כל ב' שמתנים זה ע"ז לא בעו קנין, וכן הדין כל מה שהשותפים מתנים, בההיא הנאה דקא צייתי אהדדי, גמרו ומקנו אהדדי, ואפי' בדבר שלא בא לעולם דלא מהני בו קנין, בב' שמתנים זה ע"ז מהני הקנין בההוא הנאה וכו', ואע"פ שזה מח', ויכול הנתבע לומר קים לי, במקום שבועה אינו יכול, אבל שבועה של שותף לא מחייב יורשיו (ש"ך * רשד"ם).

(¹¹) אלא נשתתפו והתחילו כו' - ר"ל נשתתפו בהנחת ממונם שעירבו יחד והתחילו כו', ואז מהני אפילו שלא יוכלו לחזור להבא עד זמן שקבעו ביניהן בתחילה, משא"כ כשלא הניחו ועירבו ממונם יחד, אלא התחילו שכל אחד קנה מממונו בפני עצמו, דלא מהני שלא יוכלו לחזור להבא (סמ"ע), אבל לענין מה שהרויחו סגי בהתחילו לישא וליתן לבד, כיון דלא חזר בו ואדעתא דשותפות קנה, נקנה ממילא להשני דהא זוכה לו, והוי כשליח דאמר לו המשלח זיל זבין לי, שזכה המשלח אפילו לא הודיעו למוכר (נתה"מ), פי' ואפילו לא קבל בקנין סודר מהני, וכן אם נשתתפו שערבו המעות ולא התחילו לישא וליתן, אפילו קבל קנין, לא מהני דהקנין במטבע לא מעלה ולא מוריד, דאין מטבע נקנה בחליפין (ש"ך). וי"א דאפילו לא עירבו המעות קודם, רק שהתחילו בעסק משא ומתן, שוב אין יכולים לחזור אפילו להבא (ט"ז), וי"א דאם רק אחד התחיל להתעסק, אף שכבר עירבו המעות לא מהני רק לענין מה שכבר קנה דזכו בו שניהם, אבל לא לענין להבא דשניהם יכולין לחזור (פ"ת).

Commented [YL12]:
אר הש"ך לא הבאתי.

(¹²) חייב בכל האונסים כבתחילה - היינו דוקא כשעוד לא התחיל לישא וליתן במעות ע"י לעיל ס"ק(ז), אמנם אם רק יצא לדרך, חייב באונסים, כיון שלא עשו קנין. וכן אם קנה במקצת המעות, נעשים שותפים רק במה שקנה, ואם אינו מאמינו המלוה ואומר שאפשר שעדיין לא קנה שום סחורה בהמעות, אין לו עליו שבועה רק חרם סתם כיון שאין לו עליו רק טענת שמא (נתה"מ).

Commented [YL13]:

(¹³) דלא נסתלק משמירתן כו' - ראובן שהלוה י' מנה לשמעון לזמן קצוב ואחר הזמן אומר ראובן לשמעון אותם י' ליטרין שאתה חייב לי יהא לך למחצית שכר ובכך נתעסק שמעון בהם ושוב נאנסו נראה דשמעון חייב באונסין כאשר בתחלה כי אין המעשה נשתנה בחליפות דברים (ש"ך * מרדכי). עיין לעיל סי' ע"ב (ש"ך).

Commented [YL14]:
א הצלחתי להבין מה שהוא רצה מסי' עב

(ב) ²⁵⁰ נשתתפו בשאר מטלטלין(י), כיון שקנאו מידם, שיביא זה חביתו של יין וזה כדו של דבש, והרי נשתתפו בהם נעשו שותפין בהם, וכן אם ערבו פירותיהם(יא), או ששכרו מקום בשותפות(יב) והניה זה כדו וזה חביתו שנשתתפו בהם(יג), הרי אלו שותפין בהם. כללו של דבר, בכל הדרכים שקונה הלוקח, באותן הדרכים עצמם קונין השותפין זה מזה הממון המוטל ביניהם להשתתף בו:

(¹⁴) נשתתפו במטלטלין כו' - שני אנשים שהסכימו להיות שותפים בתנאים מבוררים והתחילו ועשו בפועל, שהתחילו לישא וליתן בעסק השותפות, גם שלא שמו המעות בכיס ולא ערבו הפירות קנה השותפות, והוא של שניהם, אבל מה שלקח כל אחד בפני עצמו אין חבירו חייב בו כל זמן שאינו ידוע בבירור שהיו שותפין בכל משא ומתן שיעשו ובכל מה שיקנו בהקפה ואם עדים העידו שהם קנו בשותפות, אין דנין על פי עדות עדים אלא במה שמעידים בפירוש בדבר ברור, ולא מה שנעשה דיוקים בדבריהם אלא שנשאל אותם במה שנראה מדבריהם אם הם יודעים אותו בפירוש וזהו כשהיה נראה מדברי העד מה שאמר הוא אבל אדרבה נר' הפך לא (ש"ך * מבי"ט).

(¹⁵) וכן אם עירבו פירותיהן - נראה דבעירוב פירותיהן בלא קנין סגי, כיון דכל אדם ניחא ליה הפירות שלו, והם עירבום יחד עד שאינו ניכר איזהו של זה ואיזהו של זה, מחשב קנין לענין שותפות, ולא דמי לעירבו מעותיהן יחד, דבמטבע אין קפידא לאדם לדקדק בין מטבע שלו לשל חבירו כיון דהכל מין מטבע אחד הן. ובתרי מיני מטבע לא שייך עירוב. גם בחביות של יין ודבש לא שייך עירוב וכל אחד ניכר של מי הוא, משו"ה הצריכו שם קנין או שכירות מקום (סמ"ע).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(27) ששכרו מקום בשותפות - וקשה שהרי עי' ב"ב פד ע"ב, שחצר השותפין קונין זה מזה אינו אלא במודד והניח לתוך קופתו ואפשר דהכא דקונין זה מזה להיות הדבר בשותפות מהני גם חצר השותפין, ואכתי צ"ע (קצה"ח²⁸⁸), וי"א דדוקא בחצר השותפין שיש רשות לכל אחד להניח מה שירצה אין קונין זה מזה, מטעם ברירה, שברגע שהניח שלו שם, הוה שלו לגמרי, אמנם בחצר ששכרו בשותפות שלא יניחו בו רק דברים המשותפים ולא דברים שאינן שייכים לשותפות. וי"א שיש לחלק בין כשהיה כבר מונח על מקום של שותפות דלא קנה, ובין אם הביא מביתו חפץ והניחו על מקום שותפות דקנה, כיון דיש שינוי רשות להוציאו מרשות לרשות (נתה"מ).

(27) והניח זה כדו - אמנם אם כבר היו שם הכד והחבית לפני ששכרו המקום או לפני שרצו לעשות שותפות, לא קנה (רע"א ❖ מחנ"א).

(ג) ²⁵¹האומנים שנשתתפו באומנות(יד), אף על פי שקנו מידם, אינם שותפים. כיצד, שני חייטין או שני אורגים שהתנו ביניהם שכל שיקח זה וזה במלאכתו יהיה ביניהם בשוה, אין כאן שותפות כלל, שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם(טו). הגה: ²⁵²ויש אומנים דיכולין להקנות זה לזה אפילו בדבר שלא בא לעולם(טו). ²⁵³ויש אומנים לאפילו קנין אינם לריכוזיו) חלל כל מה שמתנים זה עם זה מתקיים אפילו בלמירה בעלמא ואינו יכולין לחזור בהן כל זמן השותפות שהתנו(יח). ²⁵⁴ויש חולקין ואומנים שיכולין לחזור בהן לענין מה שירויחו אחר כך, אבל לא לענין מה שהרויחו (כברית(ט)א) ואין נאמנין לומר שכבר חזרו בהן²⁵⁵. ²⁵⁶אבל אם היו לוקחים החייטים הבגדים עצמם ותופרין אותם ומוכרין או לוקחים האורגים השתי והערב ממעותיהם ואורגים ומוכרים ונשתתפו במעות שלוקחין בן(כב) הרי אלו שותפים וכל מה שירויחו בשכר מלאכתן ומשאם ומתנם הרי אלו לאמצע(כג)²⁹⁰:

²⁸⁸ וכן פסק בערה"ש (ס"א). עי' לקמן ר"ז ס"ג ודבריו שם ס"ק&

²⁸⁹ עיקר הטעם דאין נאמן לומר שחזרו בהם הוא משום דיש שם מעלת רוב ואוקי אחזקה, כיון דהוי מחוסר אמנה ותרעומות א"כ סמכינן על הא דשארית ישראל כו', א"כ מוכח מזה דאף אם המוחזק טוען ברי בצירוף מעלת מוחזק לטענת ברי, והתובע טוען שמא, דמ"מ מועיל מעלת רוב ומעלת אוקי אחזקה להוציא מהמוחזק אף שטוען ברי (נחל יצחק חו"מ עח הגה בסוף ענף ט). ²⁹⁰ אפילו לדעת הרמב"ם ז"ל אם נשתתפו במעות שעיקרו הוא דבר שבא לעולם אפילו התנו בתוך תנאי השותפות גם על דבר שלא בא לעולם מהני אפילו בדבור בעלמא, וי"א שזה משעבד הממון הזה, אבל אם מצא מציאה וכדומה, אינו משעבדו (כנה"ג הגה"ט אות יח). שנים השתתפו בשטר שותפות בכתב ידם שכל מה שירויחו בסרסרותם יחלוקו, ואחד חזר בו, קנין שטר רק מהני בדבר שלא בא לעולם אם עשו קנין, אבל אם כתבו בשטר שאין בו אסמכתא, כמו שזה מסלק החסרון של אסמכתא זה מסלק החסרון של דבר שלא בא לעולם (ערך ש"י ס"ג). ראובן עסק בסרסרות וקרוב לגמר לא יכל לגמור, ואמר לשמעון להסיר מניעה, וכך עשה, ושמעון לקח לעצמו את כל דמי הסרסרות, וי"א ששמעון יקבל חרם חמור שאינו זוכר אם הותנה על שותפות או שאינו יודע אם ראובן השתדל מה בעסק זה, ופטור. ואפילו אם הבטיח לו שותפות, יכול שמעון לחזור, ואין לראובן עליו אלא תרעומות. ואם קיבל חרם שאינו זוכר אם היה שותפות, ובאמת היה שותפות, אז הוא פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, ואם אינו רוצה לשלם לצאת ידי שמים, אינו נפסל לעדות, אבל אם מודה שאמר לו שותפות וחזר בו, ועכ"ז הפסיד לו על ידי גרמא שהבטיח לו, אבל לצאת ידי שמים חייב, ואז אם אינו רוצה להשלם נפסל לעדות בזה, וראוי לדיין לאמר לו חילוק זה כדי של איפסל לעדות, אבל י"א שבכל ענין אינו נפסל לעדות (אורחות המשפטים כלל ה' ס' ז)

שתי סרסרים שעשו בשותפות עד סוכות, ובסוכות נפרדו, ובחדש לפני סוכות א' עשה סרסרות בין שתיים למכור כך וכך ועשר אחוז יהיה שכר הסרסור, ואחרי סוכות השתדל שהמוכר ימציא את הסחורה לקונה, חייבים לחלק את דמי הסרסרות, שעיקר השכר על הסכם המכירה, וקיום המכירה היא חיוב בכלל הסרסרות, אבל אינו המחייב (שו"מ מהדו"ג ח"ג ס' קס). במילי בעלמא לא הוה שותפו' ומש"ה אם א' אומר לחברו קנה לנו זה בשותפות או אפי' הוא אמר אקנה זה בשותפות יכול לחזור בו לכ"ע אפי' כבר קנה והרויח כיון דלא עבדי שותפות שגם הוא יקנה וירויח ויתן לו חלק לא שייך צייתי אהדדי ומתנה בעלמא אמר ליתן לו ויכול לחזור בו (ח"ט חו"מ ס' צו).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(71) האומנין שנשתתפו - עיין מ"ש בסימן של"ג ס"ג [שפועל שקיבל קנין יכול לחזור בו²⁹¹] (קצה"ח).

(72) שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם - אפי' במה שהרויחו כבר, יכולין לחזור, כמו גבי דבר שלא בא לעולם, דאף משבאו לעולם יכול לחזור בו (ש"ך), אם עיקר השותפות הוא דבר שבא לעולם אפי' אם התנו דקאי השותפות גם על דבר שלא בא לעולם מהני (רע"א).

(73) דיכולין להקנות זה לזה - דכיון דגופן הוא בעולם, הקנין חל על גופם ששיעברו כל אחד נפשו לחברו לעשות מלאכה המובאת להן (סמ"ע).

(74) דאפילו קנין אינן צריכין - משום דגמרי ומקני אהדרי וכמ"ש הרמ"א אחר זה (סמ"ע). פשוט הוא דקאי נמי אריש הסי' אשאר שותפין וכתב כאן באומנות דהוא דבר שלא בא לעולם וכ"ש שאר שותפין שמטילין לכיס²⁹² (ש"ך), עי' לקמן סק"ק (קכג) במי ששלח סחורה מדינת הים, ועי' שם סק"ק (קכו) בשם הרשד"ם, והנה מאחר וזה מח' מחבר ורמ"א ויש לכל א' לטעון קים לי, כל שהדבר שלא בא לעולם (כמו מציאה וכו') בידו, אמנם אם עשו שבועה לקיים השותפות, זה חל אפילו על דבר שלא בא לעולם²⁹³ (ש"ך * רשד"ם), אם שותפין השתתפו יחד, ונפרד השותפות, וכל א' התחייב לשני בקנין, שאם יבא עלילה על א' מהשותפים, כולם ישתתפו בהוצאות העלילה, ובא עלילה בשקר על אחד מהם, אין השותף חייב בזה, כל שהוא עלילת שקר, ואפילו שחייב את עצמו עי' לקמן (סי' רז סכ"א) שאין חיוב על זה [טעם קים לי כרמב"ם], ואם כבר שילם, הוה כשילם חובו של חברו, שאין על זה חיוב לשלם לו חזרה. וכשם שיש מח' מחבר ורמ"א אם שותפים יכולים לחייב את עצמו בדבר שלא בא לעולם, ממילא מובן שכמו שיכולים לבטל השותפות כאשר מגיע מציאה, ה"ה כאשר מגיע הזיק, אמנם עיקר כרמ"א שיש לשותפים לעשות תנאים כאלה, וכשם שעושים תנאים כאלה בקנין השותפות, כן יכול לעשות תנאים בפירוד השותפות (ש"ך * רשד"ם), ועי' לקמן סי' קפא סק"ק (ה) בשם הרשד"ם (האחרון), בכל תנאי שבממון שאומדין דעת המתנה אין כוללים באותו התנאי אלא דברים הידועים שבכללם היה תנאי זה, ולא עולה בדעת תנאי של פרעון כתובה אם תתאלמן או תתגרש

ראובן ושמעון שנשתתפו וכתבו בשטר השותפות אפילו מציאה בדרך תהיה לשותפות וראובן מצא מציאה בתוך ביתו הרי הוא שלו, ואין לשמעון זכות בו, דקנתה לו חצרו והוא לא קנה אלא מכח חצרו שלא היה התנאי אלא מה שיקנה הוא בעצמו ויקנה בהגבתו בדרך או במקום אחר אבל מה שתקנה לו חצרו לא היה בכלל התנאי למה הדבר דומה לאשתו ובניו הקטנים שמצאו מציאה וזכה הוא מכחם האם נאמר שזכה השותף במה שקנתה אשתו. ועוד מציאה בחצרו הוי מילתא דלא שכיחא כולי האי והוה ליה לאתנויי בהדיא (רדב"ז ח"ב סי' תרט"ז). שנים קנו בשותפות בגדים, והביאום לביתו של א' מהם, ומצא בבגד מעות, אין לשני חלק בו, שכליו מתורת חצרו, ואין קונה לו של אמדעתו, עי' סי' רסח, ועוד ה"ל חצר השותפין אין קונה זה מזה (דברי גאונים כלל צח סי' יט).

שותפין שהשתתפו בעסק מסוים, וא' מהם הרויח בעסק אחר, ונתן חצי לשותפו, אם יש מקום לתלות ולומר שראובן טעה בדעתו ולהכי הביא לאמצע מה שהרויח בעסק אחר וחלקו ביניהם שוה בשוה הדבר מוכיח שמחמת שהיה סבור שהיו שותפין לכל דבר הוא דעבד הכי ויותר יש לתלות בזה ממה שנתלה במתנה ולכן מוציאין מידו, ומהריב"ל חולק וסובר שאם נתן לא מוציאים (מחנה אפרים הלכות שותפות סימן ד)

בעיר א' היה נזק של שתפון מים, וחוק המדינה שהמדינה משלם 10 אחוז מהנזק, והקהל הטעו את המדינה, וגבהו פי' חמש מהזיקם, ובזה פתרו ממס של השנה. והנה כמה מהקהל לא נזקו בכלל, ואז נזקו תובעים מהם שלא נזקו שישלמו קנסם. הנה מאחר ונזק נעשה לבית הכנסת, שהוא של כולם, לכן הרווח של הגנבה לכולם, לפי אנשים ולא לפי ממונם (חת"ם חו"מ קכג).

"א דאם הגביה השותף הגניבה אדעתא ידידה ודחבריה זכה חברו וצריך לתת לו חלקו ואצ"ל היכא דהתנו בהדיא מעיקרא אדעתא דהכי דמצי לזכות לחברו אפילו במידי דאסיר ויש חולקין, שדווקא אם הגביהו יחד, וכל שהתנו מעיקרא מהני כיון דקי"ל דשותפין נעשו שכירים זה לזה וכפועל דמי דכל שהגביה השותף כאלו הגביה הוא עצמו דמי דקי"ל יד פועל כיד ב"ה, וממילא שותף שהלוה ממעות השותפות באבק רבית ולקח הרבית זכה בהם חברו לכו"ע [ואע"פ שיש בזה איסור, מ"מ כל שאין חייבים להחזירו, זכה בו], כל שהם שותפין, (מחנ"א שותפות ח).

²⁹¹ ועי"ש בש"ך שקבלן לא יכול לחזור.

²⁹² אבל במעות, גם לשיטה זו לא מהני, דאינם נקנים בחליפין (חזו"א ב"ב סי' ד סק"א).

²⁹³ עי' לעיל סק"ק (ו) בשם הרשד"ם שאין שבועה מחייב יורשים. ועי' כנה"ג לעיל הערה 284.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(ש"ך * הרשד"ם). ואפילו בדבר דמהני קנין אמרינן אגב דבעי למיקני, דנשתתפו שאני, דאגב דצייתי אהדדי גמרי ומקני אפילו בדבר הבא לעולם²⁹⁴, אמנם היינו דווקא שהתחילו לעבוד, ולא שהסכימו להשתתף (נתה"מ), כל שהוא מח' אם יש קנין או לא, אם יש שבועה, הוה ספק שבועה ולהחמיר (רע"א * הרשד"ם²⁹⁵), ועי' לקמן סק"ע (עב) ברשד"ם הובא בש"ך ובפרח שושן הובא ברע"א.

(^ה) ואינו יכולין לחזור בהן כ"ו השותפות שהתנו - פי' ואפי' במה שירוויח להבא (ש"ך).
(^ט) לענין מה שירוויחו אח"כ - פי' אפי' בקנין אבל לא לענין מה שהרוויחו כבר, דוקא²⁹⁶ בקנין. ונראה מכל אלו הפוסקים שלא חלקו בין אומנין לשותפין (ש"ך), וי"א שבשותפין בדבר הבא לעולם כשנעשה בקנין סודר, או אפילו ע"י משיכת המטלטלים דקנין גמור הוא, אינו יכול לחזור אפילו להבא. ובלא קנין רק כשהתחילו לישא וליתן, יכול לומר קים לי כרמב"ן ורשב"א דס"ל דיכול לחזור להבא, אבל לענין מה שהרוויחו לכו"ע אינו יכול לחזור. ובאומנין שנשתתפו דהוי דבר שלא בא לעולם, כשהיה בקנין נראה דיש לדון דאינו יכול לחזור בו אף להבא, ואין מקום לקים לי כרמב"ן ורשב"א, וכן נגד מה שהרוויחו נראה דאינו יכול לחזור אפילו בלא קנין (נתה"מ), ראובן ושמעון אומנים שנשתתפו באומנותם וקנו מידם, אח"כ אמר ראובן אני מוחל לך השותפות ונתרצה שמעון ולא קנו מידם, ואח"כ נתחרט ראובן, ושמעון אמר כבר מחלת ומחילה אינה צריכה קנין. ולענין דינא אי מהני מחילה בלא קנין צ"ע, ועיין מה שכתבתי לקמן סעיף י' ס"ק"ב (פ"ת).

(^ז) שם - וי"א היינו אינו יכול לחזור ממה שהרוויחו, דהיינו אם עשו שותפות עד זמן קבוע דהדין הוא דכשהגיע הזמן שמחויבין לחלוק במה שהרויח כל אחד, ואח"כ לא רצה ליתן אחד לחבירו הרויח שהרויח, קמ"ל דאינו יכול לחזור, וכשהגיע זמן חלוקה צריכין לחלוק בשוה, ואף גוף החפצים שתחת יד כל אחד שזכה בו בשכר פעולתו זכו בו שניהם והוא של שניהם. משא"כ במה שירוויחו יכולין לחזור, היינו אם באו לחזור קודם שנטל שום ריוח (נתה"מ)²⁹⁷. וי"א שכל זה בשותפים שהשתתפו זה עם זה, אך מה שהוא ממנהג הסוחרים אין לשנות אפילו הוא שלא כדין תורה, ומנהגם תורה היא. ונראה כל זה בשני השותפים עוסקים בעסק השותפות או החמרים והספנים הנ"ל, אבל כשזה עוסק במסחרו לא יתחייב זה ליתן מהרויח שלו בענין שנהגו להשתתף בו, אא"כ יתן לו שכר עמלו והפסדו במה שהפסיד בשעה שזה הרויח במסחר שלו, ואינו מן הדין שזה השני יתן לו מהרויח ויאכל הלה וחדו (פ"ת).

(^ח) ואינו נקנה אלא בקנין גמור - היה פעם מנהג בין הסוחרים, כשרואים שרבו האנשים העומדים על המקח אשר בסיבת זה יוול המקח מאד, אזי מי שרוצה ליקח מביטח את האנשים הרוצים לעמוד על המקח סכום כך וכך בכדי שימנעו את עצמם מזה ולא יוול המקח. וכתב דאם נעשית ההבטחה זאת בלי קנין ובלי השלשת מעות רק בדברים בעלמא אינו כלום. ואין לדמותו לשכירות פועלים דקיי"ל דלא בעי קנין, דשאני שכירות פועלים שהשכר הוא עבור עשיית פעולה או דיבור, אבל בנידון דידן שקבלת שכרו בעבור שמונע את עצמו מלעשות, אף שמדרך ליתן שכר בעד זה, מ"מ לא דמי לשכירות פועלים ובעי קנין. עכ"פ קנין מהני, דוקא היכא שהיה רשות ביד האחרים ג"כ לקחת זה המסחר בלי השגת גבול, אבל אם היה צד איסור בדבר כמ"ש בסימן רל"ז ס"א, אז אף קנין לא מהני (פ"ת).

(^ט) אבל אם היו לוקחים הבגדים כו' עד ונשתתפו במעות שלוקחים - אם אומנותן הוא בכך שהחייטין רגילין לקנות בממון עצמן כו', והאורגין לוקחים שתי וערב ממעותיהם, אף שעכשיו לא לקחו עדיין הבגדים או השתי וערב ועירבום יחד, אלא נשתתפו בהמעות שלוקחין בו כו' ועירבום יחד, מהני ביה הגבהה או משיכה, ולא מיקרי דבר שלא בא לעולם כיון שהבגדים והשתי והערב מצוי לקנות. ודוקא כשאומנותן הוא שנותנים להם

²⁹⁴ עי"ש בנתה"מ אריכות נגד אבל בסוף מביא את המהר"ק.

²⁹⁵ עי' לקמן סי' רז ס"ט.

²⁹⁶ צ"ל אפילו בלא (נתה"מ).

²⁹⁷ עי' בית יצחק (חו"מ מט), שאחרי המח' סמ"ע סק"י (ז) ונתה"מ כאן, אז אם שנים השתתפו בעסק, וא' רוצה למכור את חלקו לאחר, הוא תלוי במח' סמ"ע ונתה"מ.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

שכר על מה שתופרים הבגדים שמביאין להם הבעלי בתים לעשות ולתקן להן, באלו אמרו דלא מהני בהו קנין (סמ"ע).

(כ)²⁹⁷ וכל מה שירויחו כו' הרי אלו לאמצע - קמ"ל רבותא דאפי' להבא א"י לחזור בהן מטעם שכתב הסמ"ע ס"ק(טז), אבל לשעבר מודה דא"צ קנין (ש"ך), קשה דהא גם להבא אין צריך קנין רק התחילו לישא וליתן, לכן נ"ל שיש כאן חסרון הניכר, וכצ"ל, מטעם שכתב הסמ"ע ס"ק(כב), זהו לדעת השו"ע, אבל לדעת הרמ"א לא מהני בלא קנין לענין שלא יחזור להבא, אבל לשעבר מודה דא"צ קנין (נתה"מ).

(ד) ²⁵⁷ שותפין ששמו פירותיהם ונשתתפו בהם, יש להן אונאה זה על זה (כד). עירבו פירות בלא שומא ומכרום (כה), ונשאו בדמיהם, הרי אלו מחשבין הפירות כמה היו שוים בעת שנשתתפו ומחשבין השכר או ההפסד²⁹⁸:

(כ)²⁹⁷ שותפין ששמו - פירוש, אם שמוהו קודם הנחתן בשותפות וכיונו להיות הנחתן שוה, ואח"כ נמצא שלא היה שוה, יש בו אונאה, אע"ג דהאי לאו מכר וקנין הוא, מ"מ כיון דראינו דקדקו להניח בשוה הו"ל כמכר (סמ"ע), ואם היה באונאה יתר משתות²⁹⁹ דהוא ביטול מקח, נראה דאם היה קנין אחר לקיום השותפות שיהיה לזמן, כגון התחילו לישא וליתן, אז אף שנתבטל הקנין מהמטלטלין, מ"מ השותפות קיימת עד הזמן, רק שהוא מחויב להשלים להם מעות או ליתן מעות אחרים לעסוק עד הזמן, אבל אם לא היה הקנין רק ע"י משיכת המטלטלין כמבואר בסעיף ב', כיון שהקנין נתבטל מחמת האונאה, הוי כאילו לא משך כלל, וגם השותפות נתבטלה ויכולין לחזור בהן (נתה"מ).

(ה)²⁹⁸ עירבו פירותיהן בלא שומא כו' - אף על פי שעירבו סתם וגם לא באו לחשבון עד אחר זמן, אפ"ה לא אמרינן דמחלו זה לזה ויחלוקו הכל בשוה, אלא מחשבין הפירות כמה היו וכל אחד נוטל קרנו בראש, ועי' סעיף הבא (סמ"ע).

(ה) ²⁵⁸ השותפין שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים וזה ש', ונתעסקו כולם בממון סתם ופיחתו או הותירו, השכר או הפחת ביניהם בשוה לפי מנינם לא לפי המעות (כו)³⁰⁰. ואפילו לקחו שור לטביחה, שאלו טבחוהו (נ"א לא מכרוהו) היה נוטל כל אחד מברשו לפי מעותיו (כו), אם מכרוהו חי ופחתו או הותירו, השכר או הפחת לאמצע. במה דברים אמורים, כשנשאו ונתנו במעות שנשתתפו בהם, אבל אם המעות קיימים ועדיין לא הוציאו אותם (כה) (כט) ופחתו או הותירו מחמת המטבע ששינה המלך או אנשי המדינה, חולקין השכר או ההפסד לפי המעות (ל).²⁵⁹ וכל שכן אם נשתתפו צפירות ועדיין הן צעין שנוטלין לפי מעותיהן.²⁶⁰ ואם התנו ביניהם, הכל לפי תנאם בין בריוח בין בהפסד³⁰¹:

²⁹⁸ ראובן ושמעון היו שותפין בבד, שהוא ארוך אלף מטר, וראובן מכר לשמעון חלקו בכ"ה ש"ח למטר כמחיר השוק, ושמעון בא אחר כך, וטוען שהמחיר בשוק היא באמת כ"ג ש"ח למטר, וטעה בחשבון, אע"פ שאין בזה אונאה, עכ"ז היה קנין בטעות, ולא קנה (ש"ת תשורת שי ס"י תכ). ראובן שלח שמעון ולוי להשתדל לקנות סחורה מסוים מפלוני, ובתנאי שיחלקו ברווח, ואחר זמן, ראובן הלך וקנה במעותיו, כל שלא חזר בו ראובן, חייב לשלם לשמעון ולוי חלקם ברווח, ואם חזר בו ראובן, אינו חייב, ואם הלשון של ביטול השליחות מסופק, אז עי' לעיל ס"י יב ס"ה יעשה פשרה על ב' שלישים (מהרש"ג ח"ג ס"י ק).

²⁹⁹ או במידה אפילו פחות משתות.

³⁰⁰ היינו כאשר קנו שור בת"ר פרוטות, וא' נתן ק', וא' ר', וא' ש', ומכרוהו בת"ש פרוטות, אז כל א' מקבל הקרן שלו בחזרה, וחולקים הק' של השכר לשלש.

³⁰¹ גוי היה לו כלים למכור, ובאו ז' אנשים לקנותם, ושוב באו עוד כ"ט אנשים ואמר א' מהז' אל תקלקלו הניחו אותנו לבד ליקח ותהיו גם כן שותפים רק שאנחנו ניקח בריוח חלק יותר גדול מכם, ולבטחון שלא יתקלקלו נתנו הכל"ט אנשים לא' מהז' מאה ש"ח ונגמר המקח לאותם הז' בעד ר"פ ש"ח. אם נתנו המאה ש"ך בדמי המקח, אז הדמים מודיעים, אלא כיון שזה רק לבטחון אז הז' נחשבים כחצי, והכל"ט נחשבים כחצי, ואז חצי של הז' לוקחים יותר, וזה פחות מפי שתיים, שאם זה פי שתיים זה כבר ג' חלקים בין כולם, אבל אם הז' אמרו "אנחנו ניקח יותר מכם" אז כת הז' ידם על העליונה ואם יש רווח אז הכל"ט מקבלים כ"ט פרוטות, ואם יש הפסד אז הז' מקבלים חמשים ואחד אחוז מההפסד והכל"ט ארבעים ותשע אחוז, אבל זה רק עד מאה ש"ח (תשורת שי ס"י קלח).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(כ)¹³ השכר או הפחת ביניהן בשוה כו' - והיינו דוקא כשקנו שור בשותפות ומכרוהו חי כדמסיק, דבעודו חי החלקים מצורפים יחד ואי אפשר לזה בלא זה ומשו"ה חולקין בשוה, משא"כ כשטבחוהו ומכרו הבשר או חלקו הבשר ביניהן, כיון דאין החתיכות צריכין זה לזה ועומדים לחלק, משו"ה חולקין לפי מעותיהן. ולא מיבעיא כשלקחו מתחילה השור בשותפות כדי למכרו חי וכן עשו ומכרוהו חי, דהשכר וההפסד הוא לאמצע, אלא אפילו אם היתה דעתם מתחילה כדי לטבחו, אפ"ה לא אזלינן בתר תחילת המחשבה, אלא בתר סוף המעשה דמכרוהו חי. והאי שור ומכרוהו חי לאו דוקא הוא, אלא כל הדומה לו דהיינו סחורה שאינה עומדת לחלק אלא למוכרה יחד, אז חלק המועט נתערב בהמרוכה ושוה לו (סמ"ע), צ"ע למה הרמ"א לא הביא בשם י"א השיטה דאפילו קנו לטביחה וטבחו באמת, הוה לאמצע, כיון דלא התנו תחילה, אומדנא דמוכח הוא שכיונו שיהיה הכל לאמצע (ט"ז), כשקנו שור לחרישה ועומד לטביחה, והיינו שנמלכו לטובחו או לקחו מתחילה לטביחה ולחלקו באיבריו ומכרוהו חי, וכן בשור לחרישה כשלא קנוהו להתעסק להרויח רק לחרוש כל אחד לעצמו או להשכירו, אזהא דשכר לאמצע הוא רק מטעם כיון דהחלקים מצורפים כשמכרוהו חי ואי אפשר להרויח בחלק המרובה בלתי אם יהיה החלק המועט עמו, ומשום הכי כשטבחוהו ומכרו הבשר שאפשר להרויח גם בחלק המרובה לבד, אף שמכרוהו ביחד נוטלין לפי מעותיהן, אמנם כשנשתתפו במעות לקנות סחורה הראויה לחלוק ולמכור על זמן, ובזה לא שייך טעם הנ"ל, דהא החלקים אינם מצורפים בסחורה, אמנם כאן שייך טעם שיכול לומר כיון שנשתעבדתי לעסוק בשוה ודאי אדעתא ליקח החצי נשתתפתי, מדלא אתני, דבלא"ה בודאי לא נשתעבדתי להיות אגוד כך, ולפ"ז אתיין דברי השו"ע כפשוטן, דבסעיף ה' במ"ש השותפין שהטילו לכיס זה מאה וזה מאתיים ונתעסקו כולם ופיתחו או הותירו השכר לפי מנינם, כונתו על עסק סחורה והיינו דינו השני, דהיינו מדלא אתני. ואח"כ כתב דאפילו לקחו שור לטביחה דהיינו לחלוק באיבריו מיד, דבזה לא שייך טעם הזה, מ"מ אם נתנו להם ריוח על שמוכרין אותו חי הריוח לאמצע מטעם דהחלקים מצורפים, ואח"כ כתב במה דברים אמורים, וקאי על הרישא בעסקו בסחורות שנשתתפו לעסוק בשותפות, ודין זה שייך אפילו בשור לטביחה כשלקחוהו להתעסק בו להשביחו עד הזמן, דהשכר לאמצע, ועל זה קאי ה"במה דברים אמורים" כשנשאו ונתנו במעות שנשתתפו, אבל אם המעות קיימים וכו', פירוש, אף שעדיין לא כלה זמן השותפות והן מחויבים לעסוק במעות ולקנות סחורה ואי אפשר לו לחלק עצמו, וכסחורה שא"א לחלוק עצמו דמי, והיה ראוי להיות השכר לאמצע מדלא אתני, ועל זה כתב דמ"מ הריוח לפי מעות, שהרי אין החלקים מצורפים, אבל הריוח במעות שבאו אחר שנשאו ונתנו קודם זמן חלוקה דלא שייך טעם זה, השכר לאמצע. ואח"כ בסעיף ו' כתב עוד, דאם עלה ריוח אחר זמן חלוקה דהריוח לפי מעות. וקאי רק על עסק סחורה, פירוש, דלא נאמר כיון דמעיקרא היתה השותפות על קביעת זמן, וממילא היתה אדעתא שיהיה הריוח לאמצע, א"כ מה בכך שכבר עבר החלוקה, נימא דאדעתא דמעיקרא המשיכו השותפות, קמ"ל דלא, רק כיון שהריוח עלה אחר שכבר אינן משועבדין זה לזה, הוא לפי מעות, ועל זה כתב הרב בהג"ה דה"ה אם שינו נוטלין לפי מעות, פירוש, דקאי ג"כ על עסק סחורה ולא אמכרוהו חי. אבל אם ביטלו הריצוי הראשון ונתרצו לעסוק בעסק אחר ג"כ על קביעת זמן, ודאי דהוא לאמצע, ולא יהא אלא נשתתפו מחדש על זמן דודאי השכר לאמצע (נתה"מ)³⁰².

שותפים שנשתתפו בסחורות ולכל אחד ואחד היה לו מין סחורה בפני עצמו ושתפום, משעה שנשתתפו, הקנו זה לזה בדמים ששמום, אבל אם הסחורות הם אותו דבר, אז יש לכל אחד ואחד חלק בה לפי חשבון מעותיו שאילו חלקו קודם שנשתתפו היה כל אחד נוטל כפי מעותיו אף כשנשתתפו לא היה דעתם לאמצע אלא במה שיקנו אחר מכירת אלו (מהרי"ט ח"ב סי' קח).³⁰² אם נשתתפו זה במנה וזה בק"ק ולקחו פרקמטיא ונשאו ונתנו בה והריוחו נראה דהשכר לאמצע, כל שעדיין לא חלקו השותפות והשותפות עומדת שכל דבר של שותפות כל זמן שלא חלקו הריוח לאמצע, אלא אפילו אם בא' לחלוק הסחורה אינם חולקים לפי מעות זולת היכא שלקחו פרקמטיא לחלקה ולא להרויח ביחד, ואפילו אם קבעו זמן לשותפות ונמשך אח"כ כל זמן שלא חלקו הריוח לאמצע. אבל היכא שלקחו סחורה לחלקה ביניהם ונמלכו ומכרוהו נראה דהריוח לפי מעות (מחנ"א שותפות א).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(כ) שאלו לא מכרוהו כו' – וי"א דאפילו קנו לטביחה וטבחו באמת, הוה לאמצע, כיון דלא התנו תחילה אומדנא דמוכח הוא שכינונו שיהיה הכל לאמצע (ט"ז וש"ך), וא"א להוציא ממון נגד שיטה זו (פ"ת).

(כח) ועדיין לא הוציאו אותם כו' – משמע שאם כבר הוציאו המעות בעסק ומכר העסק בעד מעות, ופחתו או הותירו מחמת המטבע ששינה המלך, אפילו אם זה השינוי נעשה אחר מכירת העסק, הפחת או השכר בשוה³⁰³, וי"א שמאחר ועומדים ליחלק וזווי כמאן דפליגי דמו. למעשה שנים שהטילו לכיס, אחד מנה ואחד מאתים, וכשבאים לידי חלוקה עלה המטבע או ירד, כל אחד מה שהניח הוא נוטל ואין משגיחין בעליית המטבע וירידתה כלל (פ"ת).

(כט) שם – עובדא בראובן ושמעון נשתתפו במו"מ לווארשי, ודרך הסוחרים שאין מוליכין מטבע שפודים שם, דהיינו מעות פרייסיש, לביתם, רק מחליפין שם על אדומים או באנקי, ודרכם לתת כסף הפדיום מה שיעלה ראשון ליד החלפן, וכשהם צריכים לבאנקי לוקחים ממנו כפי השער שבשוק, וראובן היה צריך למעות לצורך עצמו ולקח באנקי מהחלפן כפי השער במעמד חברו ובציווי ליתן לו, אך התנה שכשיצטרך הוא יקח ג"כ, ואח"כ לא לקח כלל עד הגיע תור נסיעתם, ואז כבר עלה השער ממעות פרייסיש נגד באנקי, ובעת שקיבל ראובן לא נשאר אצל החלפן מעות פרייסיש בעין כי אם מעט מזעיר, ועתה טוען שמעון מה שהותירו מעות פרייסיש בעליית השער הותירו לו [נגד הסך שלקח חברו], וראובן טוען שהותירו לאמצע. כשקיבל ראובן באנקי אצל החלפן לשלוח לביתו, גם חברו יש לו כנגדו בקופת השותפות באנקי כסך הזה, דודאי זה שלקח באנקי אצל החלפן לאו אדעתא שיטול חברו כנגדו כל כך מעות פרייסיש כפי הסך שחשב החלפן עבור הבאנקי שקיבל, שהרי אין משאם ומתנם וסוף חשבונם בשעת חלוקה כי אם על באנקי, ואף אם חברו היה רוצה שיהיה חלוקה ביניהם במעות פרייסיש, זה היה יכול לעכב ולומר איני רוצה לעשות חלוקה כי אם על באנקי שהוא המטבע שנתנו בשותפות, ומעות פרייסיש כסחורה אחרת דמי, שא"י לחלוק עד שתמכר על מזומנים כו', ומכל שכן בזה שקיבל הבאנקי מהחלפן במעמד חברו, ואם היה רוצה שישאר לו כנגדו בשותפות במעות פרייסיש הו"ל לאתנויי, כיון שדרך המו"מ וחשבון שביניהם מתחילה ועד סוף הוא על באנקי, ומדלא התנה אומדנא דמוכח שנתרצה שיהיה לו חוב בשותפות כסך שקיבל חברו בבאנקי, ופשיטא שאין לו להפרע מן השותפות רק באנקי, והשכר ממעות פרייסיש הוא לאמצע כו' (פ"ת).

(ל) ופחתו או הותירו מחמת המטבע כו' – הטעם, דאף אם היה נשאר המטבע ביד כל אחד הגיע להן הריוח או ההפסד (סמ"ע), אמנם אם נשתתפו במטבע או בפירות שאינן שוין ולא עלה הריוח רק על פירות או המטבע של בעל המועט, אפ"ה הוי לפי מעות, משום דתיכף כשמשיך אחד או הגביה המעות של חברו, נקנה לו בשל חברו לפי מעותיו ונעשה שלו להרויח או להפסד, רק שאי אפשר לומר שיהא לאמצע כי אם במקום שהריוח עלה ע"י טירחא דידהו, מטעם שי"ל כיון דנשתעבד בעל המועט לטרוח כמו בעל המרובה,

1: Commented [YL15]
דר?

עיי' שו"ת פנים מאירות (ח"א סי' סב): שני שותפים קנו חורבה בשותפות ואחד מהשותפים הוציא כמה מאות הוצאות מכיסו בתיקון החורבה ובנה בה בנינים שהיו ראויים לדירה ובתחילת השותפות עשו ביניהם שידורו כל אחד מהם ג' שנים והקדימה יהיה לזה שהתעסק בבנין לדור ג' שנים ראשונים וכהיום הזה נמשך הדבר שדר בו השותף חמשה שנים, והשני לא שילם על הוצאת הבניה. וכמו סי' קס"ד ס"ה הבית ועליה שנפלו אמר בעל עלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות הרי בעל העלייה בונה את הב' ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו. כיון דמתחילה יש לו זכות לדור ג' שנים אלא דזכותו תלוי ועומד וארי' הוא דרביעי' עלה עד שיתן הוצאת הבית וכשיתן חוזר לזכותו לדור בו רק שלשה שני' ואח"כ ידור השותף השני ויחזרו חלילה ואפילו אם הי' דר שותפו תחילה עשרה שנים לא ידור הוא רק שלשה שנים דומי' דהבית ועלייה.³⁰³ שותף שלא הניח שום מעות בעסק ולא סחורה, רק היה תנאי שיהיה לו שליש בריוח והפסד, לפי הקצה"ח לקמן סק"ל(לב) כיון שהוא נתן את החנות, נעשה ליה על שליש הסחורה ושני שלישים הוא של הנותן. וכיון דבהלוואה הוא, משלם לו כמטבע דעכשיו, אף שהוול, אמנם לפי הנתה"מ כאן ובסי' צב סק"ה וסק"ו, נעשה שותף וצריך לחלק כפי חלקם, ולא לפי המטבע ההוול (אמרי יושר ח"ב סי' קלח), ויש חולקים, שהרי זה רק אם הבעל החנות המוחזק, אבל אם השותף השני מוחזק, אין להוציא שיש לו טענת קים לי כקצה"ח (אורחות המשפטים כלל יט אות ח).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

משא"כ הריוח שעלה על מה שהוא בעין בלי שום טירחא דידהו, בודאי היה דעתו שיהיה לפי מעותיהן כיון דלריוח כזה א"צ טירחא, דאם היה בביתו היה ג"כ הריוח, זה בודאי מגיע להם כפי המעות. אמנם נראה דאפילו הריוח או ההפסד העולה כשהן עדיין בעין, מ"מ אותו הריוח שעלה שלא היה באפשרי להרויח בזה בלא זה, כגון שאין נותנין הריוח רק מחמת שמוכרין הכל ביחד, דודאי השכר לאמצע מטעם שכתב הסמ"ע דהחלקים מצורפים, והטעם שכתב סמ"ע דאף אם היה ביד כל אחד בביתו, לא שייך כאן, דהא אין נותנין ריוח רק מחמת מכירת הכל ביחד דוקא. אמנם אם קנו קרקע בסתם ואין בו דין חלוקה ואחד נתן יותר, נראה דיש חילוק, דאם קנו לדור בעצמם ואח"כ מכרוהו והרויחו, הריוח לפי מעות, דהטעם דהחלקים מצורפים לא שייך בקרקע, אבל אם קנאוהו רק אדעתא דלמוכרה ולהרויח בו, השכר לאמצע (נתה"מ)³⁰⁴, וי"א שאם אירע שאתה מן השותפים הטיל מטבע מיוחד וידוע שהמטבע הזה עלה או ירד, הפחת והיתרון הוא לו לבד (פ"ת).

(ו) ²⁶¹יש מי שאומר דהני מילי בגוף הממון שנשתתפו(לא), אבל להשתעבד לשלם מביתו לא³⁰⁵(לב). כגון אם נשתתפו זה במנה וזה במאתים ונפסד הכל(לג), לא אמרינן שישלם בעל המנה לבעל המאתים המשימים מביתו. ²⁶²יש מי שאומר שאם עלה בו ריוח אחר שהגיע זמן חלוקה שקבעו, נוטלין לפי המעות³⁰⁶, ²⁶³והוא הדין אם שינו ממה שהתנו בתחילה נוטלין לפי מעותיהן(לד):

(א^ל) יש מי שאמר דה"מ - פי' דאם מכרוהו חי הפחת לאמצע (ש"ך), אם ג' שותפין השתתפו יחד, כל א' סכום אחר, וקנו מטבע לעשות איתו עסק, ובהמשך הזמן המטבע ירד, אז הוא אותו המח' שבין סעיף ה' לסעיף ו' אם ההפסד כפי הממון או מחלקים אותו לג' (ש"ך) ❖ מהרש"ך), אמנם מקום שיש אומדנא שחלקו כפי הממון, מחלקים כך, לדוגמא אם ראובן שמעון ולוי נותנים מאה מאתיים ושלוש מאות לשותפות, והחליטו מאחר וראובן רק נתן מאה, אין לו אחריות לעבוד רק בשותפות, אבל אינו מקבל אלא כפי מעותיו, ואחרי זמן חדרו את השותפות בצורה אחרת, ולא הזכירו אם הרווח לפי המעות או בשוה, ומאחר והיה מקרה כעין המקרה הראשון, לכו"ע רק מקבל לפי המעות (ש"ך ❖ רשד"ם), ועי' תורת אמת לקמן סק"פ(ב).

(א^ב) לשלם מביתו לא - משום דלא נשתתף אדעתא דהכי שיוציא מביתו עבור ההיזק. ואם התנה שיהיה להפסד לחצאין, אליבא דכו"ע מחויב כפי תנאו, אבל בשבועה אינו נאמן ליטול, אבל במקרה שלווה כסף לשותפו, אז ודאי יש חיוב לשלם וספק פטור, וחייב שבועה כדי לפטור את עצמו (קצה"ח)³⁰⁷, עי' מה שכתבתי לעיל (סימן צג סי"ג ד"ה וישלם) [דלא מהני שבועה להוציא מכיסו] (ט"ז).

7 :Commented [YL16]
הראות לרב

³⁰⁴ ראובן ושמעון עשו שותפות שראובן הכניס עשרים אלף דולר ושמעון עשר אלף, ויעשו סחורה שקלים, והתנו ביניהם שהריוח יחלקוהו לחצאין שוה בשוה. ומאז עלה שויות הדולר הרבה, וראובן רוצה לחלק הריוח רק אחרי שכל א' מקבל את הקרן שהשקיע בתחילה, אין לו זכות לזה, שברור שכוונו באותה שעה שכל הריוח אחר שיטלו כל אחד מהם מה ששם בשותפות כל כך והוא ליה כאילו כתוב בפירוש בשטר כך וכך שקל לדור או יעלו או ירדו אחר שעשויים בכך, נשתתפו בסתם ולא פירשו אופן הפחת והריוח מה יגיע לכל אחד אז אם המעות קיימים ועדיין לא הוציאו ופחתו או הותירו מחמת המטבע ששוה המלך או אנשי המדינה חולקים השכר וההפסד לפי המעות, אבל אם פירשו כמו גבי דין שפירשו בשטר שיהיה השכר וההפסד לחצאין או אפילו שפירשו שיטול זה שלשת רבעי וזה רביע, אפילו שיהיה הפחת או השכר מחמת המטבע עצמו שעדיין לא נשאו ונתנו כי אם המלך הוריד או עלה המטבע הם לגמרי (מהר"ם גלאנטי צ).

³⁰⁵ כל זה אינו אלא בנשתתפו תרווייהו במעות דאז יכולין לומר שלא יפסיד בעל המנה רק מה שהניח תוך השותפות אבל אם לא הניח כלום רק בשביל שמתעסק נוטל חצי הרווח ודאי כן הוא ג"כ לענין הפחת (שבו"י ח"ג סי' קסז).

³⁰⁶ עי' לעיל נתה"מ סק"מ(כו): שזה מדובר על עסק סחורה ולא שור לטביחה מיד, כיון שאינם שמעובדים א' לשני אחרי זמן העסק, אבל אם מכרו שור חי אפילו אחר זמן חלוקה הריוח לפי האנשים מטעם שהחלקים מצורפים. וכן ברמ"א שאם שינו זהו כמו אחר זמן החלוקה. ³⁰⁷ עי' לעיל הערה 303. ועי' לקמן הערה 353 בשם הדברי גאונים.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

^(אב) ונפסד הכל כו' - כאן איירי דהפסד בא שלא מכח משא ומתן, אבל אם בא מחמת המשא ומתן, עי' לעיל (סי' צג סי"ג), שצריך לשלם מביתו, אבל התובע אינו נאמן בשבועתו על זה, ואם ידע השותף מזה ההפסד צריך לשלם אף מביתו³⁰⁸ (ש"ך), וי"ח, שבכל מקום אין שבא ההפסד לא צריך לשלם מביתו (ט"ז)³⁰⁹, וי"א דבלקחו שור לטביחה ומכרו חי דהריוח לאמצע, ודאי דהריוח שעלה על הטביחה קודם שמכרוהו אותו חי, אותו הריוח הוא לפי ערך מעותיהן, דהיאך יעלה על הדעת דאם השביחו השור לטביחה ויש בו ריוח מנה דהדין הוא שיחלקו לפי ערך המעות, ואם יש לאחד רק חלק עשירית בהשותפות אינו מגיע לחלקו מהריוח רק חלק עשירית, ועתה נודמן סוחר שנותן דינר אחד יותר לקנותו חי, והסכימו למכרו חי בכדי שלא להפסיד הדינר, וכי נאמר משום שמכרוהו חי כדי להרויח הדינר דשוב יחלקו המנה ויטול זה חמשים וזה חמשים, זה ודאי לא ניתן להאמר כלל, רק מה שהרויחו משום מכירתו חי הוא לחצאין, ומש"כ הרמ"א דהריוח שעלה עד השינוי הוא לאמצע, רק משינוי ואילך הוא לפי מעות, דמה לנו לקלקל הריוח שעלה עד הנה. ועוד נראה, דאם לקחו שור לחרישה ונטלו שכר בחרישה עשרה זהובים וחלקו לאמצע, אף שלא היה לאחד רק חלק עשירית, ואח"כ טבחוהו והיו להם היזק עשרה זהובים מהקרן, ובטבחוהו הדין דהוא לפי ערך המעות ואינו מגיע על בעל המועט הפסד רק זהוב אחד, אינו מן הדין שיהיה לזה ריוח ולזה היזק מהקרן, דרווחא לקרנא משתעבד, ובודאי לא היתה דעתם לחלוק בריוח אף אם יהיה היזק אח"כ בקרן, ובודאי מקודם צריך שיתמלא הקרן, ובוהו איירי הדין דלעיל (סי' צג סי"ג), שכבר חלקו בהריוח ועתה טוען שכנגדו שהיה היזק בהקרן, וממילא מחויב להחזיר מה שנטל יותר³¹⁰, ועל זה פסק דאינו מהנשבעין ונוטלין (נתה"מ), דוקא בכה"ג דשניהם הטילו לכיס דנשתתפו רק באותן מעות. אבל אחד נותן מעות והב' לא נתן הוי כהלוה לחבירו לחצי. וכן אף אם הטילו לכיס אם אח"כ הוסיף אחד מהם מעות מכיסו לשותפות ומודה חבירו בזה הך הוספה הוי כמו הלואה לחבירו בחציו וצריך לשלם מביתו (רע"א), ברובן ושמעון שנשתתפו יחד, וראובן נתן כל המעות, והתנו שהריוח יהיה לחצאין, ומהפסד לא הזכירו כלום, ועתה נמצא הפסד רב, כיצד יחלקו, והוא דינו של הש"ך כאן נגד הט"ז, והנתה"מ. מעשה שראובן תבע משאר השותפים היזק מה שהיה על עסק דבש ק"כ זהוב שיתנו כל אחד חלקו, ואחד מהשותפים הבא בהרשאה מחבירו טען, אמת שהיה היזק, אבל מאן יימר שהיה ההיזק סך הנ"ל, ועוד, שאתה גרמת ההיזק, כי שמעתי מפלוני שהיה בכאן סוחר ורצה ליתן מקח טוב, ואם היית מוכר אז היה ריוח הרבה, ושאלו לפלוני ואמר שהוא לא ראה זה רק ראובן בעצמו אמר לו כן, וראובן מכחישו. אם הוא בא להוציא משאר השותפים מכיסם, לא ממעות שהטילו לשותפות, בזה אפילו אם היו עדים על ההפסד אינו יכול להוציא מידם כי הדבר תלוי במחלוקת (ועל אף שלש"ך אין מח', לפי הסמ"ע וט"ז יש). ואפילו אם בנידון דידן יש ביד שאר שותפים מעות השותפות ממה שהטילו תחילה לשותפות, דבזה אם היה מבורר בעדים שהיה הפסד היו צריכים ליתן חלקם, מ"מ עכשיו שאין עדים, השותפים פטורים. ואפילו אם בנידון דידן היה התובע טוען שהשותפים יודעים, ג"כ אי אפשר לחייב השותפים, כי מעיקרא דינא פירכא, דכאן אינם נחשבים כלל מודה במקצת, כי אף שאמרו אמת שהיה היזק הלא טענו שהוא היה הגורם לזה ההיזק, ולפי טענתם לא נתחייבו כלל ליתן סיוע לזה ההיזק (פ"ת).

^(אז) וה"ה אם שינו כו' - פירוש, אפילו אם הסכימו יחד על השינוי, אפ"ה כל שלא עסקו בהעסק בענין שעלו במחשבתן תחילה, הו"ל כאילו לא נשתתפו יחד אלא כל אחד קנה בשלו (סמ"ע) פי' אף כשמכרוהו חי (ש"ך), בשותפות לא אמרינן דכיון ששתקו אחר זמן

Commented [YL17]:
י' נתה"מ שמביא
שיש טעות בגרסת
הש"ך ול"נ שזה
מש"כ בש"ך.

³⁰⁸ היינו דווקא בהפסד שנפסד המעות, אבל אם חלקו השותפים ונשאר להם חוב בשותפות אף שהגיע זמן פרעון החוב, והלוה אין לו כעת לשלם וכפי הנראה הלוה רוצה לשלם רק שהו אדחוק כעת למעות, אין השותף מחויב לשלם מכיסו חלקו בחוב (דברי גאונים כלל צח סי' לד).

³⁰⁹ וי"א שאם קנו בהקפה, ודאי קבלו ע"ע גם לשלם ההפסד מביתם (ערה"ש ס"ח).
³¹⁰ וי"א דרווחא לקרנא משתעבד רק כשלא חלקו כבר ולא נטלו הריות, אבל כל שנטלו הריוח פשיטא דאינו חייב להשלים הריוח מביתו (שו"מ מהדו"ק ח"ג סי' צו).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

חלוקה נשאר הדבר כמו שהיה מקודם זמן החלוקה, כי אחר זמן קביעות השיתוף נעשה כפקדון אצל מי שהסחורה בידו ומה שמתייקר הוא לכל א' לפי ממונו (ש"ך ❖ אלשיך)³¹¹. (ז) ²⁶⁴וייש מי שאומר שאם נגנבו או אבדו חולקין לפי המעות (לה) הגה: ²⁶⁵לראובן שהיה לו חוב ואומר לשמעון שיסייע לו בגביית החוב ויהיה לו שלש הריות, וכן עשו. ואח"כ קנו סחורה, הו' להו כב' שהגילו לכיס(לו), שהרי יש לשמעון חלק בריות. ²⁶⁶ודוקא שקנו אח"כ הסחורה ביחד אדעתא דשותפות, אבל אם לראובן הוא הקונה ושמעון סייעו, אין לו בריות כלום, שהרי לא נדר לו רק חלק בגביית החוב, ולא במה שהרויח אחר כך, ואין צריך ליתן לו רק כמה שנותניו למסייע לחבירו. ²⁶⁷לראובן ושמעון שנתתפו להלוות לגוי, ולראובן נתן לו חלקו, ואח"כ אמר הגוי, שאין צריך יותר. ואמר לראובן לשמעון שיתן לו חלקו למה שהלוה, ושמעון דחה אותו ליתנס(לו), וכתוך כך נפטר, אפילו הכי זכו יורשיו בחלק הריות, דהרי לא מחל לראובן³¹². אבל אם אמר שמעון שלא יתן חלקו(לו), אז אינה צענין השותפות ואבד חלקו מן הריות³¹³(לט), וע"ל סימן זה סעיף מ"א:

(^ה) חולקין לפי המעות - דכיון דלא אשתנו המעות ממה שהיו, הו"ל כאילו נתיקרו או נפתחו בעודן הן בעין, עי' לעיל ס"ק(ל) (סמ"ע), כל זה דווקא בדבר שנבלל ומעורב שחופן הרבה ביחד, בזה ההספד לפי המעות, אבל בדברים גסים אמרינן ההספד בשוה, ולומדים מזה שממון המוטל בספק חולקים אפילו יש לאחד יותר מחבירו (עי' רמ"א לקמן סי' רצב ס"י) (רע"א).

(^ב) ויהיה לו שלישי הריות וכן עשו - פירוש, שגבו החוב בסיוע שמעון, והחוב היה דרך משל ד' זהובים ועלה בו ריבית ג' זהובים והריבית הוא הריות, נמצא דהוה ליה לשמעון השלישי מהריות החוב, ולראובן ב' חלקים בריות וגם גוף החוב לראובן, ואפ"ה נוטלין בשוה במה שהרויחו אח"כ בהסחורה שקנו ומכרו, דהו"ל כשנים שהטילו לכיס זה מאה וזה מאתים כו' (סמ"ע), פירוש, בהחוב עצמו יש קרן וריות (ט"ז), וי"ח על הרמ"א שהרי לא שם שום דבר בקרן, לכן נראה שיתן לו משאר רווחים כפועל בטל או כמנהג לתת למסייע לחבירו בסחורות ואינו משום קרן (קצה"ח), וי"ח כמ"ש לקמן סי' קפ"ג ס"ד, אפילו אם לא נתן לו כלום וקנה אדעתא דשותפות, קנה (נתה"מ).

(^ג) דחה אותו ליתנם - פירוש, שדחייתו היתה אין לי עתה אבל אתננו היום או מחר, לאפוקי אם דחה אותו לומר שלא ליתן לו חלקו (סמ"ע).

(^ה) אמר שמעון שלא ליתן חלקו - עיין מה שכתבתי לקמן סעיף מ"א [סקנ"ה] (נתה"מ).

³¹¹ לדבריו אחר כלות זמן השותפות אף ששתקו ולא חלקו כלל נעשו כפקדון אצל מי שהסחורה בידו ומה שמתייקר הוא לכל אחד לפי ממונו ואי שקיל ומפסיד לאו כל כמיניה דשמעון לאפסודי לראובן בלי רשותיה זה תוכן דבריו והעיקר אפי' אם חלק בלא דע' חבירו אם הרויח או הפסיד הכל לאמצע כאלו לא חלקו והיינו בחלק תוך זמן השותפות אבל לאחר זמן השותפות ודאי הו' כפקדון ומה שהרויח בחלקו מעות שהכל שלו לבדו אחר זמן קביעות השותפות וחלק חבירו בסחורה או מעות הם רק אצלו כפקדון וא"צ בזה דעת חבירו דכיון שידע שכלה זמן השותפות עליו רמיא לבא לשותפו לחלוק עמו ואיהו דאפסיד אנפשיה שלא בא לזמן חלוקתו דהו' כהפקידו אצלו. ועי' ט"ז (יו"ד סי' קעז סק"ל) שהמקבל עיסקא מחברו על זמן ואחר זמן פרעון התעכב המקבל המעות אצלו, דכל שלא הודיע אף שכלה הזמן לא אמרינן דהו' המעות כפקדון גביה, אלא אדעתיה דמעיקרא העסק בידו, וכאן שונה, שדוקא התם דעיקר המעות בתורת הלואה אתי לידו ועבד ליה לאיש מלוה מיד ככלות הזמן ה"ל להביא מעותיו לשלם, ומדלא שלם אמרינן דדעתו כמעיקרא העסק בידו. משא"כ בשני שותפים לריות ולהפסד של שניהם מוטל ככלות הזמן לחלוק או לקשר בשותפות מחדש וכל שלא קישרו מחדש המעות הו' כפקדון (שו"ת שבו"י ח"א סי' קסב).

³¹² ודוקא שלא הוצרך לתובעו בב"ד, אבל אם תבעו בב"ד אע"פ שנפסק שהוא צריך ליתן מעות לשותפות לא זכה בריות עד שיתן כיון שהטריחו לב"ד (ערה"ש ס"כ).

³¹³ המתנה עם שותפו שאם יאחר המועד לתת סך מעות עד זמן פלוני, לא יהיה לו חלק בשותפות, בזה נראה לכאורה דלא הו' ביה משום אסמכתא, ודמי קצת לאם אוביר (עי' סי' רז סי"ג סי' שכח ס"ב), דלא הו' אסמכתא משום דלא גזים, ולתנאי גמור מתכוין ולא להסמיק, אף כאן, כיון שנראה דלכך לקחו לשותף, מפני כי קצרה ידו להחזיק את עסק לבדו, אם לא יחזיק בתנאו אשר התחייב לעומתו, אין זה גוזמא אם מתנה שלא יהיה שותפות עוד. ודומה קצת למה שכתב הרמ"א בסי' קעו ס"ז ושו"ע שם סמ"א. אף על גב דלא דמי לגמרי כמובן, מכל מקום אין לנו לדונו [ל]אסמכתא ולבטלו לגמרי (אמרי אש חו"מ סי' כ).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(ט) אז שינה בענין השותפות - דדרך השותפין להניח כל אחד מעותיו בהשותפות, ולהיותם שניהם שוים בהענין הנולד לפנייהן (סמ"ע).

(ח) ²⁶⁸השותפין שומרי שכר הן(מ), שאם נגנב או נאבד מהשותפות ברשות אחד מהם, חייב באחריותו. ²⁶⁹במה דברים אמורים, בזמן שכל אחד מתעסק בשותפות זמן ידוע, ונגנב לו בזמן שנתעסק בו. הגה: ²⁷⁰ודוקא שהתנו כן מתחלה, אבל אם לא' אינו מחוייב להתעסק, רק עושה מנדבט לכו, אינו חייב צמירת השותפות ולא' הוא רק כשומר חנם(מא). ²⁷¹אבל אם התחילו להתעסק ביחד³¹⁴(מב) אפילו אם אחר כך נתעסק בו כל אחד לבדו, פטורים, דשמירה בבעלים היא(מג) ואם חייב צפיעה עיין לקמן סוף סי' ל"א ואם מתחלה נתעסק בו אחד לבדו, ואחר כך נתעסקו בו שניהם ביחד, ונגנב, הראשון חייב(מד)(מה), שלא היה השני עמו במלאכתו כשהתחילה שמירתו, והשני פטור, שהראשון היה עמו במלאכתו כשהתחילה שמירתו. הגה: ²⁷²חלקו השותפות לגמרי(מו), ונשאר זיד אחד מהן לפצוע לעובד כוכבים, ואזלו או נגנבו ממנו, אין חזירו חייב לשלם לו הפסד³¹⁵. אבל אם נשאר גם כן לשני מן השותפות, הוא שומרי צדעלים והפסד על שניהם³¹⁶.

(י) שומרי שכר הן - דכל אחד עוסק ומשמר חלק חבירו בשכר שגם חבירו יתעסק וישמור את חלקו, ומה"ט אמרינן דהיינו דוקא שהתנו כן מתחילה, וכמ"ש הרמ"א בהג"ה, דאז הו"ל כשכרו זה את זה בתחילת השותפות (סמ"ע).

(יא) ולא הוי רק שומר חנם כו' - וי"ח והעיקר אפי' ש"ח לא הוי, דדוקא כשאמר שמור לי ואשמור לך, אבל כששמר א' בסתם, אפילו ש"ח לא הוי, ועוד השותף הוי שמירה בבעלים ופטור אפילו מפשיעה, ורק כשא"ל בפירוש שמור לי היום ואשמור לך למחר כו' (ש"ך)³¹⁷, גויה חייבת לשנים כסף, ונותנת להם חפץ השוה יותר מזה, ונאבד להם, כל א' חייב לשלם היתר בשוה, אפילו אם א' מרויח יותר מהשני, ששניהם ש"ש (ש"ך) ❖ מהר"ם מינץ), שותפין שמת א' מהם, והשני לא הודיע לבית דין למנות אפוטרופוס, כיון שלא שאל את פי בית דין כדת מה לעשות בנכסי היתום הקטן אחרי מות אביו שנתבטל השותפות, חייב לשלם כל הפסד שיארע בנכסים, ואפי' הפסד דממילא שלא בא מחמת פשיעתו, שזה האיש שמעון הנז' לא הוי אפוטרופוס בשום גוונא, לא שמינהו ב"ד ולא שמינהו אבי יתומים, אפילו אם נרצה לומר שיהיה לו דין שותף גמור עם היתום, דמ"מ כל אנפין שוין דשותף יש לו דין שומר שכר וחייב אפילו בגנבה ואבדה, כל דלא שייך לפוטרו מטעם עמו במלאכתו. ובודאי דשותף זה לא שייך דינא דעמו במלאכתו, כיון שהוא בעצמו הלך ונתעסק בנכסים בלי שום הודעה לב"ד ולא לקרובי היתום, לאו דינא ולא דינא דיד היתום על העליונה, ונוטל חלק בשבח שהשביחו הנכסים, ואפילו בשבח שבא מחמת טורח השותף שמעון זה הנז', וכל שכן בשבח שהשביחו הנכסים מעצמם, והפסדים

1 : Commented [YL18]

לש, ואולי כדאי לעשות עוד פעם

³¹⁴ ו"א שאפילו שרק נתעסקו בקניית הסחורה יחד, נעשים שומרים בבעלים (ערוך שי בשם מרשד"ם סי' קס"ו). ויש חולקים שדוקא אם שמרו יחד (ד"ג כלל צ"ח סי' ס"א).

³¹⁵ ואם נשאר בידו הקרן והריוח ונגנבו, אינו חייב לשלם רק הקרן ולא הריוח, דכיון שנגנבו אין כאן ריוח. ואם נגנב רק הריוח, יש להסתפק אם הוי ש"ש רק על הקרן, או גם על הריוח (ערה"ש סכ"ה).

³¹⁶ אשה ששברה כלים של בעל בפשיעה פטורה מלשלם משום שלום בית, אבל שברתו במזיד או נתנתו לאחר חייבת (ש"ך לקמן סי' שב ס"א).

שותפין שיושבים שניהם יחד בחנות ומוכרים וקונים וקם האחד והלך לצרכיו ונגנב מהחנות באותה שעה בפשיעה ה"ז חייב ולא נפטור מדין שמירה בבעלים, ששמירה בבעלים רק פוטר במקום שלולא שמירה בבעלים היה חייב, וכאן כששניהם שומרים אותה סחורה באותו עת, אין כאן פרשה של שמירה בבעלים, אלא דווקא במקום שכל א' שומר מקצת מהשותפות בביתו, אבל בשותפין הנ"ל אם הלך זה לעסק השותפות פטור (מחנ"א שומרים סימן לו).

ב' שותפין שדרכם לקנות סחורה יחד, וא' קנה, ונאבד לו, פטור שכל מה שהוא עושה הוה שמירה בבעלים (שו"מ מהד"ג ח"א סי' רה).

שני שותפין שקנו דבר יחד, אין רשות לא' מהשותפין למכור את חלקו, ואפילו אם כבר מכר, המקח בטל (מהרש"ם ח"ב סי' מא), ועי' לעיל הערה 297.

³¹⁷ עי' לקמן סק"מ(מו).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

שהפסיד, מלתא דפשיטא שעל שמעון מוטל להתחייב בכל ההפסד³¹⁸ (ש"ך ❖ מהרש"ך), אם מתחלה נשתתפו סתם לשאת ולתת בכל מיני סחורה או דרך השותפין לקרב התועלת ולהרחיק ההפסד וכל אחד יש לו כח לעשות כל מה שהיה נראה לו תועלת השתתפות ולא מפסיד במה שלא מודיע לשותפו, ויטול אחיו חלק בריוח כפי חלקו במעות אמנם אפי' שמה שעשה עשה לתועלת השתתפו' אם הדבר משונה ויצא ממנהג ודרך הסוחרים אז נקרא ודאי פושע, אם אינם שותפים מתחלה אלא לסחורה ידועה אין חילוק בין שכיון לתועלת ובין שכיון להפך דסוף דבר כל המשנה ידו על התחתונה דפושע הוא כיון דשינה וכל ההפסד שיש רגלים לדבר שבא מצד השנוי מוטל על המשנה אמנם אם התחילו יחד אז אם נגנב אחר כך, הרי במתחיל הוא שמירה בבעלים אמנם במקרה ששנים השתתפו יחד ושכרו מכונה לעשות דבר, ועשו מה שרצו, ומכרוהו, וחלקו שכרם לשנים ושמו מעות המשכיר של המכונה על הצד, וא' מהשותפים לקח שכר המשכיר לשלם לו, ונאבד בדרך, אין השותף השני אחראי על זה, והשותף הראשון חייב בכל, שכן לא נשאר להם עוד שותפות יחד כי אם מעות השכירות אמנם אם כשלקח השותף אותם המעות ונתנם בכיסו היו גם ביד השותף השני מעות או עבודה או שאר דבר שהוא מענין השותפו' [נמצא] שגם השני שומר בחזק' שתיהן ונפטר מאחריות משום שמירה בבעלים ולא משנה בין אירע האונס באותו דבר שהתחילו להתעסק ובין שהיה בדבר אחר כיון שהיה מענין השותפות (ש"ך ❖ רשד"ם), וי"ח דודאי כשכל אחד מתעסק בהחצי בביתו. וכיון דשותפין נעשו שכירין זה לזה, וכל אחד מחויב להתעסק בחלקו ולשומרו, ודאי דהוי שומר, דבכל חלק החצי שלו והחצי של חברו וכל אחד מחויב לשמור חלקו וחלק חברו, ואפילו שומר שכר נראה דהוי, דהא שכירים זה לזה הן אפילו בלא אמר שומר לי ואשומר לך למחר. משא"כ הכא מיירי המחבר שהכניס הכל לביתו, לא הוי שומר כלל, שלא קיבל שמירה על חלק חברו כלל, דיכול לומר לחברו היה לך לבוא ג"כ לשומרו, וכשאינ אתה שומר חלקי גם אני איני מחויב לשמור חלקך, ובזה כתב הש"ך דלא הוי שומר כלל (נתה"מ), ועיקר כדברי הרמ"א ואפילו קים לי לא מצי למטען (פ"ת)³¹⁹.

(²²) התחילו להתעסק ביחד - פירוש, בשעה אחת, אף שכל אחד מתעסק בביתו (ט"ז), נראה דאם מתחילה בחודש ניסן לקח כל אחד חצי לביתו להתעסק בו ולשומרו, ואח"כ בחודש אייר התנו שיהיה כל אחד מתעסק בכל הסחורה חודש שני, ודאי דלא הוי שמירה בבעלים על החצי שלקח מהשותף השני לביתו, כיון שבחודש שני לקח החצי שהיה מונח בבית השני לביתו להתעסק בו ולשומרו, הוי משיכה חדשה שלא בבעלים על החצי השני, והוי שמירה שלא בבעלים וחייב לשלם רביע מכל הסך, כי על חצי שהיה בביתו מכבר לא נסתלק ממנו שמירה בבעלים, רק על חצי השני נעשה שומר שלא בבעלים, משום הכי משלם רביע מהסך כדמוכח בסימן שמ"ו סעיף י"ד, אלא ודאי דמיירי שהיתה כל הסחורה של שותפות בחנות המשותף ושמרו שניהם יחד בחודש ניסן, ואח"כ בחודש אייר התנו שישב כל אחד בחנות חודש אחד ואח"כ ישב השני בחודש השני, בזה אתי שפיר מה שפסק דפטור, דאין כאן לא משיכה חדשה ולא קבלת שמירה חדשה, שהרי מקודם היה ג"כ חייב לשמור הכל כדין שותף (נתה"מ).

³¹⁸ ראובן ושמעון היו שותפים בסחורה, ושתפו להם לוי שלא הכניס כסף, אבל עבד עבד עבד אחוזים, ומת לוי, וב"ד מינו אפוטרופוס שביקש להשאיר השותפות, וראובן ושמעון לא הסכימו, ועשו השותפין חשבון כל מה שיש סחרות ומה שחייבים ללוי ונתנו לו, ואחר שנתיים האלמנה טענה מאחר ולא חלקו בפני ב"ד נשאר השותפות, הדין עמהם (אורחות המשפטים שותפים ז).

³¹⁹ כל מקום שהשותף מעכב לעצמו בתורת עשיית טובה לחברו שנוטל הטירחא עליו מנדבת לבו אין דינו לכל היותר משומר חנם (כדלקמן סעי' כ"א וכ"ג) ואין חיובו כשומר שכר, רק כשעושה ע"פ התחייבות שהושוו כן מתחלת העסק, או שנוטל שכר בעד זה, או שאינו מאמין לחברו, או שמשתמש בהמעות, וגם שלא יהיה לו פטור דשמירה בבעלים כמו שנתבאר. ובכל מקום שחייב לשלם לחברו, אינו מנכה לחברו הריחוק שקיבל חברו כבר מהעסק, דכיון שכבר קיבל הריחוק, אין לזה עניין עם הגניבה, ואין זה יכול לומר "הלא אין כאן ריחוק כלל מאחר שנגנבה", אבל אם עדיין לא חלקו הריחוק ונגנב הקרן והריחוק, אין לו לשלם רק הקרן, אף אם דינו כשומר שכר, דאין ישלם לו גם הריחוק הלא נגנב הכל ואין ריחוק כאן. ואם נגנב הריחוק לבד והקרן הוא בשלימות, יש להתיישב אם דינו כשומר שכר גם על הריחוק או אפשר דעל הריחוק אין דינו כשומר שכר (ערוך השלחן סכ"ה).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

⁽¹²²⁾ אפילו אם אח"כ נתעסקו כו' - שותפין בעסק שהתנו בתחלת השיתוף שיעסוק כל אחד בחדשו, ונגנב ממעות שותפות אצל אחד מהשותפין בחדשו, ובתחלת השותפות היה בעלים עמו, אלא שכבר כלתה השאילה בבעלים קודם שבא לידו, עכ"ז הוה שמירה בבעלים ופטור (קצה"ח), וי"ח דכל זמן שאין לו מה לשמור, מה בכך שנתחייב בשמירה, ודאי דכל שלא היתה התחלת השמירה בבעלים לא הוי שמירה בבעלים (נתה"מ).

⁽¹²³⁾ הראשון חייב כו' - דכשנגנב בשעה שנתעסקו שניהם ביחד, אזי אינו חייב הראשון אלא רביעית מהסך, דבשעה דנתעסקו בו יחד השמירה היה מוטל על שניהם בשוה, אלא שהשני פטור מגניבה בהחצי שהיה מוטל עליו שמירתו, אבל עכ"פ על הראשון לא היה מוטל אלא שמירת החציה, ומאותו החציה החצי שלו, והחצי השני דהיינו רביעית מכולו עליו לשלם לחבירו. אבל אם אחר שעסקו ביחד ונפרדו זה מזה חזר ושמו הראשון ונגנב מידו, אזי ודאי חייב לשלם לחבירו חצי שלו מכולו, ואם נגנב בשעה שעסק בה השני אח"כ לבדו, פטור בכולה מחבירו (סמ"ע), ועיין לקמן סי' תי"ז (ש"ך), וי"ח דאם נגנב בשעה שעוסקין ביחד, שניהם סובלים ההיזק בשוה כל אחד, שלא קיבל עליו שמירת חלק חבירו באותה שעה. אבל, אם נגנב בשעה שעוסק הראשון לבדו, אז ישלם הוא לחבירו כל חצי שלו, ואם בשעה שעוסק השני לבדו פטור מן הראשון (ט"ז), עוד אפשר לקיים דברי הסמ"ע שכתב בעוסקים שניהם, דהיינו שעוסק כל אחד בהחצי בביתו, דבזמן זה השני פטור כשנגנב אצלו החצי דהוי שמירה בבעלים, ואם נגנב גם אצל הראשון החצי שהיה בביתו, חייב לשלם להשני החצי מהסך שהיה אצלו דהיינו רביע מכל הסך. ועוד אם התנו תחילה שיעסוק כל אחד בחדשו, והתחיל ראובן להתעסק בחודש ניסן, ונתרצה שמעון והשאל עצמו לראובן שיעסוק עמו בחדשו, וא"כ ראובן בחדשו דינו כשומר שכר דהא התנו בתחילת השמירה שיעסוק כל אחד בחדשו, והוי כשומר לי ואשמור לך למחר דהוי כשומר שכר, ושמעון שהשאל עצמו בחנם הוי שומר חנם, דאז ודאי חייב ראובן בכל, אי נמי יש לומר דנפקא מינה לענין פשיעה, ולפי דברי הש"ך סימן צ"ו סק"ב דמפשיעה לא נתמעטו. וא"כ ה"ה אם שכר ראובן את שמעון שיעסוק עמו בחדשו, אפ"ה פטור שמעון דהוי שמירה בבעלים ודמי לקטן (נתה"מ).

⁽¹²⁴⁾ שם - ראובן שכר סוס משמעון על חודש אחד, ואחר יום אחד שכר את שמעון עצמו עם כל הסוסים שיש לו על ב' חדשים, ויהי בהיותם בדרך נגנב הסוס האחד ששכר תחילה. פטור ראובן, דאע"ג דהתחלת השכירות היתה שלא בבעלים, מ"מ כיון שאח"כ הוה שכירות מחדש והוא בבעלים, שהרי שכר בעליו עמו, ומפקיע השכירות שהיתה בלא בעלים (ט"ז).

⁽¹²⁵⁾ חלקו השותפות כו' - פשיעה בבעלים בשותפים פטור, אבל במקום שהוא היזק ממש, או שבאותו ענין לא נתעסקו יחד, והזיק הוה כל דבר שיוצא ממנהג השותפין (ש"ך) ❖ תורת אמת), הך שמירה שייכא לשמירה שהתחילה בעוד השותפות קיימת, ואז הוה כל אחד שומר שכר לחבירו, א"כ תימה להוי ג"כ שמירה בבעלים, כיון שבתחילה היה השותף הב' ביחד. ואין בידי לישב, אלא אם אותו שנשאר בידו היה מתעסק תחילה קודם השותף הב', נמצא דשם לא היה על אותו שותף שום שמירה בבעלים בשעת התחלת השמירה דוקא, וכאן לא נפסקה השמירה הראשונה שהיתה שלא בבעלים, וצ"ע (ט"ז), דלא גרע משומר שכר שכלה זמנו דלא הוי רק שומר חנם כמבואר בס"ס ש"ד סעיף ו', ומיירי אפילו אם נתעסקו שניהם ביחד, דבין אם נתעסקו בחנות המשותף לשניהם, וכיון שמשך האחד לביתו מחנות המשותף שיחזיקנו בביתו עד שיופרע להגוי לא הוי שמירה בבעלים, דכיון שמשכו לשומרו לבד הוי משיכה חדשה להעשות שומר שלא בבעלים, ועוד, דמתחילה לא נעשו שומרים זה לזה כלל, כיון ששמו שניהם כל אחד לא שמר רק של עצמו, וכן אם היה מתעסק כל אחד בחצי שלו בביתו וחלקו, ואח"כ נתן אחד לחבירו מעות מחלק שלו להשני לפרוע להגוי, הוי משיכה חדשה. כל שותפין, כשלוקח הכל לעצמו כשהוא מעות נראה דהוי שומר שכר, כיון שיש לו היתר תשמיש ועסק במעות של חבירו מרויח גם לו, אבל בחפץ כה"ג נראה דלא הוי שומר שכר, אם לא שנשאר ביד מי שמחויב לשמור בחודש זה בשכר שמר חבירו חודש העבר (נתה"מ).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(ט) ²⁷³ אחים שהן שותפין (מו) יכול כל אחד למהות בחבירו שלא יקנה דבר לעצמו מהשותפות אם לא ינכה אותו מחלקו, ²⁷⁴ ואם לא מיחו וקנו לעצמם, כשבאים לחלוק, שמיין הבגדים שעליהם כפי מה שהם שוים בשעת חלוקה. ²⁷⁵ אבל אם כלו לגמרי (מח) או אבדו, אין מחשבין אותם להם. ²⁷⁶ ואם קנו בגדים לנשיהם ולבניהם ולבנותיהם אין שמיין אותם (מט) ²⁷⁷ במה דברים אמורים בבגדי חול אבל בבגדי שבת שמיין להם ³²⁰ ²⁷⁸ וגדול האחין אף במה שקנה לעצמו אין שמיין לו (נ) ²⁷⁹ אבל לכתחילה יכולים למחות בו שלא יקנה הגה: ²⁸⁰ וכו' הדין שאר שותפין שאינן אחינן (נא) מיחו נראה לי לאזלינן בזה אחר המנהג ³²¹ (נב) ³²².

(¹²²) אחין שהן שותפין – ל"ד אחין, אלא כל שותפין (סמ"ע).

(¹²³) אבל אם כלו לגמרי כו' - דדעת השותפים דמחלו אהדדי בכה"ג, כיון דלא מיחו או התנו מתחילה (סמ"ע).

(¹²⁴) בגדים לנשיהם ולבניהם – כיון דאין דרך נשים ובנים לבוא לב"ד ולשום הבגדים שעליהם, אמרינן דמחלו אהדדי בזה. אבל בבגדי שבת דיכולין לשלחן לב"ד לשומן, הוה דינייהו כבגדים שעל השותפים עצמן, דאם הן בעין שמיין להן לחלקן (סמ"ע), וכן שותף שנתן מתנה לחבירו, והשותף ראה ושתק, שהרי מחל לו (נתה"מ).

(¹²⁵) וגדול האחין כו' - פירוש, גדול האחין הנורא ונותן במה שהניח להן אביהן, דמסתמא ניחא להו דילבש ויכסה נפשו בבגדים נאים כדי שישתמעו דבריו בעוסק עסקיהן, משו"ה אמרינן דמחלו ליה לגמרי, אף מה שישאר מהן בעין בשעה שחולקין (סמ"ע), בגדול האחין אף בגדי שבת אין שמיין, דבשלמא גבי בניהם ובנותיהם, הטעם דאין שמיין שמתביישין להביאן לב"ד, ומה"ט בגדי שבת שיכולין להביאן לב"ד שמיין, אבל גדול האחין דטעם שהם מסכימים שבזה ישמעו דבריו, ויצליח יותר בעסקיו, וזה שייך נמי בבגדי שבת שילבוש בגדי שבת נאים כדי דלישתמעו מילי' כשיעסקו עם הסוחרים, וי"ח שהטעם שבגדי שבת שמיין מפני שאין עולים על דעת הבעלים להקנות בגדים מכובדים כאלו, וא"כ אף בגדול אחין שמיין (ש"ך), וה"ה בגדי מועד (ש"ך) ❖ בצלאל אשכנזי.

(¹²⁶) והוא הדין שותפין שאינן אחים כו' - שמעון ולוי אחים היו שותפים בעסקיהם ושלח ראובן ליד שמעון נכסים וסחורות כדי שימכרם בעירו ושמעון נפטר, ועתה בא ראובן ותבע לשותף לוי בדין וטען עליו מכח היותו שותף לשמעון בזמן ששלח אלו סחורותיו וטען עליו שיבא עמו לחשבון על פי פנקסו של שמעון על כל השתלשלו' העסק שנתעסק שמעון בעדו ובשמו. אע"ג דאחים אלו היו שותפים בעסקיהם והא' היה מתעסק עם אחר והיה שולח לו סחורו' אין מן הדין שיהיה באמצעות, ועוד אע"פ היו שותפין בעסקיהם לוי יכול לטעון שלא היה לו שום זכות בזה הסחורה, ונאמן על זה. ואעפ"י שלקח א' מהשותפים או סחורה או כסף לצורך השותפות כל שלא שעבד השני בו לא מהני, כל שלא היו אומדנות מוכיחות הפך דבריו אבל אם הוא כתוב בשטר וגם הוא מהסחורה הנמכרת בחנות אומדנא דמוכח שהעסק שלקח מראובן בא בחנות ועליו עשה השטר לראובן והדבר' מוכיחים אבל לולא השטר, בעבור שהיה מהסחורות הנמכרות בחנות אין טעם זה מספיק, ואף על גב דהוי בחזקת שניהם אין מזה טעם שיתחייב שותף במה שעשה השותף.

³²⁰ וה"ה בשאר חפצים או תכשיטים שקנו מתפיסת הבית, ששמים אותם כבגדי שבת (ערה"ש סכ"ז).

³²¹ דהיינו שבשאר שותפים בד"כ אין המנהג שניזונים יחד כל אחד לפי צורכו, אבל במקום שהמנהג כן, גם בשאר שותפים, או שהתנו שיזונו יחד, דינם כאחים שאפילו אם אכל אחד יותר, אינו צריך לשלם לשאר השותפים (ערה"ש סכ"ח).

³²² ראובן ושמעון נכנסו לעסק ששמעון ימכור סחורתו של ראובן במקום פלוני ויקבל רביע רווח בתוספת למזונות שלו, והלך לשמעון לשם ולא הצליח למכור כלום, ונזדמן לו איזה עבודה במקום אחר, והלך לשם, והשאר את הסחורה ביד איש נאמן קרובו, וחזר למקומו, ותובע מראובן מזונות כל הזמן. שמעון זוכה בזה, ואין טענה שאין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר, מאחר ולא נפסד הסחורה בכלל (תשב"ץ ח"ג סי' פ). שליח שנסע לעבוד על הוצאות חבירו, או ב' שותפים אשר יתעסקו בעסק ובכל מקום שנוסעים יחשבו הוצאותיהם אכילתם על חשבון השותפות, ובדרך נסיעתם קרה שאכלו אצל חברהם או קרוביהם, יכולים לקחת מה שעלה סעודתם אצל חברהם (אורחות המשפטים שותפים נ).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

אבל כל שלקח שותף א' דבר הראוי לעשות מעין המלאכה בחנות, כל א' משניהם אחראים בה אבל לקיחת כסף אין בו הוכחה. ואפילו אם חשבוניהם כתובים בפנקס דשותפות, אין שום ראיה משם כלל דודאי בענין פנקס השותפין אין דרך להקפיד השותף על כך, וכל שאין דרך השותפין להקפיד אין משם ראיה (ש"ך ❖ התורת אמת), אם שותף א' לקח סחורה מאיש אחד למכרה בחנות בשותפות עמו וקבלה שותפו בחנות למכרה בחזקת שניהם לא מהני לשותף זה לומר לא ידעתי שחבירי נשתתף עמך וכן כל מקום ששותפין בחנות ונכנסו בחנות דברים הנעשים שם בחנות וידע השותף שהם של איש אחר הנה השותפי' כלם שוים בחיובם (ש"ך ❖ התורת אמת).

⁽²³⁾ דאזלינן בזה אחר המנהג - דכל שהמנהג אינו כן הו"ל כהתנו אהדי מתחילה וסמכו על המנהג. ומ"ש הרמ"א "בזה", ר"ל בדין כזה התלוי באומדן דעת הבריות (סמ"ע).

(י) ²⁸¹ המשתתף עם חבירו בסתם, לא ישנה ממנהג המדינה באותה סחורה ³²³, ולא ילך למקום אחר, ולא ישתתף בה עם אחרים ³²⁴ (נג), ²⁸² ולא יתעסק בסחורה אחרת (נד), ולא ימכור **בהקפה** אלא דבר שדרכו להמכר תמיד בהקפה (נה). הגה: ²⁸³ ואם התרה צו שלא לעשות אפילו צדד שדרכו בהקפה חייב לשלם (נו), ²⁸⁴ היו קצת בני אדם מוכרין בהקפה וקצת אינן מוכרין בהקפה לא יקיף בלא דעת חבירו, ²⁸⁵ וכל שאינו משנה או פושע, יעשה כשל חבירו כמו בשל. ²⁸⁶ ונוטל מחבירו חלקו צמה שהוליא, לכל שותף כיווד צקשות דמי. ²⁸⁷ צני חצורה האוכלין יחד ואחד אוכל הרבה, יכולין לחיים לסלקו (נז) ³²⁵. ולא יפקיד ביד אחרים אלא אם כן התנו בתחילה או שיעשה מדעת חבירו (נה) ³²⁶, ואם עבר ועשה שלא מדעת חבירו ואחר כך הודיעו והסכים למעשיו, הרי זה פטור (נט), ואין הדברים האלו צריכים קנין אלא בדברים בלבד (ס). ²⁸⁸ ואם שינה האחד מכל אלו הדברים (סא) שהלך למקום שלא היה לו לילך, או פירש בים, או שמכר בהקפה (סב), או נשא ונתן בסחורה אחרת וכן כיוצא באלו הדברים, כל פחת שיבא מחמת זה שעבר חייב לשלם לברו ³²⁷, ואם היה שם שכר השכר לאמצע (סג) ³²⁸:

T: Commented [YL19]
ה היה עשר עמודים
ומה שיש כאן לקחתי
מהכנה"ג

J: Commented [YL20]
י' ש"ך סקט"ז?
שהמוכר בהקפה הוה
כמזיק בידים.

³²³ ודוקא כשכל אחד עוסק במקום אחר ואינם נמצאים יחד, אבל אם שניהם נמצאים בעיר אחת, אפילו בדבר שהוא מנהג המדינה לא יעשה דבר חדש בלא לשאול את שותפו, ואם שינה הפסד עליו, כיון שידו לשואל אותו (ערה"ש סכ"ט). ואם הם חלוקים איך לנהוג, יעשו כמנהג הסוחרים באותו ענין, ויכול אחד מהם לכפות את שותפו לעשות כמנהג הסוחרים, ואם עשה כמנהג הסוחרים, אפילו בלא ששאל את שותפו, אם בא להם הפסד פטור, כיון שעשה כמנהג (שם סמ"ו).

³²⁴ ואם עבר והשתתף, אין השותפות בטלה (כנה"ג?). אבל אם התנו בפירוש שלא להשתתף עם אחרים ועבר והשתתף, השותפות בטלה, אא"כ השותפות השניה מסתיימת לפני השותפות הראשונה (לחם רב סי' קיח).

³²⁵ דהוי כמקח טעות, כיון שלא ידעו מתחילה שהוא אוכל הרבה. וה"ה בכל מקום שהתאנה אחד בשעת עשיית השותפות, יכול לבטלה (ערה"ש סל"ו).

³²⁶ ומותר להפקיד ביד אחר, בדבר שהמנהג להפקיד דבר זה בידי כאלו אנשים [כגון להפקיד מעות בבנק] (ערה"ש סכ"ט).

³²⁷ ואם יברר שגם בלא השינוי היה הפסד, י"א שחייב (כנה"ג הגה"ט אות צג). וי"א שפטור (ערה"ש סל"ג). ובכל דבר שאפשר לתלות שבא מחמת השינוי חייב, ודוקא כשבא להוציא, אבל אם הוא מוחזק ובא שותפו להוציא ממנו, הוי כאינו יודע אם נתחייבתי וחייב רק על הפסד שבדאי נגרם מחמת השינוי (משפט שלום).

³²⁸ ראובן ושמעון שותפים בעסק, וכל א' צריך להעמיד פקיד במקומו, ושמעון רוצה למנות את לוי קרובו, וראובן טוען לוי זה גילה סודות המקום פעם אחרת ונמשך נזק לבעל המקום ואינו רוצה לגלות סודותיו ללוי ושמעון טוען אני מקבל עלי כל נזק שיגיע מלוי, וראובן לא מסכים, אם יברר ראובן שהגיע נזק פעם אחרת למקום לסבת ספרותו של לוי או אפילו ע"י אמתלאות שנראות לב"ד, אז בטל אצלו חזקת כשרות, והדין עמו וישיב שמעון סופר אחר, ואם אין שם לא עדים ולא אמתלאה אחזקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן ואין לראובן זכות למנוע את שמעון להעמיד לוי כפקיד (רדב"ז ח"א סי' תיז).

ראובן ושמעון השתתפו יחד לעסוק בעורות, וראובן נתן כל המעות, והתעסקו יחד, ובבא לחלק הרווחים, ראובן טוען שעשו תנאי שבנו של שמעון לא יתעסק באותו סחורה של עורות, ושמעון טוען שלא היה כזה תנאי, וראובן רק רוצה לשלם שכר טרחה של שמעון, אם היה ראובן הקונה סחורות בעצמו וקיבל את שמעון לשותף, אז י"ל דכיון שלא קיים התנאי בטל השותפות. אבל בנידון דידן שקנו שניהם, כיון דלא נתקיים התנאי, הרי ביד שמעון לומר שישלם מחצה מעותיו,

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(21) לא ישתתף בה עם אחרים – אם נשתתף עם אחר ולא האמין הסחורות בידו, רק שנותן לו חלקו בריוח עבור טרחתו, מותר, ועי' לקמן סל"ט (ט"ז).

(22) ולא יתעסק בסחורה אחרת - מדכתב בסעיף י"א, אבל אם נשתתף עם אחר בממון עצמו כו', ש"מ דוקא עם אחר דמותו, הא הוא עצמו אפילו בממון דעצמו אסור להתעסק בשעה שקיבל לידו עיסקא דאחריני (סמ"ע), אם עבר ונתעסק הריוח לעצמו, דדוקא כשהשינוי היה במעות שותפות הריוח לאמצע, אבל במה שנתעסק במעותיו הריוח הוא לעצמו (ש"ך), עיין רשד"ם [הוב"ד לקמן סי' קעז סק"ט], ג' שותפים בעסק, וא' לא עשה חלקו בפשיעה, לא זוכה בחלקו של הרווח³²⁹, ואע"פ שלא עשו תנאי, התנאי מובן כמש"כ כאן (ש"ך * הרשד"ם), אם שותף לקח ערב כדי לקחת סחורה בהפקה, ותמורת זו, נעשה ערב עבור הערב שלו, והערב ברח, והוא נתקע עם החובות, אז הם של השותפות, כל שמנהג המקום לקחת ערב כדי לקנות בהקפה (ש"ך * תורת אמת), אפילו שותפין שהשתתפו לכל דבר, אם א' חתם ערבות שלא קשור לשותפות, אין שותפו אחראי עליו (ש"ך * מהרש"ך), וראנ"ח הובא בש"ך סי' קפג סק"י, שלח שליח למכור סחורה במקום פלוני, והלך לשם וראה שאם ימתין חדש ירויח יותר, ואם ימכור מיד יפסיד, חייב להמתין כי כן הוא דרך התגרים להאריך אי זה זמן למכור להרויח בה או שלא להפסיד בה (ש"ך * מבי"ט), ראובן שמעון ולוי היו שותפים שרצו לחלק את עסקם, והסכימו לא לחלק עד שיתאסף כל רכושם במקום א', ושלחו את ראובן לאסוף רכושם במקום פלוני, ושלחו איתו סחורה בהתראה שלא למכור בהמתנה אלא רק במזומן, וראובן מכר בהמתנה והקונה איבד את הסחורה. השותף שעבר על דעת שותפיו הוא חייב. ואם לא התרו בו, כל שהוא דרכו י"א שהוא חייב, וי"א שהוא פטור, היינו שקצת סוחרים נוהגים כך. ואין מקום לומר דהך התראה שהתרו בו לא מהניא כיון שלא היתה בשעת השותפות: א) שלא סרב הוא בשעת הליכתו לעיר אחרת ואדרבה נראה ששתק והודה. ב) אף אם היה רוצה למכור בהמתנה היה לו למכור רק את חלקו. ג) כבר עבר זמן שותפותם אלא שנתארך ימי שותפותם ביניהם והמשיכוהו ועתה נתרצו לחלוק אלא שהסכימו שיקבצו וכו'. וכיון שכן נראה ודאי שכל מה שהתרו בו הוי בתחלת השותפות ולפיכך הוא חייב כמו שכתבתי (ש"ך * התורת אמת). וכן כל עסקא שלא נתחייב לעסוק רק בעסק ידוע, והוא קנה במעותיו עסק אחר, אף שאסור לכתחילה, מ"מ כיון שידו אינו מחוייב לעסוק בעסק כזה לבעה"ב, לא הוי ידו כיד

ויקח הסחורה לעצמו. וכיון שלא תבעו חלק מעותיו, א"א להפקיע זכותו בחלק השותפות. ואין ביד ראובן לדחות את שמעון מהשותפות, זולת אם יתבע ממנו חלק מעותיו בב"ד, ולא יתן המעות, אז יגבה הסחורה בב"ד בחובו, כפי שער של עכשיו (מהרש"ם ח"א סי' עג).

שותף שקנה סחורה ונתאנה הרבה, אין לשותף השני חלק בהפסד שלו, כיון ששינה מדרך התגרים (דברי גאונים כלל צט סי' יא), מ"מ אם הרויח הרווח לאמצע.

ג' שותפים שהשתתפו יחד, ומס של עסקם היא 1000 ש"ח לשנה, וא' מהשותפים בגלל שיש לו עסק אחר, זוכה לקבל פטור ממס, אין שאר השותפים צריכים לשלם חסכון שלהם לשותף הזה, שזה מבריח ארי, וזה נהנה וזה לא חסר (מהרש"ג ח"ג סי' קא).

ראובן שמעון ולוי השתתפו יחד בשותפות, והסכימו ששמעון ילך למקום פלוני למכור, ובמקומו שמעון שלח חתנו, הוי שינוי כל ההפסד עליו, והרווח לאמצע (רשד"ם קפב).

אם התנו שאין אחד מהם יכול לישא וליתן באותו מין סחורה אם נשא ונתן והרויח הריוח לעצמו (כנה"ג הגה"ט אות קד)

שותפים הסכימו לקנות דבר בשבע אלף ש"ח, ואם יצטרכו יותר ידברו על זה, והלך שותף וקנאו בשבע וחצי אלף, ורוצה שהשותף יהיה שותף עד שבע אלף, והשאר הקונה יפסיד, נתבטל השליחות, שלא הסכים כלל למחיר כזה (מהר"ש ח"ד סי' לג).

שותף שמכר סחורה והקונה אמר תבא לביתי ואפרע לך המעות וכן עשה השותף והניח נערו שם עם הסחורה בבית התחתונה והיו שם אומנים והוא עלה אל העליה לאכול ולשתות עם הקונה, וכראות נערו עלה ג"כ אל העליה לאכול ולשתות והניח הסחורה למטה. וכראות הקונה כי עלה הנער ירד ולקח הסחורה והלך ולא שב, ההפסד ההוא לשותפות שאין כאן פשיעה, וי"א דפשיעה הוי ממה שראה נערו עולה לעליה ולא אמר לו עם מי עזבת הסחורה והשותף אינו חייב באותו הפסד (כנה"ג הגב"י אות פז).

עי' תשורת ש"י סי' שיד שמביא כמה צדדים, אם יש רוב שותפים מסכימים אם זה מכריח את המיעוט.

³²⁹ עי' רמ"א לעיל סי' קעז ס"ט שאפילו באונס אם חלה.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

בעה"ב לענין הריוח שמרויח בעסק אחר, דדמי לפועל שאמר לו נכש עמי היום כמבואר בסימן ר"ע סעיף ג' דמציאתו לפועל, והכי נמי בשותפין לא הוי כפועל במה שלא נשתתפו בו, ומש"ה אף שאסור לעשות כן מ"מ אם עבר ועשה הריוח לעצמו³³⁰ (נתה"מ)³³¹.

(72) להמכר "תמיד" בהקפה - כתב תמיד, לאפוקי אם לפעמים אינן מוכרין אותו בהקפה, וכמ"ש הרמ"א בהג"ה, בכשיש קצת בני אדם שאינם מקיפים דלא יקיף בלא דעת חבירו (סמ"ע), פירוש, שלפעמים קצת בני אדם אינן מוכרין סחורה זו בהקפה כלל, אבל אם תמיד דרך למכור סחורה זו קצת בהקפה וקצת בממון, פטור. ובדבר שדרכו למכור תמיד בהקפה, אפילו בחובות גויים פטור (נתה"מ).

(73) ואם התרה בו - נראה דאף דיכול למחות, מ"מ חבירו יוכל לומר כיון שדרך דבר זה למכור תמיד בהקפה, והלוקח הוא איש בטוח בעיני בית דין, הוי כהגיע זמן סחורה זו למכור, ויכול לחלק עמו ולומר לו אקיף חלקי וקח חלקך, דבדבר שדרכו בכך כופין זה את זה, רק דהוא יכול למחות בו שלא יקיף חלקו (נתה"מ)³³².

(74) יכולין אחרים לסלקו - מ"מ אין יכולין לתובעו מהעבר מה שאכל יותר עד האידנא, דכל זמן דלא מחלקי מהדדי דין שותפות להם שיאכל כל אחד כפי רצונו (פ"ת).

(75) ולא יפקיד - אם נתן לאיש שרגיל השותף השני להפקיד אצלו ונגנב אצלו, דמ"מ הוא פטור, כמו בשאר שומר שמסר למי שרגיל הבעלים להפקיד, ועיין בסימן רצ"א סעיף כ"ו. אמנם אם בא היזק לעסק מכירת הסחורה, כגון שלא היה הנפקד בביתו בזמן המכירה, חייב השותף המפקיד להשלים לו ההיזק. ומ"מ לא הוי תחילתו בפשיעה נגד הגניבה, דאנן בעינן דוקא תחילתו בפשיעה לענין שמירה (נתה"מ).

(76) ואח"כ הודיעו והסכים למעשיו כו' - משמע דיסכים עמו בפירוש, אבל בשתיקה בעלמא לא אמרינן בזה דשתיקה כהודאה דמיא, דהא י"ל דשתק מאחר דכבר עשאוהו ולא היה בידו לשנות³³³ (סמ"ע), י"א דאם השיב לו מה שעשית כבר עשוי י"ל דלא הוי כנתרצה דה"ק ל"י שכבר עשית אין להשיב שאין לאחר מעשה כלום. ומה שעשית לזכות עשוי ולא לחוב (רע"א), אבל אם שתק במקום שהיה יכול לעכב, ולמנוע ולא עשה הוה כאילו הסכים (רע"א ❖ בני אהרן).

(77) ואין הדברים האלו צריכים קנין כו' - דכיון דהסכים עמו הו"ל מחילה, ומחילה אינה צריכה קנין (סמ"ע), ה"ה שיסולק השותף לגמרי מהשותפות נמחל בדברים בלבד. ראובן ושמעון שנשתתפו כדין לזמן קבוע, והתנו שגם אחר זמן אם ירצה אחד מהם לחדש השותפות לא יוכל חבירו לעכב ונשבעו על זה, ובתוך הזמן אמר ראובן לשמעון תא ונפליג שאיני רוצה עוד שותפות, ונתרצה שמעון והתחילו לחלוק, וכשראה ראובן שיש ריוח בשותפות אמר איני רוצה לחלוק ושמעון אמר כבר מחלת השותפות והשבועה, וראובן טוען לא מחלתי ואפילו אם תמצי לומר שמחלתי היינו השותפות שבתוך הזמן, אבל אני רוצה לחדש שותפות, דמי עדיף מחילתי מהגעת זמן שהייתי יכול לחדש, גם עתה אני יכול לחדש. הדין עם שמעון, דמיד שאמר ראובן איני רוצה עוד שותפות, כבר נמחל השותפות והשבועה ואינו יכול לחזור בו דמחילה אינה צריכה קנין, אמנם אם יש סחורה השייכת לשותפות לא מהני לשון מחילה שלא יצטרך ליטול חלק מאותה הסחורה, כמ"ש הרמ"א לקמן סימן רמ"א סעיף ב' בהגה דלשון מחילה אינו שייך אלא במעות שחייב לו

³³⁰ ואם התנו שכל מה שיעסוק אחד מהם בענין מסוים יהיה לאמצע, ועסק אחד מהם, הריוח לאמצע, אבל אם התנו שלא יעסוק אחד מהם בענין זה רק בשותפותם, ועבר אחד מהם ועסק גם לבדו, הריוח לעצמו (כנה"ג הגה"ט אות קד).

³³¹ ובכנה"ג כתב על שנים שהשתתפו לעסוק בתיווך, והתנו שכל מה שירויחו בתיווך אפילו אם יעסוק לבדו יהיה לאמצע, ולאחד מהם היה קודם לכן עסק אחר, ופסק שהריוח מהעסק האחר הוא לעצמו, כיון שהיה מקודם, ולא התנו עליו שהריוח בו יהיה לאמצע, ומשמע שאפילו בשותפים בכל עסקיהם, אם היה לאחד מהם עסק ממקודם ולא התנו עליו, הריוח לעצמו. ובעיקר הדין של עסק בסחורה אחרת כתב, שכיון שהיו מחלוקת ראשונים, א"א להוציא מיד המוחזק.

³³² ובערה"ש (ס"ל) ובאולם המשפט חולקים, שאם השתתפו בסתם, והמנהג להקיף אפילו על חלקו אינו יכול למחות שלא יקיף, והרמ"א מיירי כשמחה בו בשעה שנשתתפו. עי' תורת אמת הובא לעיל סק"נד).

³³³ עי' לקמן סק"סב).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

אבל אם היה לו חפץ כו'. עכ"פ חוץ מאותה הסחורה שיש בעין, נמחל השותפות, מיהו כל זה בליכא כתב שותפות, אבל אי כתבו שטר שותפות והשטר בידו, נראה דתלוי בפלוגתא דסימן רמ"א סעיף ב' בש"ך סק"ד אי מהני מחילה בתפיס שטרא, וכתב בש"ך שם דהוי ספיקא דדינא, ע"ש. וי"א דאפילו בדנקט שטרא מהני מחילה (פ"ת).

⁽⁸⁰⁾ ואם שינה האחד כו' - חייב אפילו היכי שהתחילו להתעסק ביחד דהוה שמירה בבעלים כדלעיל סעיף ח' ופטור אפילו מפשיעה, מ"מ כל הני הוי מזיק בידים, ודוקא פשע בשמירה פטור אבל לא מזיק בידים ע"ש. ומדברי הש"ך לעיל סעיף ח' באמצע ס"ק(מא) מבואר שמסתפק בזה בענין שותף שמכר בהקפה אי חייב לשלם היכי ששניהם מתעסקים ביחד, וי"א דנראה לו להכריע כחילוקי הב' של הש"ך, ממ"ש בשו"ע לקמן סימן רצ"א סעיף כ"ו גבי שומר שמסר לשומר אם דרך הבעלים להפקיד כו', והוא שלא ימעט בשמירתו, אבל אם מעט כו', אף על פי שהראשון היה שואל או שוכר בבעלים כו', מטעם דהוי מזיק בידים, וא"כ ה"ה הכא, דכל המשנה מדעת שותפו שעשה מעשה בידים והפסיד חייב אף היכי דהוי השמירה בבעלים, דלא אמרינן פשיעה בבעלים פטור אלא היכי דהיה היזק ע"י שנתרשל שלא שמר יפה, אבל אם עשה מעשה והפסידו בידים הוי מזיק גמור וחייב אף בבעלים, וי"א דכל עניני שוגג המזיקים בידים מיפטרו מטעם שמירה בבעלים, אפשר דהמוחזק יכול לומר קים לי כוותייהו (פ"ת).

⁽⁸¹⁾ או שמכר בהקפה כו' - וכן אם זקף החוב שיש להם כבר לזמן אחר (סמ"ע), וישלם לו מה שהי' החוב שוה למכור (רע"א), או שנשתתף עם אחר והפסיד, ע"י לקמן דברי הסמ"ע סק"ק(לב), ראובן לקח משמעון מקצת סחורה ומסר ראובן לשמעון בגד אחד ואמר לו תשלח בגד זה בשאלוניקי ותמכרהו ותתפרע ממנו ושמעון שלח הבגד בשאלוניקי ליד שותפו לוי שימכרהו ולוי הנז' נתן הבגד לאדם אומן שיתקנהו ושימכרהו והאומן הנז' מכר הבגד בהמתנה לסוחר אחר ואח"כ נשתמד הסוחר הלוקח הבגד והמעות נאבדו ועכשו שמעון תובע מראובן שיפרע לו חובו, ושמעון משיב אתה נתת הבגד בידי למוכרו ושותפי מכרו כדרך שמוכרים הסוחרים ומזלך גרם שנאבד הבגד. הדין עם ראובן דפשיטא שיכול ראובן לומר היה לך למכור במעות מדודים כי מעת שמכרת הבגד יצאתי אני מחובי שיעור שעלה הבגד ומי אמר לך שתמכור בהמתנה, שכל עוד שלא פירש יכול לומר לא אמרתי לך אלא במעות מדודים (ש"ך ❖ רשד"ם), ראובן שהיה לו שותפות עם שמעון בזה האופן שראובן היה מוטל עליו לכתוב כל ההכנסה הנכנסת בשותפות ועל שמעון לכתוב כל היציאה ובשעת החשבון לא נתן חשבון מכל היציאה שמעון וטוען לא ידע מה היתה נסבה, אעפ"י שיש הקפדה בין השותפין לעשות מה ולא עשה לא מפני זה נעניש לשותף אא"כ אנו רואים ומשערים שכך הפסד נמשך משנוי אותו מעשה, וכל ההפסד שאפשר לתלות שבא מחמת השנוי עליו לפרוע. וכשלא היה אפשר לברר כמה ראוי להטיל השותף בהפסד אז הדיינים יעשו כפי אומד דעתם, הא במקום דליכא כה"ג לא נאמר כיון ששנה נקנסו אותו, ואין זה אלא שחושדין אותו שמא היה שם ריוח יותר אלא שהוא מעלים ועל זה נתקנה שבועת השותפין שהיא על שמא וא"כ אין כאן אלא שישבע שודאי יודע שאין בידו שום דבר מריוח השותפות (ש"ך ❖ רשד"ם), ודברי הרשד"ם סי' קעט סק"א), ודברי הרשד"ם (הובא לקמן סק"עב), וכן אין שותף יכול למסור הסחורה ביד חתנו, וכדומה, ואם הפסיד הפסיד לעצמו, ואם הריוח הרוח חולקים, ועכ"ז יש לשותפים תרעומת עליו, שאם הוא היה הולך, היה מרויח יותר (ש"ך ❖ רשד"ם), ראובן ושמעון נשתתפו שניהם יחד בתוך חנות אחת סתם לחצאין, ונמשך השותפות ביניהם זמן רב הכל בלי שום שטר וכתובה בעולם אלא ע"פ ובתוך הזמן הנזכר הלך ראובן ולקח זכות לגבות מכס אחד מהמלך, ומכל מה שהיו מביאים לראובן בעולם במכס ממתנות היה שולח לשמעון מחצה מכל מה שהיו מביאים לו, ועכשו הפסיד ראובן במכס סך מעות וראובן שואל משמעון שיתן לו מחצית המעות שהפסיד במכס. אפי' שנשתתפו סתם אין לשנות מן המנהג אבל כאן שותפו סבר וקיבל, ושותפים גמורים הם וחולקים ההפסד שיש עתה כמו שחלקו הריוח כיון שהיו שותפים בסתם, אע"פ שלא אמר ולא כתב, כל שידע ושתק, גילה דעתו שרצה שיהיו שותפים בזה, שהרי מי שנטל המכס היה מפסיד זמן ההוא מלהתעסק

n :Commented [j121]
לש

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

בחנות³³⁴ (ש"ך ❖ רשד"ם), א' מן השותפים או מן המתעסקים שהלך למקום אחד עם הסחורה שלא מדעת חבריו כל פחת שיבוא מחמת שעבר חייב לשלם לבדו, ואפילו אונס, ואפי' שהולך אותה למקום שהיא ביוקר ואף על פי שקבל עליו כל אונס או פחת שיבוא חבריו מעכב עליו, וכן אם מכר בלא רשות באותו זמן שאין ראוי למכור אותה סחורה ונתיקרה חייב לשלם דהוה ליה פשיעה (ש"ך ❖ מבי"ט), ואם מכר בהקפה אינו חייב לשלם רק כפי מה שהיה שוה החפץ למכור במזומן, דאפילו במזיק גמור אינו חייב לשלם יותר ממה שהיה שוה למכור במזומן, ופשוט (נתה"מ).

⁽³⁰⁾ השכר לאמצע - שהרי במעותיו הרויח, וזה לא נתכוון בהשינוי לקנות לעצמו. אבל כשהפסיד יכול חבריו לומר אילו לא שינית לא הוה לך הפסד (סמ"ע), משמע מדבריו דאם אמר בפני עדים שקונה לעצמו וכו', הרייח לעצמו, ואף דאם לא שינה לא היה מועיל, ולא נכון (נתה"מ).

(יא) לפיכך²⁸⁹ הנותן מעות לחבריו בתורת שותפות ליקח בהם חטים לסחורה³³⁵ והלך וקנה שעורים, או לקנות שעורים וקנה חטים, אם פחתו פחתו לזה שעבר (סד)³³⁶, ואם הותירו הותירו לאמצע (וע"ל סי' קפג ס"ה). וכן אם הלך ונשתתף עם אחר בממון השותפות (סה), אם הפסיד הפסיד לעצמו, ואם נשתכר השכר לאמצע.²⁹⁰ אבל אם נשתתף עם אחר בממון עצמו, אם פחתו פחת לעצמו, ואם הרויח הרויח לעצמו, ואם התנו ביניהם הכל לפי התנאים (סו). הגה: ²⁹¹ראובן ושמעון שהיו שותפין, היה להן חוב אלל ער אחד שראובן דר תחתיו (סז), והוא עשה החוב, ושמעון טוען שראובן יתבע החוב לפי שהוא עשאו, וראובן אומר שמתירא מן השר שהוא דר תחתיו. הדין עם ראובן³³⁷, ועיין לקמן סעיף מז סימן זה. ²⁹²ראובן שהלך ופטר חובות של שמעון חבירו ואומר שמעון אה לו לעשות (סח), אם אמר שמעון אה לו, ראובן פטור אע"ג דלא א"ל על מנת לפטור. אבל אם שמעון כופר, ויש עדות שהחובות היו שלו וראובן פטור, ראובן חייב לשלם (סט)³³⁸, ואינו נאמן לומר שזכר שמעון עשה מה שעשה. אבל אם אין לשמעון עדות, ראובן נאמן במיגו שהיה יכול לומר שהחובות אינו של שמעון או שהוא לא פטר³³⁹.

⁽⁷⁰⁾ אם פתחו פחתו לזה כו' - אם שהשותף הסכים עמו ע"י כתב אחר הקנייה צריך לשלם ג"כ חצי הפחת (ש"ך), עי' מהרש"ך הובא לקמן בש"ך סי' קפג סק"כג), וראנ"ח הובא שם סק"י (ש"ך).

⁽⁷⁰⁾ אם נשתתף עם אחר - עי' לעיל ס"ק נד) (סמ"ע).

⁽¹⁰⁾ ואם התנו ביניהם - אם טען השותף השני אמת שבעת התחלת השותפות התנית עמי תנאי גמור בפני עדים, רק אח"כ בינך וביני עצמי ביטלת התנאי ואמרת לי כאשר תעשה עם

³³⁴ עי' לעיל סק"נט).

³³⁵ ודוקא שהשתתפו לקנות חטים לסחורה, אבל אם נשתתפו לקנות חטים למאכל ושינה, אין דינו אלא כשליח ששינה (ערה"ש ס"ד).

³³⁶ וה"ה אם התנה עמו לקנות במחיר כזה בתחילת השותפות, והוא קנה ביותר, הוה כשינוי השליחות. ואן צורך של משפטי התנאים שזה כאילו עשו כל התנאים משום תקנת השוק, אמנם אם זה תנאי שאי אפשר לעמוד בו, אינו שינוי אלא קיום התנאי. אבל אם עשה תנאי אחר כך, אין לו זכות לשנות השותפות, אבל כל שקנה במחיר גבוה שלא כדרך התגרים, הוי שינוי (השיב משה חו"מ צג), עי' לעיל הערה 279.

³³⁷ ודוקא אם החוב נעשה על שם שניהם ויכול גם שמעון לגבותו מהשר, אבל אם העשה רק על שם ראובן ורק הוא יכול לגבותו, הוא חייב לגבותו אע"פ שיש מורא [ואפילו באופן שכשהלוה לא היה מורא ורק עכשיו נתחדש המורא] (ערה"ש ס"ח).

³³⁸ ומשלם כפי שהיו שוים להמכר. ואם חלוקים כמה היה סכום החוב שפטר, ישבע ראובן הפותר וישלם כפי שאומר (ערה"ש ס"ד).

³³⁹ ראובן עשה עסק עם שמעון, ויש לראובן רווח אלף דולר לחודש, ואח"כ נשתתף ראובן עם לוי לב' שנים וכתבו בשטר השותפות שכל מתנה שיתנן לכל אחד מהם או אפילו מציאה בדרך שהכל יכנס לשותפות ובזמן שנשלם השותפות תובע לוי שיכניס לשותפות גם מה שהיה נותן לו שמעון בכל חדש וחדש, אין ללוי כלום במה שלקח ראובן משמעון מכמה טעמים א' זכה ראובן בעסקו עם שמעון מלפני כן, וזה שמחלקים התשלום בכל חדש, לא משנה. ב' אם יארע זה דבר לשמעון ויתפסו את ראובן מפני העסק הראשון אין לוי מסייע עמו ואין תופסין את לוי כלל, נמצא שאם יקח לוי חלק לקתה מדת הדין (רדב"ז ח"א סי' רצ).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

חלקך כן עשה עם חלקי, וכן עשיתי. לא מהימן לומר שביטלו כל שאין אמתלא בדבר לומר שביטלו (פ"ת)³⁴⁰.

⁽¹⁰⁾ חוב אצל שר אחד - הא שכתב "הוא עשה החוב", מיירי שעשה החוב בידיעת שותפו, דאי עשה שלא בידיעת שותפו ודאי דחייב לשלם כמבואר לעיל סעיף זה. או שאחר שעשה החוב בעצמו להשר הלך לדור תחתיו, דלא פשע מידי, או דמיירי אפילו היה דר תחת השר קודם ההלואה, רק שנתחדש המורא אחר ההלואה. אבל אם בשעת עשיית החוב כבר היה דר תחת השר והיה ירא מהשר לתבוע החוב, אין לך פושע גדול מזה, דהיה לו להודיע לחבירו בשעת עשיית החוב שהוא אינו יכול לתבועו, וכשלא הודיעו הרי הזיקו בידיים להחוב, כיון שהוא ירא לתבועו וחבירו אינו יכול לתבועו, א"כ מאן יתבענו (נתה"מ)³⁴¹.

⁽¹¹⁾ ראובן שהלך ופטר חובות של שמעון כו' - היכא דיש לשמעון עדות שעדיין חייבים לו חובות אלו אף על גב דל"ל עדות שראובן פטרן, אין ראובן נאמן לומר ברשותך פטרתי, במגו דאי בעי אמר לא פטרתי, דהוי מגו במקום חזקה, דאנן סהדי דאין אדם מפסיד את שלו בידיים. אבל אם אין עדות שעדיין חייבים לו, נאמן לומר ברשותך פטרתי, במגו דלא פטרתי, דהשתא לא הוי מגו במקום עדים דיכול להיות שהם פרועין ולכך הרשוהו לפטרן, ועי' לקמן סי' שפ"ב דהיכא דהזיקו בודאי אינו נאמן לומר שברשות עשה אף על פי שיש לו מגו, ונראה דאע"ג דאין ראובן יודע אם החובות פרועים או לא מ"מ כיון דליכא עדים שאינן פרועים, נאמן לומר ברשותו פטרתי, במגו דלא פטרתי היכא דליכא עדים שפטרן. אבל אם ראובן מודה שאינן פרועים, נראה דחייב דהשתא הוי כמגו במקום חזקה, ומ"מ יכול ראובן לומר אשתבע לי שלא צויתני לפטרו, דלא גרע מיש לו שטר חוב על חבירו דיכול לומר אשתבע לי שלא פרעתי (ש"ך), עי' רמ"א [אה"ע סי' צח ס"א: אם יש עדים שהפסידה או נתנה לאחרים, או שהיא מודה, צריכה לשלם ואינה נאמנת לומר שבעלה צוה לה כך. וז"ל הב"ש: בחלקת מחוקק הקשה, למה אינה נאמנת במיגו כיון דהם אינם יודעים, ולא קשה מידי אלא כל שידוע שהיה לחבירו חוב א"צ לומר שחבירו צוה לו לפטרו החוב ואין אומרין בזה מיגו דהוי כמיגו במקום עדים] ובספר כתובה [כאשר יש עדים שהחובות אינם פרועים אין מיגו, אבל לולא זה, כל זמן שכל הידיעה בא מפיו, יש לו מיגו, ואפילו נגד עד א' (רע"א), צ"ל דמיירי בחובות שבשטר דהוי כחזקה שלא נפרע מחמת השטר, ומ"מ מהני מיגו, דנגד חזקה הבאה מכח שטר מהני מיגו, היינו בשיטת הש"ך עצמו, אבל השו"ע עצמו כאן מיירי בשותפין, דהא הביא דין זה בהלכות שותפים, ומיירי שהגוי מכיר רק את הפוטר, כגון שהשטר נכתב על שמו, או בחובות בע"פ והוא בעצמו עשה החוב, ופטר בפירוש בשמו, ואומר להגוי שהוא המוחל שחוב זה הוא שלו ומוחל לו, וטוען שצויה לו ראובן לעשות כך לפטרו בשמו לבד, וזה ודאי כמזיק גמור בנכסיו הוא, דמה הנאה יש לו, דהא לא יהיה לו שום קבלת טובה מהמקבל מתנה. ויכול לאוקמי ג"כ בישראל שהשטר נכתב על שמו ואומר שפוטר ומוחל לו בשמו, ואין לו נאמנות אח"כ לומר שאינו שלו, וזה מזיק בנכסיו ממש הוא, משו"ה אינו נאמן (נתה"מ), ואף על גב דאית ליה מיגו דלהד"ם, אנן סהדי דמשקר בזה, דאין אדם אומר לפטרו חובותיו (ט"ז), כונת רמ"א דאם אין עדים שהחוב הוא שלו ואינו פרוע, אז נאמן לומר שצויה לפטרו בשביל שהוא פרוע, וזהו עיקר החילוקים בין רישא לסיפא, דמהני ליה המיגו דלהד"מ ונאמן לומר אתה אמרת לפטרו בשביל שהוא פרוע (ט"ז), העיקר כהרמ"א, דאף אם יש עדות שלא היה פרוע, כל שאין עדות שפטרנו נאמן במיגו, ולא הוי מיגו במקום חזקה, דמי גרע מהלוה עצמו במלוה על פה שנאמן לומר מחלתו לי במיגו דפרעתי, ולא אמרינן חזקה דאין אדם מוחל חובו בחנם, משום דדרך בני אדם למחול וליתן במתנה זה לזה (פ"ת).

⁽¹²⁾ חייב לשלמן - כפי מה שהיו שוים למכור (ש"ך וט"ז)³⁴².

³⁴⁰ ואם יש ביניהם הכחשה על התנאי, ישבע הנתבע ויפטר (כנה"ג).

³⁴¹ ומ"מ לפני משורת הדין צריך שמעון היכול לגבותו מהשר ולא לחייב את ראובן (ערה"ש

סל"ח)

³⁴² וכן הוא ברע"א בסעיף הקודם.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(יב) ²⁹³ אחד מהשותפים או המתעסק שעשה סחורה בנבלות וטריפות וכיוצא בהם(ע), השבר לאמצע ואם הפסיד הפסיד לעצמו(עא). הגה: ²⁹⁴ וכן אם גנב או גזל השותף לריב לחלוק עם חזירו(עב), ואם הפסיד ההפסד לעצמו³⁴³. ודוקא אם הפסיד קודם שגודע לחזירו, ²⁹⁵ אבל אם חלק הגניבה³⁴⁴ עם השותף ואחר כך זא עלילה עליו, וכן אם קנה גניבה וחלק עם חזירו וזא אחר כך עלילה, ההפסד גם כן לאמצע מאחר שנתראה למעשיו(עג), ואין הדברים לריבין קנין כמו שנתבאר(עד). ²⁹⁶ אבל אם חלקו³⁴⁵ שאר רווחים וזא עלילה על אחד מן השותפין שלא כדון, אין חזירו חייב לסייעו בהפסד(עה). וע' סימן זה סעיף לח וסוף סימן קעז. ²⁹⁷ מי שקצר חזירו לישא וליתן בשלו וכל המליאות שיגיעו לידו יהיו שלו(עו)(עז), וגבה חובות פרועים מגוי, הוי בכלל מליאה, לכל שטר פרוע אינו פוה רק דמי הגייר, ולכך מי שהחזירו לגוי אינו חייב לשלם לחזירו ואפילו לכתחילה נמי שרי³⁴⁶(עח):

(יג) וכיוצא בהם - אם התנו תחלה שכל הריווח שימשוך להם מחמת קרן יחלוקו. לא מיעטו בזה רק ענין מציאה וכדומה. אבל אם הרוויחו בעסק סרסרות שמפסיד זמן ועסק השותפות הריווח לאמצע, עיין שו"ת רשד"ם [הוב"ד בש"ך ס"ק(עב)] (רע"א).

(יד) ³⁴⁷ ואם הפסיד הפסיד לעצמו - משום דיש איסור בעסק סחורתן, נמצא דהוא שינה להתעסק בדבר שאין הדרך לסחור בו, וכל המשנה ידו על התחנותה (סמ"ע), מוכרי סוסים שעשו שותפות והניחו מעות יחד תוך כיס אחד לנסוע קצת מהם על איזה מו"מ, ואח"כ נתאספו השותפים ושלחו לאחד מהן ע"י שליח חלק מעותיו, שאמרו שעמדו על החקירה שאי אפשר לעשות מו"מ הלז, ואותו שותף לא רצה לקבל חלק מעותיו, שחשדם ששיקרו בו, וכן היה אמת שהרי קודם שחזר השליח כבר נסעו מהם על המו"מ הלז, ולסוף לא נעשה והיה להם הוצאות והיזק בחנם על הדרך, ותובעים לזה השותף שיהיה לו חלק בהפסד הוצאות, והלה אינו רוצה ליתן כיון ששיקרו בו. ודן אותם השותפים להפסיד כל ההפסד מכיסם, כשותף ששינה יש לחבירו חלק בריווח ולא בהפסד, ובנידון זה גם כן עשו איסור לשנות דיבורם (פ"ת).

(טו) ³⁴⁸ וכן אם גנב או גזל השותף וכו' - אין מורין למעשה כדברי הרמ"א בזה בהג"ה משום שהדין לא מסתבר כלל, והוה כמו כל מציאה שהוא לעצמו (ש"ך), אם היתה עלילה על א' מהשותפין לבדו אבל היתה מחמת השותפות, כדוגמא לפי שלא רצה ראובן לקנות מהשר משי לשותפות, העליל עליו מה שהעליל, אין חייבין השותפין דלא עדיף מנשבה שהרי הנשבה היה הולך בצרכי השותפות ובסחורת השותפות עצמה ועכ"ז פטורים השותפין דשמירת גופו עליו ואין לחלק בין עלילת ממון לעלילות הגוף, אלא רק כאשר העלילה על סחורת השותפות. ואם ראובן קנה סחורה לשותפות, ופרע לגוי המוכר, ובא הגוי ותובע עוד פעם תשלום מראובן, כיון שכבר פרע, אין לשמעון השותף חיוב בזה, שהרי זו עלילת דברים ומה לו ולצרה ואעפ"י שהיתה העלילה מחמת קנין הבגדים שהיו מעסק השותפות כיון שהעלילה לא היתה בסחורת השותפות עצמה (ש"ך ❖ התורת אמת), ראובן ושמעון שהיו שותפים וקודם שנתפרדו ונכסיהם היו בויניציאה בסכנה, עלתה הסכמתם שילך א'

³⁴³ כל זה אינו אם גנב בסתם, אבל אם קודם שזכה בגנבתו פירש ואמר שלעצמו הוא זוכה פשיטא שהדבר ברור שאין לחבירו חלק ונחלה במה שגזל אלא זכה לעצמו והכל שלו (כנה"ג הגב"י אות קעב).

³⁴⁴ אם נתרצה חבירו לחלוק, אע"פ שעדיין לא חלק עמו הוי כחלק וההפסד לאמצע (עה"ש ס"א).

³⁴⁵ ואם הפסיד אחד מהשותפים מחמת עלילה שהתחילה כבר בזמן שותפותם, י"א שחולקים ההפסד. וי"א שההפסד עליו (כנה"ג הגה"ט אות ר"ה).

³⁴⁶ ומצוה להחזירם מפני קידוש השם (לבוש). השוכר חבירו לישא וליתן בנכסיו וכל מציאה וריוח שיהיה בהם יהא לשוכר והיו בהם שטרות פרועים ונתפשר בהם עם בעלי החוב להחזירם להם, אם נתנו לו בשם בעל השטרות הוי כמגביה מציאה לחבירו. ואם נתנו לו בשמו, הרי שלו לעצמו. נתנו לו סתם אני אומר לעצמי אני מקבל נ"ל שהם שלו (ערך לחם סוף ס' שלב).

כל הפסד שיבא על השותפין אחר שחלקו ואותו ההפסד נפסד ממאורע שאירע בזמן השותפות חייבין השותפין לפרוע חלקן מן ההפסד, וי"א דבעינן שתעשה העלילה מזמן השותפות וי"א דלא בעינן אלא כל שנמשך מהשותפות אף על פי שנעשית אחר חלוקה השותף חייב לשלם (כנה"ג הגה"ב אות רה). ויש חולקים, שאחר פירוד השותפות, אין אחריות א' על השני (דברי גאונים כלל צח ס' סג). ובענין עי' רמ"א לקמן סל"ז וסל"ח, וסי' קעז ס"ה וסמ"ע ס' צג סט"ו ד"ה בעדים שלא.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

מהם לראגוזא לישא וליתן כדי שימציא להם אופן שירוויחו ויפרעו חובותיהם ויותרו ולזאת קודם שילך השותף חזרו וקיימו ביניהם החברה והשותפות כמו שהיה וכן עשו ביניהם חתימת ידם כו' ושותף שהלך לראגוזא עשה והצליח בסרסרות גם נשא ונתן ועתה אומר שהוא אינו חייב ליתן לשותפו רק הרויח שירוויח במה שיקנה או ימכור מנכסים של השותפות בין שהוא שלהם ובין מהב"ח אבל ריוח טרח ועמלו שהרויח זה אינו נכנס בשותפות. והנה ענין שותפין תלוי הרבה מאד במנהג הסוחרים ואם היינו יודעים המנהג אין ספק שלא היינו צריכים לירד לעומק הדין שהרי בדברים אלו המנהג עיקר ואע"פ שאין השותפות מתקיים אלא בקנין וכל דבר ודבר כפי קנינו לפיכך המטבע שאינו נקנה בקנין אין השיתוף מתקיים בו שאפי' שקנו מיד שניהם שיביא כל אחד מעותיו וישתתפו בהם וכתבו שטר ע"ז והעידו עדים אינו מועיל, אלא צריך לעשות הגבהה על הכספים [אמנם כאן שעבדו כל א' עבור השני, הפעולה היא הקנין] ולכן כאן ששני שותפין שנשתתפו שכל מה שירוויחו יהיה לאמצע אפי' שהוא דבר שלא בא לעולם קנה חברו בכל מה שהרויח ולכן חייב השותף לחלוק עם חברו כל עוד שלא יביא ראיה בעדים שחזר בו, ואין טענה שענין הסרסרות הוא דבר אחר לזה לא נשתעבדתי מעולם, שהרי מציאה וגנבה שאין שם שהיית זמן ואין לומר שמא הפסיד באותה שעה עסק השותפות עכ"ז חולקים מי שמרויח בסרסרות שצריך זמן רב להוציא לאור מלאכתו והדעת נותן שיפסיד באותו זמן מעסקו על אחת כמה וכמה (ש"ך ❖ הרשד"ם), ב' שותפין שפתחו חנות יחד כל שותף חייב לישב עם השני כאן ולטרוח כמותו ולתת לו מחצית השכר כל ימי משך השותפות, ועכשו שהלך א' לעיר אחרת חייב לתת לו מחצית השכר שבה לו בין בדרך בין בעיר בכל מקום אשר תדרוך כף רגלו. ואם שני בני אדם שהיו שותפים ויצאו בעיר וראה אחד מהם ארנקי בבית הגוי והלך וגנבו, ואמר לחברו שאין לו חלק בו כי לגנוב לא היו שותפים, הכל של הגנב, ולולא זה חולקים, והנה מציאה וגנבה שאין הדעת נותן שנשתתפו על זה חולקים, ואפילו לש"ך שחולק לגבי מציאה וגנבה, כל דבר שיש לו איזהו שייכות לשותפות מסכים שחולקים (רע"א ❖ הפרח שושן), בשותפים דעלמא שמתעסקין וטורחים בעסק השותפות הם כשותפין לכל דבר שיזדמן לכל אחד מהם ואפילו יצא לליסטם או שמצא מציאה, היינו דהוי המציאה או הגניבה מילתא שנזדמן באקראי בעלמא, אבל אם יש אומנות קבוע מיוחד לאחד מן השותפין זה אינו נכנס בכלל השותפות כל שלא התנו בפירוש (רע"א ❖ תורת חיים), כל זה דוקא בגניבה וגזילה שאינו מעסק השותפות, אבל בגניבה וגזילה שמעסק השותפות, כהך גוונא שמבריח המכס, בזה חולקים (רע"א), שותפין שהתנו ביניהם שכל מה שירוויחו מחמת גופם ובממונם בלעדי אם יהיה להם מעות אחרים מצד אחר שיהיה הכל לחנות, אין המציאה בכלל שאין המציאה והמתנה והירושה באין לו מחמת גופו, שאין משמע מחמת גופו אלא מחמת טורח גופו (קצה"ח), אפילו אם כתב בפירוש שאפילו מציאה תהיה בשותפות, לא נכלל בזה גניבה, דהא איסור יש בגניבת הגוי, א"כ ודאי לא ניחא ליה בזה הרויח מסתמא. ואפילו עכשיו הוא מרוצה, מוקמינן ליה אחזקתו דהשתא הוא דאיתרע (ט"ז³⁴⁷), ראובן ושמעון שותפים, וראובן לזה מעות מגוי להשותפות וטעה הגוי, ורצה שמעון שיחלק עמו ראובן ברויח ההטעאה. היה צריך לחלוק עמו, ומ"מ מפני שאנו מדמין לא נעשה מעשה להוציא ממון נגד הש"ך, אך אי תפס לא מפקינן מיניה (פ"ח).

(³³) ההפסד ג"כ לאמצע - אשה שהיתה נושאת ונותנת בבית של ראובן, וראובן נפטר, ונשאה לשמעון, והמשיך לשאת ולתת, ונתפס גנב, והוא טוען שהוא מכר לה גניבותיו, ונשבית בבית כלא בגלל זה, אף אם תאמר היא שבעלה הראשון נתרצה למעשיה וידע שלקחה מן הגנב, עכ"ז היא אינה נאמנת בזה נגד הירושין, להוציא מידן [דמי פדיונה, ככל חלק של ההפסד מהגניבה המוזכר כאן ברמ"א] בטענתה. ואפי' שבועה היררשים אינם צריכים, אכן אם טוענת ברי נגד היררשים שגם הם בעצמם יודעים שבעלה היה מרוצה למעשיה ליקח מן הגנב היו מחויבים שבועה לפי דעת רמ"א שמחייב השותף חלקו בהפסד אם היה מרוצה למעשה השותף, אבל עיקר דינו של הרמ"א קשה, ולכן אין על היררשים או כל שותפין שום חיוב על גניבת שותפו, אלא רק כאשר לקח השותף דבר

7 :Commented [YL22]
א הבאתי דברי
הנתה"מ לגבי הש"ך
אם יש סכנה
לשניהם.

³⁴⁷ ועי' דבריו לקמן סי' קעז סק"ד.

מאיר המשפט על חושן משפט חלק ה'

הגנוב בחשבו שהוא לא גנוב, ובעלה השני פטור מפדיונה כל שנשבת בפשיעתה (רע"א ❖ המעיל צדקה), אם מתחילה היו חושבין שיהיה ריוח בדבר ואח"כ נמצא שיהיה הפסד, יוכל אח"כ לומר הפסדת לעצמך אף על פי שמתחילה התרצה ליקח חלקו מן הריוח שחשב שיהיה בו, ר"ל באם שלא נתרצה לגוף הקניה, אח"כ שנפסד אחר שבא לידו חלק הסחורה שמגיע לו, או הוזלה אח"כ, אז ההפסד עליו אחר שקנה את חלקו, נמצא שברשותו הוזלה, אבל דבר שנתגלה הפסדו למפרע לא כו', ומכל שכן במי שלא ציוה לו לגנוב והלך הוא וגנוב, אלא שחלק אח"כ שותפו עמו, ובאה עלילה עליו, אין צריך שותפו ליתן להפסדו כלום, רק דמכל מקום צריך להחזיר לו חלקו מה שלקח ממנו מן הגניבה כו' (פ"ת).

(ד) וכמו שנתבאר - לפני זה בסעיף י' כתב המחבר דין זה (סמ"ע).

(ה) שלא כדין אין חבירו כו' - ולא דמי להעליל עליו שקנה גניבה, שזהו בדין לפי דיניהן שלא היה לו לקנות גניבות, ולכן חביריו חייבים לסייעו כשחלקו עמו (סמ"ע)³⁴⁸.

(ו) מי ששכר חבירו לישא וליתן כו' - הג"ה זו מקומה כאן, והג"ה המתחלת וכן אם גנב או גזל כו' שייכא לדברי המחבר, וכדמשמעות לשון "וכן", שדינם שוה (סמ"ע).

(ז) שם - משמע דדוקא משום דהתנה דכל המציאות יהיו שלו זכה בו (עי' לקמן סי' ע"ר ס"ג), ושטר חוב בכלל מציאה הוא (נתה"מ).

(ח) לכך מי שהחזירו לגוי - עיין בטור [מי שהחזיר שטר חוב לעכו"ם שהיה חייב להם שהיה רובו פרוע ומתוך כך באו לידי הפסד, הוה פשיעה, אם תברר בעדים שפשע שמעון בחזרת השטר חייב שמעון לשלם כל הפסד שבא לראובן באותה חזרה דפשיעה גמורה היתה להחזיר שטר שהיה רובו פרוע] (סמ"ע).

(יג) אחד מהשותפין שאמר נוליד הסחורה למקום פלוני(עט) שהוא ביוקר ונמכר שם אע"פ שקבל עליו כל אונס או כל פחת שיבא הרי חבירו מעכב עליו שהרי אומר לו אין רצוני שאתן מעות שבידי ואהיה רודף רוח אחריד לדין להוציא ממך וכן כל כיוצא בזה³⁴⁹:

(טז) נוליד הסחורה - נראה דאם מיקרב שוקא יכול לכופו כמבואר לעיל בסימן ק"ט ס"ג (נתה"מ).

(יד) אחד מהשותפין שבא לישן הפירות עד הזמן הידוע למכור³⁰⁰ אותם פירות, אין חבירו מעכב עליו.³⁰¹ אבל משהגיע זמן המכר, יכול כל אחד מהם למכור, ואין חבירו יכול לעכב עליו(פ).³⁰² ואם מכר בלא דעת חבירו, ונתייקר אחר כך, אין לחבירו עליו כלום.³⁰³ אצל חס מכרה קודם זמנה³⁵⁰, הוי פשיעה, וחייב לשלם לחבירו חלקו(פא).³⁰⁴ ואם אין זמן ידוע למכור אותם פירות, ורוצה אחד מהם לישנם, חבירו מעכב עליו³⁵¹:

³⁴⁸ עי' לקמן ס"ק(קסט).

³⁴⁹ וה"ה אם אחד מהשותפים רוצה לשנות ממנהג הסוחרים, ומקבל על"ע לשלם כל הפסד שיבוא מחמת כך, שיכול חבירו לעכב, שיכול לומר אין רצוני שאצטרך אח"כ לתבוע אותך. אבל אם הוא משליש בטחונות, אפשר שאינו יכול לעכב (ערה"ש סמ"ו).

³⁵⁰ "א שלגבי הלוקח המקח קיים, ששותף מה שעשה עשוי (משפט שלום ס"ד, ובית שמואל אהע"ז סי' פ"ו סק"ט). ו"א שאם הלוקח מוחזק, אין מוציאים מידו, אבל אם רק עשה קנין, הקנין בטל (ערך שי).

³⁵¹ ראובן ושמעון קנו עסק בשותפות ובגלל עלילה, שמעון מכר את העסק בהפסד, כדי להציל מה שאפשר, ותובע מראובן חצי ההפסד, וראובן תובע משמעון כל החצי שקנה, שכן לא נתן לו רשות למכור. כיון שהעסק היה עומד לקלוקל רב על ידי היזק העלילה, ועל ידי מכירתו יצא מהעסק בהיזק מועט מזה, ולא היה אפשר למכור חלקו בלתי שימכור כל העסק אף חלק שמעון, יכול לכופ את שמעון, דאף אם לא היה שותפין בהעסק כלל, כל שנופל היזק על כמה אנשים ביחד, ואין אפשרות כל אחד להציל את עצמו לבד מההפסד בלתי אם ינצלו כולן על ידי הפסד מועט, יכולין לכופ זה את זה, כמו בשיירא שעמד עליה גייס (עי' לקמן סי' ערב סט"ו) דמחשבין לפי ממון, ופשיטא דיכולין לכופ זה את זה על פי הדין להוציא ממון לפייס הגייס בכדי להציל את עצמו מהפסד רב שישללו הגייס מאתם יותר (בית שלמה חו"מ נב).

ראובן ושמעון קנו סחורה בשותפות על מנת לחלק, וראובן לקחם הביתה, ושמעון בקשה ממנו כמה פעמים להביא לו חציו, ולא נתן, ונגנוב, ראובן חייב, שבזה שלא נתן לו מיד, הוה כגזילה בידו, וחייב באונסין (ד"ג כלל צט סי' טו).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(ב) ואין חבירו יכול לעכב עליו - אם חבירו עיכב עליו מלמוכרם מפני שהיה סבור שתתיקר הסחורה ואח"כ הוזלה, פטור מלשלם ההיזק כו', ואף אם מכרה אח"כ בלתי ידיעת חבירו כשער הזול, מ"מ פטור, אמנם אם ההיזק הוא ברי כגון שהגיע זמן מכירת הסחורה, והדבר ידוע שבאם לא תימכר באותו זמן תיפחת מדמיה מצד שירד השער ותזול, חייב לשלם משום דינא דגרמי כו', דכל היכא דנתכוין לטובה שהיה סבור שתתיקר הסחורה, י"ל דדמי למטמא בשוגג דלא קנסוהו חז"ל כו' (פ"ת).

(כג) חלקו - וי"א שאין ליתן לו אלא כשעת מכירתו, והמוציא מחבירו עליו הראיה, ועי' מש"כ בסי' דש"ס"ה [דאם תפס כשער היוקר לא מפקינן] (קצה"ח), כקבלן עי' לקמן סי' ש"ו ס"ג [נתן צמר לצבע והקדיחו יורה, נותן לו דמי צמרו - צבעו כעור, או נתנו לו לצבעו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום, נתן עצים לחרש לעשות מהם כסא נאה ועשה כסא רע או ספסל, אם השבח יתר על ההוצאה, נותן בעל הכלי את ההוצאה, ואם ההוצאה יתירה על השבח, נותן לו את השבח בלבד. רמ"א - ומה שהיה ראוי להשביח אילו לא שינה הוא בכלל הקרן, וחשבינן השבח בלא זה] (נתה"מ), עיין אה"ע (סי' פו ס"ב) דמשמע דהלוקח א"צ להחזיר המקח [דדרכו בכך (בית מאיר שם)], היינו כשלא ידע על הפשיעה אמנם אם זה בחזקת פשיעה צריך להחזיר (ב"ש שם)] (רע"א), ועיקר כרמ"א לשלם כשער היוקר (רע"א ❖ המהרש"ך).

(טו) ³⁰⁵השותפין שהתנו (פב) ביניהם שיעמדו בשותפות זמן קצוב, כל אחד מהם מעכב על חבירו ואינו יכול לחלוק עד שיגיע הזמן (פג), או עד שיכלה ממון השותפות, ואין אחד מהם יכול ליטול מהקרן ולא מהשכר עד סוף הזמן (פד) ³⁵². הגה: ³⁰⁶ואם שניה או פצע תוך הזמן או עבר על תנאו, חפילו הכי אינו יכולין לחלוק אלא משלם מה שהפסיד, וללא ³⁰⁷כניס חולקין בזו (פה) ³⁵³.

ב' שותפים שקנו כמה מאות שאך עץ למכור לאחדים וקדם א' מהם ומכר כל העץ ביחד קודם זמן המכירה וכשנודע להשותף הב' צווח על המכירה והמכירה הי' בתק"כ וערבון כנהוג אבל לא קיבל הקונה עוד העץ הדין עם השותף המעכב, אף דבסתמא בשותפים אף שמכר קודם זמנו וכדומה ה"ל כהתנה בין לתיקון כו' היינו בלא הי' שום מדובר ביניהם באופני השותפות ומכירת הסחורה אבל בנ"ד שהי' הקניה בשותפות בפירוש למכור לאחדים א"כ לא נשתתפו כלל אדעתא למכור הכל ביחד ועוד דנעשה השותפות למכור לאחדים א"כ לענין מכירת הכל ביחד לא נעשו שותפים כלל ואינו בגדר שלוחו ובפרט לעיוות (מהרש"ם ח"ה סי' כח).

ראובן ושמעון שותפים שקנו שטח אדמה למכור בחלקים, וקונה בא לקנות חלק במחיר גדול ורצונו לבנות על השדה מפעל, וראובן רוצה לעכב שעל ידי זה שאר חלקי השדה לא ימכרו בטוב, ושמעון טוען שיש עכשיו ריוח ברור. הרי אין זמן ידוע למכירת קרקעות, ולכן יכול שמעון למכור ללא ידיעת ראובן וה"ה אינו יכול א' מהשותפים לעכב מכירת הסחורה אבל אם נראה לבית דין שימכור החלק יהיה באמת היזק ברור לשאר השדה אז יכול לעכב, ואפילו אם יהיה היזק ברור, אבל יתכן שהריוח של החלק זה ישלים ההפסד שיהיה להם בשאר, אין לראובן זכות לעכב המכירה (מהר"ש ח"ה סי' ק).

³⁵² עי' רדב"ז סי' שכו, שאם הסכימו לחלק תוך זמנו, ובאמצע שהיו חולקים הרכוש, א' רוצה לחזור, אין לו זכות, שברגע שנמחל השעבוד, אין עוד שעבוד שותפות, ואפילו אם היה שבועה, הרי השבועה תלוי בשעבוד השותפות. ועיי"ש סי' שנ: אבל אם היה שותפות של אומנות שנקנה מדין שכיר, ושכיר שעשה שעבוד לא יכול לחזור תוך זמנו ללא קנין [עי' לקמן סי' שלג ס"ג שש"ך וט"ז חולקים על זה וסוברים שיכול לחזור אפילו אם עשו קנין].

³⁵³ ב' שותפים בהלוואת כספים בריבית, שא' מהשותפין לקח חלקו מהשותפות וקנה עמו קרקע, ושותפו לא ידע מזה, ולא שם לב עד אחרי שנה, ובינתיים חלקו בשוה ברווחים מההלוואות. מה שלקח השותף חלקו, לא נחשב כחילוקת השותפות, אלא כמו שינוי וגזל, ולכן כל מה שהפסיד העסק בקרקע עליו, וכל רווחו חולקים, וכן עצם הקרקעות הם של השותפות, וכן רווח הכספים בהלוואה חולקים. וי"א שאין לו חלק בשותפות ההלוואות עד שמחזיר הכסף שלקח (ד"ג כלל צח סי' ג).

אם ב' שותפים השתתפו לשנתיים בכל דבר, אפילו מציאה שבשוק, ואחרי שנה כלה כל כסף השותפות, י"א שאין חיובים א' לשני, ואם א' הרוויח, לעצמו הרויח, וי"א שכל זמן שלא נפרדו, או באמירה לעדים או לשותף, כל רווח מחלקים כל זמן השנתיים האלה (אורחות המשפטים שותפים סי' א).

ראובן ושמעון השתתפו יחד, והגיע הזיק לשותפות, וחובות, וראובן שלם מכיסו ושמעון מיאן לשלם, בטענה שלא היה הזיק כל כך, ואמר לו לא לקחת חובות, וראובן טוען כי כשנשתתף נתן לו הנהגת העסק וליקח נאמנים לפי דעתו וגם אמר לשמעון שצריך הרבה מעות על חוב והשיב

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

שמעון כפי ראות עיניך כן תעשה. היכי דע"י חלק השותף נפסד הכל מצי מבטיל להשותפות וליקח חלק השותף לעצמו ועי' נתה"מ ס"ק(פה) דבפסידא דלא הדר שאינו נותן מעות או שגונב משותפות מצי מסלק לי' בלא התראה ועוד שותף שהי' צריך ליתן מעות ולא נתן עד זמן הידוע למכירת אותה סחורה י"ל שא"צ תביעה כלל ליתן וכל שלא נתן בטל השותפות ודוקא בחוב דעת הסמ"ע סי' ע"ג דצ"ל תביעה וגם שם יש פלוגתא. ואם ישבע ראובן שמתחלה הרשהו להקיף חובות הוי כהתנה על כל הזמן ואדעתא דהכי נכנס עמו לשותפות ואם שמעון רוצה לחזור בו מתנאי זה יוכל להוציאו מהשותפות כיון דתנאי זה עיקר העסק והריוח תלוי בו. ועוד נראה דגם בסתמא בלא שום תנאי כיון דדרך ומנהג העסק בכך הו"ל כהתנה בפירוש, ואין ביד שמעון לשנות בתוך הזמן ואם לאו יוכל להוציאו מן השותפות (מהרש"ם ח"ג סי' קפד).

ג' שותפין וראובן השביע את שותפיו שלא יקחו לעצמם ולא להלוות לאחרים מהמעות שיגבו והשותפין עברו על השבועה ולקחו לעצמן והלוו לאחרים ולבסוף חסר מעות וטוען ראובן אתם גרמתם שלקחתם והשותפין טוענים כל מה שלקחנו וכל מה שהלוונו לאחרים הכל כתוב בכתב וסבת החסרון הוא שיש הרבה נושאים ונותנין כאשר הוא מפורסם ובסך גדול כזה חסר מה שחסר והשותפין באים להוציא מראובן. אם היה ראובן טוען ודאי אתם לקחתם מה שחסר אין ספק שהיה הדין עמו ולא מיבעיא ליפטר כנ"ד אלא אפילו ליטול דק"ל החשוד על השבועה שכנגדו נשבע ונוטל. אבל כיון שאין ראובן טוען אלא שמה זה היה סבה לחסרון, אפילו שיהיו השותפין חשודין על השבועה, פטורין שלא תקנו חכמים שבועת השותפין בטענת שמא, אלא היכא דמצי לאשתבועי, אבל היכא דחשידי לא תקינו, ומתוך שאינו יכול לישבע משלם לא שייך הכא, דלא אמרינן הכי לגבי החשוד דא"כ לא שבקת חיי לחשוד. כיון שאם לא היו עוברים היו לוקחים מראובן חלקו בהפסד, אעפ"י שהם באים להוציא ממנו, השתא נמי שעברו, לא מפני זה הפסידו דינם, ומוציאין מראובן חלקו בהפסד וטעמא דמלתא דבשלמא שאר שותפין דעלמא שהטילו לכיס אם נפסד ממון השותפין אינו משלם שאר ההפסד מביתו אבל שותפות זו משונה שאין נותנין משלהם כלום והשותפות הוא על השכר וההפסד דעתם מתחלה הוא שאם יפסידו ישלמו מביתם אעפ"י שאין המלכות מכרת אלא אחד מהם. ועוד י"א דאף על פי שמי שעבר על שבועת ביטוי נפסל לשבועה ה"מ אכלתי ולא אכלתי דבשעה שיצאת מפיו יצאת לשקר אבל אוכל ולא אוכל כיון דבשעת השבועה חשב לקיימה אעפ"י שלא קיימה לא נפסל לשבועה, ובנ"ד נמי כיון דבשעה שנשבעו לא יצאת לשקר וחשבו באותה שעה לקיימה לא נפסלו לשבועה ולא לעדות. הילכך לפשיעה זו אפילו שיטעון ראובן ברי לי שאתם לקחתם מה שחסר, נשבעין השותפין ונפטרים מטענתו, ופורע ראובן חלקו בהפסד. אמנם יד ראובן על העליונה אם ירצה לבטל השותפות ולא יקח לא בשכר ולא בהפסד דמצי למימר על תנאי זה נשתתפתי עמכם וכיון שלא קיימתם התנאי נתבטלה השותפות ואם ירצה לקיים השותפות כל הפסד שבא מצד השינוי אין ראובן חייב בו ואם בא ריוח מצד השינוי נוטל חלקו וכגון שידוע בודאי שבא ההפסד מצד השינוי. ואם אין ידוע שבא ההפסד מחמת השינוי פורע חלקו בחסרון האוצר כיון שהוא טוען שמא (רדב"ז ח"א סי' קכח).

שנים שיש להם רחיים בשותפות, לאחד יש לו בה פ"ה אחוזים ולהשני ט"ו אחוזים, וכן טחנו משך השנים, ועתה בא השותף שיש לו חלק קטן בטענה היות שחושד לשותף השני שגונב מחלקו, ואף שהוא רק חשד ואין לו שום בירור ע"ז, הוא רוצה שתהיה החלוקה על ימים (עי' לעיל סי' קעא ס"ח), דהיינו שיטחנו כל אחד בפני עצמו לפי מספר הימים שמגיע על חלקו. משום חשד גניבה אינו יכול לבטל השותפות [דרך אגב דעתו היא שחילוק ימים הוי ביטול שותפות, וצ"ע בזה, ויותר נראה שזה שינוי בשותפות], אי אפשר לבטל קנין ע"י חשדא בעלמא שאין לו שום ראיה ע"ז, ועוד בשותף דהוא מהנשבעין על טענת שמא (עי' לעיל סי' צג ס"א), א"כ בודאי אינו יכול לבטל השותפות מכח טענת חשד גניבה דהלא בידו להשביעו (דובב משרים ח"א סי' קלח).

ראובן ושמעון השתתפו והניח ראובן לשותפות יותר משמעון, והתנה שבגלל זה יקח בעד היתרון קדימה מהשותפות דבר קצוב בכל שבוע, או קדימה מהשותפות עוד 8%, הוי ריבית קצוצה, אם לא שיקח ריוח לפי ערך מעותיו. ואם התנה שבסוף יקח קדימה מהריוח אם יהיה סכום כזו וכזו, וחויץ מהקדימה יחלקו שוה בשוה, אין זה משום ריבית כיון ששניהם מחויבים להתעסק בשוה וגם תנאי הקדימה הוא רק אם ירויחו (דביר גאונים כלל צח סי' לח). ראובן ושמעון קנו עורות והסכימו שכ"א יסחור במעותיו ויחזיק הסחורה בביתו ואחר המכירה יתן כל א' לחבירו חלק חצי הרווח ונגנב לא' מהם, בשותפות כזה יתכן שהי' השותפות רק לריוח שכל מה שמרויח כל אחד יתן לחבירו חלקו, אבל לא הי' השותפות להפסד כלל והוא כענין אומנים שנשתתפו שעיקר השותף להרווחים, וא"כ ממילא בהגניבה שנפסד הסחורה הפסיד רק זה שהסחורה שלו, אך אם התנו ביניהם בין בריוח ובין בהפסד, נראה דהשני צריך לשלם עכ"פ מהסחורה של השותפות מיהו זה בידוע עפ"י עדים שנגנב, אבל באם אין עדים אין השותף נאמן להוציא כלל, אף מהסחורה שביד חבירו דבנשתתפו זה במנה וזה במאתים לא נעשה א' לזה על חלק חבירו רק חייב לשלם ההפסד והוי א"י אם נתחייבתי לך. ואפשר להטיל חרם סתם על מי שידוע שחייב לחבירו ואינו משלם (אמרי יושר ח"ב סי' צא).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(29) השותפין שהתנו כו' - אע"פ שיש חולקים, אין דעתם להלכה (ש"ך ❖ התורת אמת), וה"ה אם היו ג' שותפים וא' רוצה לצאת, אין לו זכות, ואפילו אם היו ג' וחלקו השותפות חוץ מחוב א', וא' מהג' רוצה לצאת מהחוב, אין לו זכות (ש"ך ❖ הרשד"ם³⁵⁴), יש לומר קים לי כצד החולק על השו"ע, שיכול לחלוק תוך זמנו, כפועל, שיכול להפסיק תוך זמנו³⁵⁵, אמנם אם נשבע, אינו יכול לחלק, ואע"פ שכל השבועה היא לקיים הדין, וכאן הדין שיכול לחלק, היינו כאשר טעה בדין, ונשבע לקיים הדין, אבל כאן אע"פ שיש לומר קים לי, ואין להוציא מספק, אמנם בשבועה, מחמירים, ככל ספק איסור (רע"א ❖ הלחם רב)³⁵⁶.

(29) ואינו יכול לחלוק עד שיגיע הזמן - שונה מפועל או מקבל עיסקא (לקמן סכ"ג), דשם עבד הוא על המתעסק שמתעסק בו לבד (סמ"ע), ה"ה שאינו יכול לטעון גוד או איגוד, מטעם דיכול כל אחד לומר מזלא דבי תרי עדיף, דגוד או איגוד מטעם חלוקה הוא, וכל שאינו יכול לחלוק אינו יכול לטעון גוד או איגוד. והא דאינו יכול לחלוק, היינו שרוצה לחזור מלישא וליתן במעות אחר מכירת הסחורה, אבל למכור הסחורה יכול לכופו כשהגיע זמן מכירת הסחורה אפילו קודם זמן חלוקה. ואפילו אם אין זמן ידוע למכירת הסחורה, דוקא כשלפי מנהגא דעלמא יש ריוח בהמתנת מכירת הסחורה, אז אינו יכול לכופו למכור, אבל בדליכא רווחא בהמתנת מכירת הסחורה, ומכ"ש בדאיכא פסידא בהמתנה, ודאי דיכולין לכוף זה את זה למכור הסחורה. ונראה דאם אחד אינו רוצה להתעסק, דיכול שותף השני לכופו ולשכור במקומו מתעסק אחר. דשותף דין פועל קבלן לו, ומבואר בסימן של"ג סעיף ו' דכשחזור בו, דשוכר עליהן עד ארבעים וחמשים זוז כשיש לו תחת ידו, ושותף אינו יכול לחזור בו כמו קבלן מטעם שכתב הסמ"ע. ודוקא בחלה ונאנס דסעיף י"ט אינו יכול לכופו בזה רק שא"צ ליתן לו ריוח. ואם חבירו רוצה, יכול לבטל השותפות כשהשני אינו רוצה להתעסק. ואם שותף אחד אינו רוצה ליתן מעות לתוך השותפות, הדין כך, דאם בתחילת השותפות שנשתתפו אדעתא שיתן כל אחד מנה והתחילו לישא וליתן בחמשים ולא עשו קנין בכל המנה, אינו יכול לכופו שיתן לו כל המנה, שהרי לא נקנה המעות לשותפות, רק שבמה שהתחילו לישא וליתן אינו יכול לחזור, ועיין מה שכתבתי לעיל ס"ק(יט) דלענין לחזור להבא בעינן דוקא שיעשו קנין בהמעות כגון הגבהת הכיס, דאז נקנו המעות של אחד לחבירו. ואם רוצה חבירו יכול לבטל השותפות, דמצי אמר אדעתא דהכי לא נשתתפתי. אבל כשכבר נשא ונתן בכל המעות, ובתוך הזמן מכרו מקצת וחלקו המעות ולקח כל אחד מקצתו לביתו, ואח"כ נודמן להן סחורה לקנות ואחד אינו רוצה ליתן מעות, חבירו יכול לכופו ליתן חלקו אף שכבר הוציא זה המעות שתחת ידו או נפסד בידו, דכיון שנעשו שכירין ופועלים זה לזה, והוי כאילו שכר אחד את חבירו עם מעותיו, ומחויב ליתן לו מעות אחרים, דהוי כמשכיר לו חמור סתם המבואר בסמ"ע (סי' ש"י ס"א ד"ה חייב להעמיד), דאמרינן דמשיכת החמור

Commented [YL23]: 7
בדוק את הרשד"ם
בפנים

התנו ביניהם תנאי כשיחלוקו השותפות יטול ראובן הסחורות כמו שקנאום והתנו גם כן שאם ירצה ראובן לחלק השותפות תוך זמן השותפות שהרשות בידו ובתוך הזמן רצה ראובן לחלק ושונים הסחורות יותר ממה שקנאום, יכול שמעון לומר נמכור השותפות ונחלק הריח שהרויח במה שנמכרים יותר ממה שקנינו אותו ומה שהתנינו שתקח הסחורה כמו שקנינו אותה הוא בשיושלם זמן השותפות (כנה"ג הגה"ט אות קיד).

³⁵⁴ עי' לקמן סק"פ(ט) שהש"ך מביא רשד"ם כסברת לחם רב ברע"א וצ"ע למה הוא לא הביא את דעת הרשד"ם אשר שם.

³⁵⁵ עי' לקמן סי' שלג ס"ה: במה דברים אמורים: בדבר שאינו אבוד, אבל בדבר האבוד כגון פשתן להעלות מהמשרה, או ששכר חמור להביא חלילין למת או לכלה וכיוצא בהם, אחד פועל ואחד קבלן אינו יכול לחזור בו.

ראובן החזיק חנות, ושמעון רצה להשתתף איתו, ששמעון יעבוד, ויחלקו ברווחים, וראובן ילמד את שמעון האומנות, אבל ראובן פחד ששמעון אחרי שלמד האומנות ילך לו, וכך היה, אפילו למ"ד יכול לחלוק תוך זמנו, מ"מ, כאן לא יכול, דהוי כנתחייב בשכירות (ערך ש"י).

³⁵⁶ עי' לעיל הערה 282.

ב' שותפין שקבעו זמן בשבועה, ותוך הזמן הסכימו לחלק, שגבו כל החובות הנשאר לעסק שלהם, כל רווח שיש להם היא לאמצע, עד שאין פרוטה נשאר חייב א' לשני, אז אין איסור שבועה לחלק (רשד"ם סי' קסט).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

הראשון נקנה לו להעמיד לו חמור אחר שיש לו כשמת הראשון, וכן אם התנו רק להשתתף במנה ואח"כ מחמת איזה חשש פסידא הוצרכו למעות יותר, יכולין לכוף זה את זה בדבר שיש טובת שניהם כופין זה את זה (עי' לקמן סי' קע"ח סק"ג?) (נתה"מ)³⁵⁷, אף אם יאמר אני אקבל אחריות בחצי שלך ואם תפסיד אני אשלם לך, אין שומעין לו, משום דמזלא דבי תרי עדיף. שלשה שלקחו בשותפות סחורה בהקפה על משך שנה תמימה, והתנו ביניהם שכל השנה יהיו מתעסקים שלשתם, ועתה רוצה אחד מהם למכור חלקו לאחר, ורוצה לישראל עמהם בכל התעסקות ובכל אחריות כבראשונה, ואלו השנים מוחים וטוענים שחוששים שיתעצל בעסקם כיון דלא מעלה ולא מוריד לו בין יהיה ריוח או הפסד. והשיב דהדין עם שני השותפים שיכולים לעכב, כיון שהכל יהיה שייך ללוקח חיישנין שיתעצל בעסק, אך אם אחד מהשותפים רוצה למכור חצי חלקו לאחר ולהשאר באחריות ובהתעסקות על כל החלק כבראשונה, צ"ע אם יש לדמותו לההוא דסימן ער"ב סעיף ט"ז, דיכולין לומר לו אם יהיה לך חלק גדול תתעסק יותר בהשותפות ותשמרנו יותר³⁵⁸. אמנם אם רוצה למכור חצי חלקו לאחר באופן שגם האחר יתעסק בהשותפות, בזה נראה ברור דהאחרים יכולין למחות, דיכולין לומר אין רצוננו להיות הרבה דעות במו"מ ושמא יבוא היזק מזה³⁵⁹ (פ"ת).

⁽⁷⁹⁾ מהקרן ולא "מהשכר" - פירוש, מהריוח. משום דיכולים למימר לא נחלק בשום דבר אלא נרויח בו עד כלות הזמן, ואף אם יאמר האחד אקח חלקי בקרן ובריוח ועסוק אתה בשלך וקח לך הריוח, יאמר לו השני מזלא דבי תרי עדיף (סמ"ע) דרווחא לקנא משתעבד (פ"ת).

⁽⁷⁹⁾ ואם שינה או פשע – זה תלוי במח' לקמן (סי' שו"ס"ח) במשתיל אם הוא כמותרה ועומד ויכול לסלקו כששינה או לא, דשותף דמי ממש לפועל, וכאן מדובר בשינה בפסידא דהדר, כגון בשינה מחיטין לשעורים, דהריוח חייטין ידועים ויכולין לשער הריוח ולראות כמה נתיקרו החיטין וישלים ההיזק, והחולק סובר שמדובר בשינה ולא רצה ליתן מעות דהוי כפסידא דלא דר. ולפ"ז לדעת הי"א שם בסימן ש"ז בעינין חזקה, דעד שהיו מוחזקין או שיתרו בהן לא מסלק ליה. וכן שותף שגנב מהשותפים הוי כפסידא דלא דר ומצי מסלק ליה כנ"ל³⁶⁰ (נתה"מ).

⁽⁷⁹⁾ וישלם כל אחד חלקו מהסחורה. ואם לא היתה באותה סחורה דין חלוקה, או שהיה בחלוקתה הפסד (פ"ז), הרי אלו מוכרים אותה וחולקים הדמים (פ"ח)³⁶²:

³⁵⁷ ב' שקנו סחורה באופן שאם לא יתנו הכסף עד יום פלוני אבדו המקדמה שלהם, וא' נתן והשני לא, השני חייב לשלם לראשון על הפסדו, אבל אם היה בשוגג, אז הוא פטור מטעם שאין גרמי בשוגג (אורחות המשפטים כלל טו סי' לב).

ראובן ושמעון קנו יחד סחורה, אבל מטעם מה, שמעון אמר לראובן שיהיה רשום רק על שם ראובן, ושלמו מקדמה, וכאשר הגיע לשלם ראובן שילם חלקו ושמעון מיאן בטענה שחסר בסחורה, והפסידו על זה כסף, מה שמעון לא שילם אינו גרמי מאחר והתכוון לטובה, ומה שהנכס על שם ראובן אינו מחייבו לגמרי, ולכן מן הדין החיוב על שניהם, אבל לצאת ידי שמים שמעון חייב בכל ההיזק (מהרש"ג ח"ב סי' רכה).

³⁵⁸ ובעה"ש (ס"ג) כתב שבכה"ג אינו יכול לעכב עליו.

³⁵⁹ ואם עבר ומכר, ו"א שהמכירה קיימת, אא"כ שבודאי יגרם מהמכירה נזק לשותף השני, שאז המכירה בטלה (משפט שלום). ו"א שהמכירה בטילה (בית יצחק חו"מ סי' מ"ט).

³⁶⁰ ב' שותפים שהתחילו עסק יחד, וא' מהשותפים היה צריך להכניס אלף ש"ח ורק הכניס חמש מאות, והשותף השני לא שם לב עד אחרי זמן, כיון שנמשך זמן רב כן הו"ל כמוחזק בדבר לעבור ולפשוע (מהרש"ם ח"ד סי' צח).

³⁶¹ ואם פתחו חנות בסתם, אינם יכולים לחזור בשנה הראשונה, שכיון שאין הדרך לפתוח חנות לפחות משנה הוי כקבעו זמן שנה. ואם פתחו חנות ביריד, הוי כקבעו זמן עד סוף היריד [לכאורה ה"ה בנשתתפו לעסוק במכירת ד' מינים, שאינם יכולים לחזור בהם עד אחר סוכות] (ערה"ש סמ"ג)

³⁶² ראובן יש לו שותפות עם שמעון והריוחו ובאו לחלוק, ונתן שמעון לראובן חלק מהכסף שהוא ביקש והשאר נשאר ברשותו. ועכשו ראובן תובע לשמעון מה שנשאר לו ביד שמעון עם מה שהרויח באותן מעות לפי חשבון מה שהרויחו מעות שמעון מאותו זמן שעכב מעותיו בידו עד היום. אם מעות ראובן נשארו בידו של שמעון מונחים בקרן זוית ולא נתערבו עם מעות שמעון,

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

⁽¹⁵⁾ חולקים כל זמן שירצו - פירוש, אם האחד מעכב מלמכור הסחורה, יכול לומר לו חלוק עמי, אבל אם רוצה ג"כ למכור הסחורה, רק שרוצה לחלוק שלא לטרוח על מכירת הסחורה ביחד רק במכירת שלו לבד, ולא יטריח בשל חברו, ודאי דחבירו יכול לכוף אותו, כיון שנשתתפו לעסוק בקניית סחורה ומכירתו, דנעשו כפועלים זה לזה לקנות ולמכור וכמבואר בסעיף כ"ב, ומחויבים לטרוח ביחד דמזלא דבי תרי עדיף (נתה"מ).

⁽¹⁶⁾ שהיה בחלוקתה הפסד - דין זה הוא אף בקבעו זמן והגיע הזמן, מ"מ אם היה בחלוקתה הפסד צריכים למכור הסחורה ביחד, דמסתמא כי נשתתפו לא נשתתפו באופן שיגיע הפסד לשותפות, אלא לתועלת השותפות, וכיון דהתועלת היא שלא לחלוק את הסחורה עד שימכרו אותה, ודאי כן היה דעתם מתחילה (פ"ת).

⁽¹⁷⁾ האי אלו מוכרים אותו - פי' כשאין אחד מהם אומר גוד או איגוד אבל פשיטא די"ל גוד או איגוד³⁶³, ראובן שנתן סחורה לד' אנשים שיוליכם לצפת וימכרו כפי אשר יראה בעיניהם, ויקנו סחורה אחרת להחזיר לכאן, ונתן להם סך מעות להוצאת הולכת הסחורה, ונתחייב לתת להם בשכר טרחם שמונים ש"ח, והלכו לשם, ולא מצאו למכור ברווח כי אם מעט, ושנים חזרו לומר לבעלים, והוא מר למכרם אפילו בלי רווח, וכעת תובעים השליחים שכרם. מאחר ורק האמין הבעלים לד' ושנים חזרו, יכול לבטל השליחות, בטענה שלא האמין לשנים. ואפי' אם כל הד' חזרו ולא נמכרה הסחורה, חייבים להחזיר לי הסחורה ללא משכורת, כי כשמסרה להם בסתם על הקדמה שתמכר באותה שנה כמו שהוא דרך השולחים, ודומה לשותפי' שנשתתפו סתם ולא קבעו להם זמן הרי אלו חולקים כל זמן שירצה א' מהם, ובנ"ד נמי כיון שלא קבעו זמן יכול הוא להסתלק מהם ולתת להם כפי מה שטרחו בהבאת הסחורה, שהוא רבע המשכורת, כי טרחם היה על ד' דברים: הבאת הסחורה ומכירתה והלבשת המעות בסחורה אחרת והולכתה. ועוד מגיע להם קצת שכר על קצת מה שמכרו (ש"ך ❖ המב"ט).

מחזיר שמעון מעותיו לראובן ואינו חייב לתת לו ריוח. אבל אם לא הניח בקרן זווית וערבם עם מעותיו חייב ליתן לו ריוח לפי חשבון מה שהרויחו מעותיו. ואם כופר ואומ' מעותיך היו צוררין וחתומין הדין ביניהם כדין כל כופר בחבירו אם חיוב ממון אם חיוב שבועה אם חרם סתם (תשב"ץ ח"ב סי' רכט).

ראובן ושמעון שנשתתפו יחד והיו חולקים בשוה וחלקו השותפות וחזר ראובן ובקש משמעון שיקיים השותפות, ודאי שדעתו שיקיים השותפות כבראשונה ויחלקו בשוה (כנה"ג הגהב"י אות סח).

ראובן ושמעון שותפים שהשתתפו לשנה ובאו לחלק אחרי ו' חדשים, ובכלל השותפות ששמעון יסע למקום מסוים, וקנה כרטיס שנת, וראובן תובע חצי המחיר של כרטיס לו' חדשים. כל שיש איזה דבר שאין ראוי רק לאחד מחיוב זה שראוי לו להניח לשותפו תמורתו דבר מהשותפות כפי השיוי ואין צד לומר כופין על מידת סדום, שזה נהנה וזה לא חסר, דבשותפות יש אומדנא דאדעתא דהכי נשתתפו מתחילה, ועוד הרי כשקנו הכרטיס בכסף השותפות, ראובן הפסיד, אם כן זה נהנה וזה חסר, ולכן למעשה יחלקו הקארטע ביניהם בחלוקת זמנים או יתן לו שמעון איזה סך כפי ראות עיני ב"ד השיוי עתה ויהיה לו הקארטע לכל הזמן (אמרי יושר ח"א סי' עה).

אם חלקו את השותפות ובסידור חשבונותיהם לא הזכיר אבידה שא' איבד מהשותפות, חשיב שמחל לו, וכל שכן אם חזר לעשות שטר שותפות וכתוב בו שביררו חשבונותיהם ולא נשאר יתירות על ראובן לשמעון כי אם סך כך שודאי מחל. והוא הדין אם עשו חשבון וידעו מן ערבות שנתערב אחד מהשותפין בעד אחר ולא פירש בשעת החשבון שאין הערבות הזו בכלל, השני פטור מקשר שלו לערבות ההוא, ומיהו דוקא בשידעו בשעת החשבון שהערבות הזו בכלל השותפות אבל אם היו חושבין שלא היה הערבות בשביל השותפות בשעת החשבון אין לומר שהשותף הערב מחלק שעבוד של השני, שיש לומר לכך לא מיחו מפני שהיו סוברים שהערבות הזו אינו בשביל השותפות (כנה"ג הגה"ט אות פט). שותפים שהשתתפו בשטר, ובסוף א' חייב לשני, אינו גובה ממשעבדי (כנה"ג הגה"ט אות לג).

³⁶³ ועיי' קעא סק"א? בש"ך שי"א שאין גוד או אגוד אלא בשותפין, ועיי' סמ"ע שם סק"ו? ועיי' לקמן ס"ק(קיא).

מאיר המשפט על חושן משפט חלק ה'

(יז) ³⁰⁹היה זמן ידוע (פט) למכירת אותה סחורה, יש לכל אחד מהם לעכב שלא יחלקו עד שתמכר בזמן הידוע למכירתה. ואין אחד מהם נוטל, לא מהקרן ולא מהריוח, עד זמן החלוקה, אלא אם התנו ביניהם³⁶⁴:

(טז) היה זמן ידוע כו' - ראובן ושמעון היו שותפים בהלוואות בריבית ועסקא, לזמן קצוב, ושניהם הסכימו לחלוק, והתחילו לגבות החובות שחייבים להם ולפרוע לנושים בהם, ועתה א' מהשותפין מבקש שישארו בשותפות עד שיסיימו לגבות את החובות, חייבים לחלוק עדיין ריוח שיזמין להם כל אחד עם חברו עד שלא ישאר שום דבר, לפי דעת השו"ע לעיל ס"ו אף על פי שהסכימו לחלוק עדיין יש בכל א' מהם כח לחזור ולעכב מלחלו' והשותפו' במקומו עומד, אמנם לדעת החולק על השו"ע³⁶⁵ שיכול לחלוק קודם הזמן, אמנם אם נשבעו לא יכולים לחלוק (ש"ך ❖ הרשד"ם), שותף א' השכיר בית, ובא השותף השני ורצה לעכב, כיון שהבתים עומדים להשכיר בכל חדש ונשכרו לזמן הנז', השכירות קיים, כי שכירות ממכר ליומי הוי, דומה לכאן שהוא זמן למכירת אותה הסחורה (ש"ך ❖ הרשד"ם).

(יח) אם לא קבעו זמן לשותפות³⁶⁶ או שקבעו זמן ונשלם ובא אחד לחלוק שלא מדעת חבירו³¹⁰ חולק בפני ג' אפילו הם הדיוטות (צ) ובלבד שיהיו נאמנים ויודעים בשומא ואם חלק בפחות משלשה לא עשה כלום (צא) הגה: ³¹¹ואם הפסיד אחד כן נחלקו הוא יכול לנטל החלוקה (צב) ³¹²ויש חולקין (נג) ³¹³במה דברים אמורים שחלקו פירות (צד) אבל אם היו מעות שכולם מטבע אחד ושויים (צה) יש לו לחלק שלא בפני בית דין ומניח חלק חבירו בבית דין (צו), ואם אין המעות שויים (צז) הרי הם כפירות ואין חולקין אותם אלא בב"ד³⁶⁷:

(כ) חולק בפני ג' וכו' - פירוש, אפילו שלשתן הדיוטות לגמרי (סמ"ע), ואם יש שטרות, חולקין הב"ד השטרות בשומא (ש"ך), הא דאם קנה שליח לעצמו, שישנם מח' של מי הסחורה (עי' לקמן סי' קפג ס"ב), אמנם שותפים, שהשתתפו במעות, וקבוע שיסחרו בסחורה זו, ואסור לכל א' לקנות לעצמו, אם קנה לעצמו, הוה של השותפות (ש"ך ❖ הרשד"ם).

(כז) בפחות מג' לא עשה כלום - דהיינו באם סחורה בעין צריכין לחזור ולחלק, ונפקא מינה אם נתיקרה או הוזלה הכל לאמצע, אבל אילו מכר הסחורה והרויח או הפסיד אח"כ במעות בחלקו מחיר הסחורה, אין לזה על זה כלום, כיון שכבר נתבטלה השותפות, מ"מ

³⁶⁴ שותפים שהשתתפו לזמן ובכלות הזמן נשאר סחורה יחד, וא' רוצה לחלק את הסחורה, והשני טוען שזה יזיק לשותפות, הדין עם השני (ד"ג כלל צח סי' נז).

³⁶⁵ עיי"ש ברע"א שמביא לחם רב.

³⁶⁶ בערה"ש (ס"א) כתב, שבלא קבעו זמן אינו יכול לחלוק, אא"כ יבוא חבירו לכאן אחר שלושים יום, אבל אם יבוא בתוך שלושים יום, אינו יכול לחלוק שלא בפניו, כיון שלא פשע במה שהלך, שלא ידע שירצה חבירו לפרק את השותפות. אבל בקבעו זמן ואינו נמצא כאן בזמן שקבעו, יכול לחלק שלא בפניו, אפילו אם יבוא בתוך שלושים יום, שכיון שידע הזמן, לא היה לו לילך.

³⁶⁷ ראובן ושמעון השתתפו יחד בסחורה, וא' מהתנאים היא שלא להיות ערב לאחר, ונשבעו על כך, ושמעון יצא ערב שם בעד יהודה, עד כי גרם ועשה פסידא גדולה, ויהי כראות שמעון כן, עמד ביתר הפליטה אשר בידו ובקש להתעסק לבדו נפרד מהשותפות הנז', כי אדעתא דהכי לא נשבעו מתחלה. שמעון פטור משבועתו, כיון דראובן עבר, נתבטל השותפות כיון דעבר ראובן על התנאים הכתובים ומה שהם עיקר השותפות, ובודאי דאדעתא דהכי לא נשבע שמעון, וא"כ מה שעשה שמעון שנתעסק לעצמו כדין עשה ולא עבר כלל כיון ששותפו עבר על תנאי א' מהשותפות, אע"ג דשמעון פטור מהשבועה, מ"מ המעות שנשארו בידו ממין השותפות הם, ומאן פלג ליה, והיה לו לחלוק בפני ב"ד, וכיון שלא חלק בב"ד לא עשה ולא כלום, א"כ כל מה שהרויח הכל לאמצע. ואם גרם ראובן נזק גדול לשמעון, ואפילו אם בשיעור הנזק שעשה ראובן לשמעון לא יהיה לו חלק ביתר הפליטה שנשאר ביד שמעון, אלא הכל יהיה חלקו של שמעון, מפני שהא' כבר אבד ממונו, אין לומר מאן פלג לך. ואין לומר דהיה לו לילך לב"ד שישערו הנזק ויראו אם יהיה מגיע לראובן שום חלק ביתר הפליטה אשר ביד שמעון, דכיון דאנו רואין עכשיו שהדבר כן הוא, איגלאי מילתא למפרע דהכל היה חלק שמעון, ואין לראובן כלום בו, ואין לומר מאן פלג לך, כיון שאין לו בו חלק כלל. ובשלמא אם יהיה לו ביתר הפליטה שום חלק קטן, ודאי דאיכא טעמא דמאן פלג לך, אבל כיון דישערו ב"ד עכשיו הנזק, ויראו שאין לראובן חלק במה שנשאר לשמעון, ודאי דהדין עמו, ולא שייך טעמא דמאן פלג (לחם רב קיט).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

הא דכתב הרמ"א דהריוח או הפסיד הכל לאמצע, היינו אם הריוח או הפסיד בסחורה עצמה, ולא שהריוח אח"כ בממון מחלקו, וכן הדעת נותנת, כיון שמכר הסחורה, זווי כמאן דפליגי דמו כיון שכבר נתבטלה שותפות, ואפילו שיש חולקים, עכ"פ מידי ספיקא דדינא לא נפיק, ויכול השותף המוחזק לומר קים לי כדעת דלא מצי תבע ליה³⁶⁸ (פ"ת).
(ב"ב) הוא יכול לבטל החלוקה כו' - וכן עיקר (סמ"ע), ויכול השותף השני לחייב המחלק שבועה שחלק כדין (ש"ך ❖ הא"א).
(ג"ב) וי"ח - פי' שהריוח חולקים, וההפסד כולו עליו, וכן עיקר (ט"ז).
(ד"ב) בד"א שחלקו פירות כו' - ואם תפס ראובן משותפות שמעון ולוי באמרו ששמעון חייב לו ע' לקמן סעיף ל"ו מ"ש (ש"ך).
(ה"ב) שכולם מטבע אחד ושום - לאפוקי אלו ישנים ואלו חדשים או אלו טבי ואלו תקול, ועיין לעיל ריש סימן קע"ה סק"א ולעיל ס"ק(יא) מה שכתבתי מזה (סמ"ע).
(י"ב) ומניח חלק חברו בב"ד - פירושו, ואומר לפניו רוצה עוד בשותפות (סמ"ע).
(י"ג) ואם [אין] המעות שוין - פי' רעות ויפות קאמר, אבל מטבעות במשקל [כמויות] שונות א"צ ב"ד, אלא יטול בפני עדים כמה שוין במנין טבין ותקולין, דהא א"צ שומא (ט"ז).
(י"ט) אחד מהשותפים(צח) או מהמתעסקים שמת(צט), בטלה השותפות(ק) או העסק אע"פ שהתנו לזמן קבוע³⁶⁹. הגה: וכן עיקר וללא כדעת החולקין³¹⁵(קא). שותף שחלה או נאנס ולא עסק בשותפות(קב) ³¹⁶אין הדין³⁷⁰ שהאחר ירויח ויתן לו, ואפילו אם קנו מידו בשעת השיתוף. אבל אם היה צעיר אחרת בשליחות השותפות ונתעכז באונס יש לו חלק עמהם(קג). ואם יש מנהג בזה בין השותפין יעשו כמנהגו. ³¹⁷ג' שקבלו עסקא מאחד ומת אחד מהן, נתבטל הענין ויכולין לחזור בהן. ³¹⁸ג' שותפים ביחד שעשו שותפות עם אשה שיתרה להן מחלקה(קד), ואחר כך פשע האחד ולא עסק בשותפות כמו שהיה לו לעסקו, ומחמת זה אינו נוטל כל כך בריוח, הריוח לאשה לפי ערדוקה, כי אינו דומה שנים העוסקים לג'.
³¹⁹אחין שותפין שהיו נזונין ביחד כל אחד כפי נרכו ונפטרו אחד מהן, והשני נשאר ונתן לזרד השותפות כמו שעשה בחיי אחיו, אין האלמנה יכולה לומר בשעת החלוקה שהיא תטול בראש כפי מה שלקח החי יותר ממנה מאחר שגשאו ונתנו סתם כפי מה שנהגו בחייהם עשו. וכן אם ויתרו הקהל במס חלק האלמנה(קו) אין השני יוכל לומר שחלק עמו הריוח הוא מאחר שלא התנה ועסק סתמא מה שיתרו לאלמנה זכתה בו³⁷¹:

³⁶⁸ עי' לקמן שפ"ס"ג ברע"א בשם התמים דעים שאם השותף חשב שחלקו, ולא חלקו, אז הרווח לאמצע.

³⁶⁹ עי' לעיל ס"ך סק"מ(מא) והערה 318.

³⁷⁰ ומ"מ לפנים משורת הדין ראוי לזרע אברהם, שלא יבטל השותפות אפילו בחלה שותפו (ערה"ש סמ"א).

³⁷¹ ג' שותפים שהשתתפו יחד, והפסידו, ומת ב' השותפים, והשלישי נשאר בידו סכום שלא מכסה את החובות שלהם, והלך למרחקים, והריוח הרבה, אין ליורשים תביעה עליו כלום, מאחר ואין כסף לחלק בפני ב"ד אין שותפות (לחם רב ק').

ראובן ושמעון שנשתתפו והתנה ראובן שאפילו ימות שמעון לא יבטל השותפות עד הזמן שקבעו ומת שמעון ויהודה בנו רוצה לבטל השותפות, נשתעבדו המעות לשותפות לכל הזמן אשר קבעו ואעפ"י שמת יכול ראובן לומר אני אשא ואתן לבדי במעות של השותפות עד תשלום הזמן ואין יהודה יכול לעכב עליו וחולקין הריוח כפי התנאי אשר היה לו עם אביו ולא מצי ראובן למימר אטול יותר מפני שאני טורח לבדי דמצי היורש למימר אם אין אתה רוצה בזה נחלוק (רדב"ז ח"א סי' שכ) [ועי' לעיל סק"פג] שיכול השותף העובד לשכור עליו פועל, וצ"ע כאן].

ראובן שמעון ולוי נשתתפו וכתוב בשטר התנאים עוד קבלו עליהם ששום אחד מהם לא יהיה רשאי ליפרד מהחברה קודם מלאת זמן הנז', ואם איזה מהם ירצה להפרד קודם הזמן הזה, לאיש ההוא לא יהיה לו חלק מהקנאות ותועלות החברה רק יקח קרנו אשר שם בחברה ושנים למאה מריוח מחשבון קרנם אם יהיה הריוח. ואם ח"ו יפטר אחד מהם, שהשנשארים בחיים יתחייבו להמשיך חבילת השותפין עם היורשים עד מלאת הג' שנים. ומת אחד מהשותפין ורוצים הנשארים ליפרד מהיורשים, והיורשים טוענין שאין יכולים להפרד מפני התנאי, ושותפים טוענין שאין כונת התנאי זהה אלא ליפות כחו של מת שלא יורע כחן של יתומים גדולים במיתת אביהם שמתבטל השותפות אלא עדיין השותפות קיימת כבחייהם ולא שיהיו יתומים גדולים במיתת אביהם יותר מבחיי אלא כונת שלא נוכל להפרד זולתי בהניח כל התועלת וההנאות של השותפות וגם עכשו אנו מניחין הכל, הדין עם היורשים שלשון התנאי הוא לשון חיוב (כנה"ג הגה"ט אות קפז).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

^(ח3) אחד מהשותפים כו' - אם היו ג' שותפים, וא' הלך לעשות סחורה, ונרצח, ונהרגו אח"כ הרוצחים, אע"פ שהאחראי על הרוצחים עשה פשרה ממוני עם בן הנהרג על הרציחה, אין לקשר את זה עם הנכסים שנאבדו מחמת הרציחה, ואין בן הנהרג חייב לשותפים כלום (ש"ך ❖ התורת אמת), ראובן שמעון ולוי היו שותפים, ומת שמעון ולוי, אם היו ביד ראובן נכסים מנכסי השותפים הנז', היה צריך לחלק נכסי השותפות בפני שלשה שיהיו בקיאים ורגילים בשומא, כיון שהיה חולק שלא בפני יורשי שמעון ולוי. ואם לא היו נכסים וסחורות כי אם מעות בעין, היה יכול ליקח מהם חלקו אפילו בלא ב"ד ולתת חלק חבריו הנפטרים ביד ב"ד, ואחר כך היה יכול לילך לישא וליתן ולהרויח לעצמו לבדו. ואם לא עשה כן, אלא שנשא ונתן בסתם בכל נכסי השותף כאשר בתחלה, חייב ראובן לחלוק עם יורשי השותפים הנז', ולפי הערך המגיע להם מהרויח שהרויח והשביח. אמנם אם לא נשאר ביד ראובן שום דבר מנכסי השותפות שהכל נפסד קודם שמתו השותפין, ואדרבא נשאר חייב יותר מהחובות שיש בידו, והוצרך ראובן הנז' לטרוח ללכת למרחקים, להרויח לפרוע לבעלי חובו, אין שום טענה ליורשי השותפין, כיון שלא נשאר ביד ראובן שום דבר כלל ועיקר מנכסי השותפות, אלא אדרבה חובות. ובמות שותפיו נתבטל השותפות, ולא נשאר בידו שום דבר שיהיה צריך לחלוק בפני ב"ד לתת חשבון, אם כן אפילו שהרויח אחר כך אין ליורשים עליו שם תביעה, מ"מ להפסיד דעת היורשים ישבע ראובן הנז' שכדבריו הכתובים בשאלה כן הוא, אף על פי שלדעתו כמעט שלא היה צריך לישבע, יען כי ראובן זה נתפרסם ונתברר כי לסבת דוחקו וצערו אחר שמתו אחיו השותפים, הוכרח ללכת מדחי אל דחי להרויח לפרוע חובותיו (ש"ך ❖ המהרש"ך), דין זו, שאם מת א' מהשותפין נחלק השותפות, היינו דווקא ב' שותפין, אבל בג', שמת א' מהם, השנים האחרים נשארים בשותפות, ובפרט אם נשבעו א' לשני, אסור להם ליפרד (ש"ך ❖ המהרש"ך³⁷²), ב' שותפין שהשתתפו יחד, ומת א' מהם, והשאיר יתום קטן, והשותף השני לא הלך לבית דין, להגיד להם להעמיד אפוטרופוס, ולא חילק השותפות, אז כל מה שנתעסק השותף אחר מיתת השותף, דין הוא שיהיה היתום הקטן הנשאר קרוב לשכר ורחוק להפסד, שכל העושה שום דבר בנכסי יתומים קטנים שלא מדעת בית דין והפסיד אפילו באונס חייב לשלם, וגם מההוצאה שטוען שמעון שהוציא על האלמנה לפרנסה ולמזונות, יראה שאם האלמנה הנז' תבעה כתובתה ומחמת סירוב ועיכוב שמעון לא נתפרעה כתובתה, ומחמת כך הוצרך להוציא הוצאות לפרנסת ומזונות האלמנה, כל ההוצאות הנז' שגרים שמעון להוציא על האלמנה להפסיד ליתום הנז', חייב שמעון לשלם (ש"ך ❖ המהרש"ך), ב' שותפים שעשו דבר שגורם רווח, אפילו אם אינם זוכים בריוח ואינו קרוי ריוח עד שיעשו חשבון עם הנכרים ויגבו המעות, אם מת א' מהם, והשני גבה, אז הכל של השותפות, שכן החשבון אינו כי אם לידע מה שנתחייבו, ולא שהוא גורם את החיוב (ש"ך ❖ המהרש"ך), עי' רשד"ם הובא לקמן סי' קפא סק"ה), ואין לבית דין זכות להמשיך השותפות דרך אפוטרופוס (ש"ך ❖ הרשד"ם), ואם אב שידך ביתו, והבטיח נכסים וכו', ומת, נתבטל הבטחתו, שלא עשה קנין, אלא רק הבטחה, והממון עבר לרשות היורשים (ש"ך ❖ הרשד"ם).

ששה אנשים קבלו זכות לגבות מס מהמשלה, וטרם שכתבו את השטר, מת א' מהם, ויורשו רוצה להיות שותף הששי במקומו, ולא חתמוהו, וכמה לא הסכימו לו, ועל"ז הלך וגבה מכסה מחלק שהיה ראוי לאביו, וחלק את המכס בין השותפין, והם קבלוהו לשנה א', לשנה הב' לא הסכימו, אין לו זכות בשותפות שלא קנה כלום, ואין ויתר ומחילה מועיל כלום (תשורת ש"י קעד). ג' שותפים בעסק שמת א' מהשותפים, ורצו לדחות את האלמנה והיתומים הקטנים מהעסק, ואפילו קנו חלקם, אינו מכירה, שאין לאלמנה זכות למכור חלק היתומים ללא רשות בית דין (בית שלמה חו"מ סי' נה).

שותף שמת, ויורשיו גדולים, יכול השותף החי לחלק את השותפות בפניהם ולא צריך בית דין, אבל קטנים צריך בית דין, ואם לא חלקו, אז ההפסד והרווח באמצע, כל זמן שהיתומים הגדולים ולא מחו בו, וביתומים קטנים ההפסד על השותף החי (ד"ג כלל צח סי' כט).³⁷² עי' דברי גאונים (כלל צח אות צא) שהביא מפרח מטה משה, שאפילו בהרבה שותפין אם מת א' מהם נתפרדה החבילה. ועי' כנה"ג (הגהות הטור אות קצז) שלכו"ע נחלקה השותפות דווקא כאשר אחד הכניס כסף והשני מתעסק, שכאשר הוא מת, עבר הכסף ליורשים, אבל כשהשתתפו בגופם, למה שיחלק השותפות.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(טז) מהמתעסקים שמת - וה"ה בשטר עיסקא דידן לזמן, כשמת המקבל יכול הנותן לתבוע המעות מהיורשים אפילו קודם הזמן פרעון³⁷³, דהא כשלא ירויחו אינם צריכים ליתן לו רווחים, ויכול לומר אביכם ידעתי שיכול להרויח משא"כ אתם (נתה"מ).

(ק) בטלה השותפות כו' - עי' לקמן סימן שכ"ט בהמקבל שדה מחבירו לזמן. ואינו דומה לשואל ששאל פרה לזמן ומת, דהיורשים אין צריכים להחזירה עד שכלתה שאלתו (עי' לקמן שמ"א ס"ג) דשאני התם דכל הנאה דשואל, משו"ה בניו ירשו הזכות שהיתה לאביהן בה, אבל בשותפות דשניהן שוו בהנאתן, כשמת האחד יכול הב' לומר נשתתפתי עם אביכם מפני שידעתי שהוא בקי בטיב משא ומתן או טעם אחר, ואין כן אני עמכם. ונראה דה"ה היורשים יכולים לחזור בהן ולומר אבינו נשתתף עמך ואנו אין דעתינו נוחה הימנך³⁷⁴ (סמ"ע), אם לא חזרו ונמשך העיסקא גם לאחר מיתת אביהם אצלם, מחויבים היורשים ליתן להנותן חלק מהרויח שהיה אח"כ כו', וכל זה בידעו מהעיסקא ולא החזירו, אבל בלא ידעו כלל ודאי דלא נתעסקו בשבילו כו'. שמעון לקח מראובן מנה בתורת עיסקא וקנה בהם סחורה והולכה בים ברשות ראובן, והיה בדרך מת שמעון והטילוהו אל הים, וראובן לא נמצא עמו שם שתחזיר לו העיסקא, ואחרי כן טבעה הסחורה או נפסדה, אם יגבה ראובן חצי העיסקא או הפחת מיורשי שמעון הואיל ומחציתה מלוה, או נימא כיון שהדין הוא שמשעה שמת הדרא למרא, אין על יורשי שמעון כלום, וכך אם לא נטבעה רק שהגיעה אל ארץ נושבת ונמכרה הסחורה ועלה ריוח עשרים דינר מהו כו'. מ"ש "משעה שמת הדרא למרא" לא מדויק, אלא עיקר הוא לומר שאם רצה השותף או המתעסק החי לחלוק הרשות בידו ואינם יכולים לעכב על ידו כו'. והעיקר דלא יצאו היורשים ידי חובת החלק שהוא מלוה עד שיגיע ליד ראובן, הלכך אם טבעה הסחורה או נפסדה גובה ראובן מיורשי שמעון דמי חצי העיסקא שהוא מלוה, ואם לא טבעה רק הגיעה אל ארץ נושבת ונמכרה הסחורה ועלה הריוח עשרים דינר, חולקין הריוח ראובן ויורשי שמעון, שמאחר שכשמת שמעון לא ביטל ראובן את העיסקא, הרי מן הסתם יורשי שמעון במקומו להפסד ולריוח. ואם מפורש בשטר שותפות שהשותפות תתקיים מעתה ועד עולם, הוה ספק אם זה כולל היורשים, וא"כ אין יכולים היורשים לכופף לקיים השותפות אם לא שמפורש בשטר הוא וזרעו אחריו עד עולם (פ"ת), אבל באורנדי ורחיים ששכרו מהשר לא יוכל לדחות להיתומים (ש"ך). דבשלמא בסחורה שיכולין לחלוק, מצי למימר אני ארויח בשלי ואתם בשלכם, אבל אורנדי ורחיים שאי אפשר לחלוק, הרי רוצה להרויח לעצמו בשל חבירו, ואינו מן הדין, אבל יכול לטעון גוד או איגוד³⁷⁵ כיון דבטלה השותפות. ואם עסק בסתם אחר מיתת חבירו הריוח לשותפות, דמסתם אדעתא דשותפות עסק, רק שנוטל שכר טרחתו מקודם כאריס כמו בסימן קע"ח סעיף ג', מלבד באחים שאינו נוטל שכר טרחתו, ועיין לקמן בסמוך ס"ק(קב) וס"ק(קו) (נתה"מ).

(קפ) וכן עיקר כו' - ראובן המלוה מעות בתורת עסקא לשמעון ומת שמעון, בין הלוח לזמן קבוע בין הלוח סתם, יכול להוציא כספו מיורשיו, ככל שותפות שמת שותף א' שבטל השותפות (ש"ך ❖ הבאר שבע), שמעון ולוי שותפים בבית ועליה, ונתפשרו שא' דר בבית שנתיים, והשני בעלייה, וכל שנתיים מחליפים. שמעון לא רצה לגור בעליה, ולכן השכירו לראובן, ומת לוי. במת שותף נבטלה הפשרה, שהרי לא הקנה ולא מחל שום אחד מהם לחבירו שום חלק מחלקו בבתיים (ש"ך ❖ המבי"ט). יכולים יורשי המת לבטלה שיאמרו כבר יצא הממון לידינו אין אנחנו חפצים בשותפות או בעסקא וכל זמן שלא אמרו להם כן עדיין השותפות קיימא (ש"ך ❖ המבי"ט), אם השותף נתעסק בשותפות ולא מיחו בו היורשים או ב"ד אם היו יתומים קטנים נראה דלא הוי פושע בזה ומה שעשה עשוי כל

Commented [J124]:
ש שבות יעקב
שלא הבנתי איך
להביאו.

³⁷³ כך הם דברי נתה"מ כאן, אמנם בסי' שכ"ט סק"א כתב, שאין הנותן יכול להוציא העסקא מיד הבנים, ורק אם עוד לא נתן לאביהם המעות ומת, יכול לחזור בו ולא ליתן לבניו.
³⁷⁴ ואם ע"י שיבטל השותפות יהיה להם הפסד, אינו יכול לבטל לפני הזמן, אא"כ ישלם להם את הפסדם (ערה"ש סמ"ב). וכן אם נשתתפו ג' שותפים ומת אחד מהם, יכול כל אחד מהנותנים לבטלה, שיכול לומר לא השתתפתי רק על דעת שנהיה ג' שותפים ולא ב' (ערה"ש סמ"ב).
³⁷⁵ דוקא במת, אבל בחלה, אפילו גוד או איגוד אינו יכול לומר, כיון שרוב חולים לחיים, אא"כ ע"פ אומדן הרופאים תמשך מחלתו זמן רב (ערה"ש סמ"ב)

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

שלא מיחו בו, ואם יש לשותף החי ראייה שהוציא מכיסו לצורך השותפות, יכול להוציא מהיתומים חלקם במה שהוציא (ש"ך ❖ המבי"ט).

⁽²⁷⁾ שותף שחלה - נראה שכונתו דהשותף יכול לחלוק עצמו בפני בית דין שיעסוק וירויח בחלקו לבד, שאינו מן הדין שיעסוק בשל חבירו. אבל אם כבר עסק בלא חלוקה, הרייח לשותפות, רק שנוטל מקודם כאריס, דודאי אינו יכול ליטול ריוח שעלה על חלק חבירו, דכיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו. ואם עבר האונס חזר להשותפות ואינו יכול לחלוק עמו, כמו בפועל שחלה דכשהבריא חוזר למלאכתו כמבואר בסמ"ג³⁷⁶. ושותף שטען אחר שמת שותפו שזקף חלק שותפו עליו בחוב והרייח הכל לעצמו, אינו נאמן (נתה"מ).

⁽²⁸⁾ ונתעכב באונס - פי' דוקא שהאונס בא מחמת שהלך בשותפות כגון שהלך מדעת השותף לעיר אחרת מחמת השותפות ועכבו נהר וכה"ג, אבל אם לא היה האונס מחמת השליחות, כגון שחלה שם, אין לו חלק, דאם היה כאן היה ג"כ חולה³⁷⁷, וע"ל סי' קע"ז ס"ג (ש"ך).

⁽²⁹⁾ עם אשה כו' - לפי שאין דרך אשה לצאת ולבא, ומשום הכי מסיק הרייח לאשה לפי ערך כו' (ש"ך).

⁽³⁰⁾ הרייח לאשה לפי הערך - שלשה שקיבלו עסק מראובן והתנה לתת להם שלישי מהרייח, ואח"כ מת אחד מהם, חייב ראובן לתת להם עדיין שלישי, דיכולין לומר אנו טרחנו טפי. ואינו סותר דין זה, דהכא דאיירי בנתנו שלשתן מעות להשותפות, ויכולין לחלוק הרייח וההפסד כפי שירצו, ואין בו משום ריבית, לכך יכולה האלמנה ליקח מה שויתרה על חלק ראובן, מטעם שאינו דומה שנים העוסקים לג', אבל עיסקא היא פלגא מלוה, ואינן יכולים לשנות הרווח משום ריבית (נתה"מ).

⁽³¹⁾ במס חלק האלמנה - אף אם ראובן טוען שבשביל זה טרח הוא בעצמו בנכסים, אין טענתו טענה, משום שדרך אחים שותפין כן שאם מת אחד מהם שטורח האח החי בשביל היתומים והאלמנות וכו', ולפ"ז הוא דוקא באחין, אבל בשאר שותפים מגיע לו שכר טרחתו קודם כמו שכתבתי לעיל ס"ק(ק) (נתה"מ).

(כ) ³²⁰ היה להם חוב אצל אחרים(קו) אינו יכול לומר לחבירו לא נחלק עד שנגבה כל חוב שיש לנו(קח), אלא חולקים וכשיפרעו החובות(קט) יטול כל אחד חלקו. הגה: ³²¹ או יכולין לחלק השטרות בשומת ב"ד(קו) או בגוד או אגוד(קיא) ואם נתקלקל אחר כך החוב של אחד מזל רע ידיה גרם ועיין לעיל (סי' סו סעיף מא) ³²² היה עליהם חוב לאחד(קיב), ³²³ אם פירשו שאינם אחראים זה לזה, חולקין. וכשיגיע זמן החוב לפרוע, יתן כל אחד חלקו. ואם לאו, כל אחד מהם מעכב לחלוק עד שיגיע זמן השטר, מפני שאמר לחבירו, הואיל וכל אחד ממנו חייב לשלם כל השטר, נשא ונתן צדמים אלו עד שיגיע הזמן(קיג):

⁽³²⁾ היה להם חוב כו' - ראובן ושמעון שקיבלו מלוי חובות גוים בתורת עיסקא ונפסדו החובות, ופסק דא"צ לשלם אלא כמו שהיו שוים בשעה שקיבלו (סמ"ע), נראה דהמחבר מיירי בחובות שכבר עבר הזמן פרעון, ודמי לסחורה שאין זמן ידוע למכירתה דיכולין לחלוק אימת שירצו. אבל בחובות שלא הגיע עדיין הזמן פרעון, דמי לסחורה שיש זמן ידוע למכירתה דלעיל בסעיף י"ז, דאינו יכול לחלוק עד שיגיע הזמן, דמצי אמר ליה טירחא ומזלא דבי תרי עדיף, דכיון שעשו החוב על זמן יותר ארוך ממשך זמן השותפות, הוי כאילו המשיכו זמן חלוקת השותפות של סך השט"ח, ודומה למ"ש הט"ז סק"ק(יג). ועיין סמ"ע ס"ק(קי) דאין לחלק בין חובות בע"פ לחובות בשטר וכו'. ואף דהרמ"א לעיל (סי' קעג ס"ב) ס"ל דחלוקת השותפים בעי קנין³⁷⁸, וחוב בע"פ אינו יכול להקנות בקנין רק

³⁷⁶ עי' סעיף ה' בסמ"ע ד"ה והוא הדין למלמד סקמ"ד. וצ"ע.

³⁷⁷ ואם חלה מחמת האויר בעיר שהלך אליה בעסק השותפות, או שהפסידו בשותפות ונחלה מחמת צער, חשיב כאונס מחמת השותפות (ערה"ש סמ"א).

³⁷⁸ עי"ש שלכו"ע בעי קנין, וכל הספק אם גורל הוא קנין או צריך קנין אחר, ועי"ש הערה 55, וכן עי' סי' קעא סט"ו, ועי' רדב"ז לעיל הערה 352.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

במעמד שלשתן, מ"מ בשומת בית דין אין צריך קנין כמ"ש הש"ך לעיל (סי' ק א סק"ג?)
(נתה"מ)³⁷⁹.

^(ק) עד שנגבה - דוקא אם שניהם יכולים לתבוע החוב. אבל אם א"י לתבוע, יכול זה הא' לעכב מלחלוק עד שיגבה החוב דע"י חלוקה יפסיד דתו לא יגבה חובו דהשני יאמר מה שאני גובה הכל על החדש (רע"א).

^(ק) וכשיפרעו החובות - ראובן ושמעון שותפים שחלקו ונשאר שמעון בהעסק, ונשאר להם חוב אצל לוי עשרה זהובים, ואח"כ בא לוי אצל שמעון ונתן העשרה זהובים ולקח עוד סחורה בעד עשרה זהובים, ועתה טוען ראובן שכבר פרע לוי החוב ויש לו ליטול החצי, ושמעון טוען שהחוב עדיין עומד אצל לוי כמקדם, ואלו העשרה זהובים נתן לו עבור הסחורה שלקח מחדש. הדין עם ראובן (פ"ת).

^(ק) או יכולין לחלוק השטרות - היינו שיש מח' שלמחבר יחלוקו שאר דברים ויניחו החובות מלחלקם עד שיגבום, והרמ"א חולק, ובדעת הרמ"א אין נראה לחלק בין חובות בעל פה לחובות שבשטר³⁸⁰, דאין טעם לדבר, דיש שומא לזה כמו לזה (סמ"ע), וי"א שדינו של הרמ"א לכו"ע (ש"ך).

^(ק) או בגוד אגוד - עיין לעיל סימן ס"ו סעיף מ"א ורמ"א קע"א סי"ד (סמ"ע), עמ"ש ר"ס קע"א דיש חולקין דאין אומרים בשותפים גוד או איגוד³⁸¹ (ש"ך).

^(ק) היה עליהן חוב לאחר - פירוש, ועדיין לא הגיע זמן הפרעון, אפ"ה כשאינן אחראין זה לזה חולקים, ואין האחד יכול לומר נעסוק בו יחד עד שיגיע זמן הפרעון, דמזלא דבי תרי עדיף, מאחר דכבר כלתה שותפותן ואיננו מחויב לעשות לטובת חבירו כלום. אבל אם הם אחראים זה לזה, ויש לחשוש שיחזור עליו המלוה, יכול למחות לו החלוקה עד שיגיע זמן הפרעון, ויאמר זה אני רוצה לעסוק בחלקי עד שיגיע הזמן, דשמא אז לא יהיה לך כו' (סמ"ע).

^(ק) נשא ונתן בדמים אלו - הך שותפין שנעשו אחראין זה לזה הוא נעשה אחר קביעות זמן של שותפות דמתחילה, נמצא דבאותה שעה הוה כאילו פירשו בהדיא שימשך עוד זמן השותפות, כיון שלקחו הממון לעסק השותפות, ודבר זה אינו שייך במי שנעשה ערב קבלן בעד שותפו שלקח מעות לצרכו לבד. וה"ה אם מתחילה בשעת קביעת הזמן של שותפות קיבלו המעות שנעשו עליהן אחראין זה לזה, מ"מ גם זה הוא בכלל הקביעות זמן. וכשיגיע זמן החלוקה אין אחד מעכב על חבירו לחלוק בשביל שישא ויתן עוד עמו (ט"ז)³⁸².

^(כא) אמר ליה חבירו נחלוק וטול אתה דמים כנגד כל השטר(קיד), ועשה בהם סחורה לעצמך, ושלם כל השטר בזמנו, יש לו לעכב עדיין ולומר, שמא אפסיד והשנים יותר מרויחים מהאחד³⁸³:

^(ק) וטול אתה דמים כו' - אף אם זה שרוצה לחלוק אומר אני אשלם חלקי חובי מיד להמלוה, יכול האידך לומר כיון שנעשינו אחראין זה לזה, הרי הוא כאילו אני חייב בכולו, וקרנא להדדי משתעבד ומזלא דבי תרי עדיף (סמ"ע).

³⁷⁹ ראובן ושמעון השתתפו בשותפות ובשבועה ואחר זמן ראובן אמר שהוא מוחל לשמעון השעבוד והשבועה, ושמעון אמר כן, וראובן הלך להביא עדים על כך, ושמעון חזר בו, הדין עם שמעון, ואפילו אם אמר "הריני כאילו התקבלתי כל הרויח של השותפות", זה לא מועיל, שא' הוא דבר שאינו מצוי, ועוד לא ידוע כמה הוא למחול אותו (אורחות המשפטים כלל ד סי' יב), אמנם עי' לעיל הערה 367, שכל זה רק אם השותפות על עברו על תנאי השותפות.

³⁸⁰ עי' נתה"מ ס"ק(קז).

³⁸¹ עי' לעיל ס"ק(פח).

³⁸² בערה"ש (סנ"ד) פירש בדעת הט"ז שגם אם עשו את החוב בשעת שותפותם, אין יכול לכופו לחלוק עד שיגיע זמן הפרעון, רק שבכה"ג אינו יכול לכופו להמשיך להתעסק יחד במעות השותפות עד שיגיע זמן הפרעון, משא"כ בעשו החוב אח"כ, שיכול גם לכופו להתעסק עד זמן הפרעון.

³⁸³ ראובן ושמעון שותפים חייבים ללוי כסף, ושמעון אמר, אני אקבל על עצמי כל החיוב, ואם יפחות מזה, הכל אלי, וראובן הסכים, ושמעון שילם ללוי, ואחר כך הלך לדין עם לוי, ויצא זכאי, שהכסף שלוי קיבל הוא ריבית, ראובן לא איבד זכותו בהם, ושמעון חייב להביא לראובן חצי (לחם רב קב).

מאיר המשפט על חושן משפט חלק ה'

(כב) הנותן מעות לחבירו לילך למדינה פלונית לסחורה או לקנות לו פירות בסחורה או לישב בחנות, אינו יכול לחזור בו ולהחזיר הממון מיד השותף, עד שילך למקום שהתנו ויחזור (קטז), או עד שיקנו אותם הפירות וימכרו, או עד שישב בחנות שזה כמי שקבע זמן הוא:

(קטז) עד שילך למקום שהתנה ויחזור - וגם ימכור הסחורה שקנה שם, א"נ מה שכתב ברישא לילך למדינה פלונית לסחורה, ר"ל לסחור ולישא וליתן שם במעותיו, ויריח שם ויחזור ויביא מעותיו המזומנים (סמ"ע).

(כג) המקבל עסק מחבירו לזמן קצוב, המקבל יכול לחזור בו³⁸⁴ כדין פועל שחוזר בו אפילו בחצי היום (קטז), אבל הנותן אינו יכול לחזור בו.³²⁷ מה שאין כן נסותפין שקבעו זמן (קטז) וכמו שנתבאר לעיל סעיף טו:

(קטז) המקבל עסק לזמן קצוב כו' עד כדין פועל - דקדק וכתב לזמן קצוב, דכל שעליו העיסקה לזמן הוא משועבד לחבירו בכל אותו הזמן למכור זה ולקנות אחר ולהחליפו ולעסוק בו, משו"ה יש לו דין פועל שנשכר ג"כ לזמן, משא"כ מקבל (עי' סי' של"ג ס"ד), דשם איירי דקיבל מחבירו לחרוש לו שדה אחת או לבנות לו בית בלא זמן, וגם אותה מלאכה עוסק בה אימת שירצה, משו"ה מחלק שם בין פועל לקבלן, וכתב דקבלן אינו יכול לחזור בו ואם חוזר ידו על התחונה (סמ"ע). הא דיכול לחזור בחצי יום היינו היכא דליכא רווחא או דלא בעי למשקל ברווחא ומהדר ביה מלאיעסוקי, אבל היכא דאיכא רווחא ובעי למשקל מרווחא ולא לאיעסוקי ביה עוד לאו כל כמיניה, דרווחא לקרנא משתעבד ואין לו ברווחא עד שישלים פעולתו לזמן הקצוב (קצה"ח), וי"א במקבל אחד נגד הנותן, כשאומר לא אעסוק עוד ודאי דנוטל חלקו בריוח שהיה לו עד עכשיו (נתה"מ). בשטרי עיסקות הנהוג כעת, אין הלוח יכול לחזור מהעיסקה תוך זמן, וכאן שונה, דהכא מיירי בעיסקה גמורה שמשועבד המקבל העסק להתעסק בו, אבל בשטר עיסקה הנהוג כעת שנותן לו דבר קצוב בלא חשבון כלל, רק שהברירה בידו אם ירצה לישבע בכל חודש שלא היה ריוח, א"כ אין כאן עבדות כלל ואינו יכול לחזור בו, רק צריך לקיים אותה עד תשלום הזמן שקבע בשטר. וי"א שמפשרין עצמן עם המקבל ליתן עשרה למאה לשנה, כשחוזר בו הלוח, נהי דיכול לחזור מלהתעסק, מכל מקום מחויב ליתן כל דמי הפשר מכל השנה, וכשאינו רוצה ליתן כך מחויב לבוא לחשבון ולישבע כמה הריוח בזמן זה וליתן החצי, ואינו יכול לומר אתן לפי ערך, כיון שהזמן איקבע נמי לטובת המלוה יכול המלוה לומר נתפשרתי בסך זה רק משום טובת קביעת זמן שהוקבע לטובתי (פ"ת).

(ק"ז) משא"כ בשותפין כו' - ארישא קאי, דקאמר שהמקבל יכול לחזור בו תוך הזמן, היינו טעמא משום דשם עבד עליו, אבל שני שותפים אין שום אחד יכול לחזור בו. וה"ה בשנים שקיבלו עיסקה מהשלישי לעסוק בו למחצית שכר עד זמן פלוני, דאין שום אחד יכול לחזור בלא רצון חבירו, מאחר דאין לזה נגד זה שם עבד צריכין להשלים תנאם שנשתתפו יחד לעסוק בו עד זמן קבוע, אבל אם שניהם רוצים לחזור חוזרים אף שאין הנותן מרוצה לזה, ששניהם נקראים עבדים לגבי הנותן (סמ"ע).

(כד) ³²⁸ שני שותפים שיש להם תביעה על אחד ותבעו אחד מהם ויצא השותף חייב אם היה על עסק שבועה שהיה חייב לו ונשבע לו אין שותף שני יכול לתבעו בשבועה דשבועה לאחד שבועה למאה (קיד):

(ק"ח) אין שותף שני יכול לתבעו בשבועה - השותף שני קודם שהלך מביתו מיחה בו שלא יעמוד עם האחר כדין עד שיבוא הוא, וזה השותף לא השגיח עליו ועמד כדין, ונפסק מבית דין שהאחר ישבע שבועת שותפות ונשבע לו, ועתה בבוא השני רוצה להשיבעו פעם אחרת. י"א דצריך לישבע עוד פעם, דהא דאמרינן שבועה לאחד שבועה למאה היינו דוקא היכא דשייך לומר שליחותיה קא עביד, וא"כ בנידון דידן דלא שייך לומר שליחותיה קא עביד כיון שמיחה בו, ועוד דשבועה זו שבועת המשנה וי"ח (פ"ת).

³⁸⁴ ודוקא כשעוד לא קנה סחורה לעסק, או שכבר מכרה, אבל אם יש סחורה בעסק, אינו יכול לחזור בו עד שימכרנה (ערה"ש סמ"ד).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(כה) ³²⁹היה להם תביעת ממון עליו ויצא השותף חייב, אם לא היה שותפו בעיר יכול לתבעו פעם אחרת, ³³⁰וקטן כמאן דליחא בעיר דמי, ³³¹ויש אומרים דהוא הדין אשוקיט) היה בעיר אינו יכול לתבעו(קב) הגה: ³³²ודוקא כשהן התובעין אצל כשהן נתבעין(קכא) ואחד טען אינו מזיק לחזירו כלל הואיל ולא אוהו לטעון ולדון בשבילו³³³(קכב) ³³³וצני העיר בענייני כרכי העיר הם כשוחפין ואם אחד מהם תבע לאחר כולן יודעין באתו תביעה ואינן יכולין לחזור ולטעון:

(קט) וי"א דה"ה אשה כו' - והעיקר דאשה כאיש דמיא (ש"ך). אשה כאיש לענין איתיה במתא, היכא דאיכא פירות על הנכסי מלוג שלה [נכסים שהם שלה והפירות של הבעל], שמאחר ואפשר לתבוע האיש על הפירות תובע ג"כ על הקרקע עצמו, אבל בעצם הקרקע אם אין פירות לא (קצה"ח).

(ק) היה בעיר אינו יכול לתבועו - ומיירי במקום שאינו יכול לשנות הטענות, רק דנפקא מינה שאינו יכול לומר הייתי בודק בעדים כמבואר בסעיף כ"ו (נתה"מ).

(קא) אבל כשהן נתבעים כו' - אם היה נתבע אחד מהן דר בקרקע שעליו היתה ויכוח ויצא חייב, והתחייב לצאת, לא מצי שותפו למסתר דינא, כיון דלא מחוסר גוביינא, והרמ"א רק חולק בתביעת ממון שמחוסר גוביינא³³⁶ (סמ"ע). וי"ח דרגיל אדם דמשמט לירד לדין עד שיתבעוהו (ט"ז).

(קב) דהואיל ולא צוהו לטעון כו' - והיינו דוקא כשאחד בא להוציא מהן, דמסתמא כל עת שיכול להשמט מהתובע ניחא ליה, דלא ניחא ליה ששותפו יעמוד נפשו לדין ויטעון ג"כ עבורו, משא"כ כשהן התובעים, דמסתמא ניחא ליה בתביעת שותפו להוציא ממנו מיד הנתבע, וק"ל (סמ"ע).

(כו) ³³⁴במה דברים אמורים שלא נתחייב השותף מתוך טענותיו(קכג) אבל נתחייב מתוך טענותיו כגון שהודה או שאמר אין לי ראייה(קכד) לא הפסיד שותפו בהודאתו ואם יש לו ראייה יביא וגם צריך להיות שאינו יכול לשנות במענה ממה שטוען הראשון לפיכך חשבינן ליה כאלו ירד כבר לדין וכותבים עליו פסק דין ויורדים לנכסיו ואינו יכול לדחות(קכה) ולומר שימתנו לו עד שירד לדין וגם אינו יכול לומר אם הייתי שם הייתי בודק בעדים עד שיהיו מוכחשים אבל אם יכול לשנות שומעין לו אע"פ שהיה בעיר. ³³⁵וייש אומרים שאם לא היה בעיר שיכול לתבעו(קכו) יכול להחרים עליו שלא ידע שירד שותפו עמו לדין:

(קכ) שלא נתחייב השותף מתוך כו' - דאף שהשותף היה התובע, מיירי שהנתבע חזר ותבעו באותו מעמד, או שע"י תביעתו למד הנתבע זכותו ותבעו בו ונתחייב (סמ"ע וש"ך³⁸⁷). מי שיש לו שותף במדינת הים וא"ל ראובן כתוב לשותפך שיזבין לי דבר אחד, וישלח לי עם סחורתך ועל אחריותי, וכן עשה ושלח לו וטבעה ספינתו, האחריות על ראובן, אבל אם לא הזכיר לו אזי פטור מלשלם (ש"ך), וי"א שמאחר והוציא ממון השותפות והוציאו על פיו, חייב, אבל כשצויה לו שיקנה והוא יתן רוחים על הסחורה, דאז לא הוי כשליח, ומשו"ה פטור מאחריות (נתה"מ).

(קכד) או שאמר אין לי ראייה - פירוש, ותו אף אם ימצא ראייה ועדים אינו יכול להביאם, ומשו"ה מסיק ואמר שהשותף השני אם יש לו ראייה יביאם, דוקא השני ולא הראשון (סמ"ע).

(קכה) ואינו יכול לדחות כו' - אף שאיירי שאין לו טענה לזכות בה יותר מחבירו, מ"מ ירויח בדחיה זו הזמן עד התביעה, וגם בשעת התביעה יבקש מהב"ד שיתנו לו זמן משעת התביעה והלאה, ולא יתחיל הזמן משעה שדן בה חבירו (סמ"ע).

³⁸⁵ אבל אם צויהו לדון בשבילו, אע"פ שלא כתב לו הרשאה ולא עשה קנין, אין צריך לעשות עמו עוד דין (ערה"ש סע"ב).

³⁸⁶ דוקא כשהשותף בעיר דמזה מיירי התם, אבל אם אינו בעיר כלל אין מקבלין עדות שלא בפניו (נתה"מ סי' לז סק"ב).

³⁸⁷ נכון?

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(קכ"ב) שאם לא היה בעיר כו' - אבל אם היה בעיר ויוכל לשנות בטענות, אינו יכול להחרים שלא הלך בשליחותו וברצונו להדין, שיש לזה טענה לומר ידעתי שילך ובשליחותי הלך, אבל לתקוני שדרתיהו ולא לעוותי (סמ"ע), אבל יכול להחרים על שלא ידע מזה ונעשה באמת שלוחו בטענה זו, אלא שעכשיו משקר ואומר לתקוני שדרתיך לטענה אחרת (ט"ז). אם ג' שותפים הלוחו כסף לראובן, וראובן ברח למרחקים, וא' מהשותפים (שמעון) עשה מורשה להוציא ממנו כסף, הענין ש"היו בעיר" אפשר לפרשו בכ' דרכים, א', דמסתמא הני שותפי ידעו מה שעשה³⁸⁸ השותף האחד וא"כ אית לן למימר דניחא להו במה שעשה שותפם וא"כ אין אנו יכולין לחזור ולערער על הנתבע ב' כיון שהיו השותפים בעיר היה צריך שכלם יעשו המורשה וכיון שלא נעשה המורשה בשם השותפים יחד היה יכול הנתבע לומר איני רוצה לדון עמך על הכל ומי הכניסו לדון עם המורשה של שמעון וא"כ השותפים יכולים ג"כ עתה לומר אין אנו רוצים במה שעשה מורשה של שמעון, ודינו דהמוציא מחבירו עליו הראיה, ויש ודאי חיוב, וספק פטור, ולכן צריך לעמוד בדין, אבל יכול להחרים על הב' שותפים אחרים חרם סתם שלא ידעו ולא נתפייסו במורשה ששלח השותף שלהם וסברו וקבלו (ש"ך * הרשד"ם).

(כז) שנים שהלוו או שהפקידו לאחד ובא אחד מהם ליטול חלקו או ליטול הכל נתבאר בסוף סימן ע"ז ואם אחד לווה משנים בשטר אחד ונכתב בשם האחד יתבאר בסימן זה וכן שותפי פלוני אחד מהן לטורח השותפות אם חזירו חייב לשלם (עין לעיל סימן ע"ז סעיף ב):

(כח) ³³⁶ שנים שהן שותפין בחוב אחד שחייב להם גוי(קכ"ז) וגבה אחד מהן מקצתו ורוצה לעכבו לעצמו, ואומר לחבירו לך וקח חלקך מהגוי אין שומעין לו. ³³⁷ ואם השר בעם על אחד מהם ואמר לחבירו חלקך אסייע שיפרע ובחלק האחר לא אסייע, אם אמר זה, לעצמי אני מציל, הציל לעצמו(קכ"ח)³³⁸. ³³⁸ והוא הדין אם שנים יש חוב מקולקל, וצריך ליתן שוחד להצילו, והאחד אינו רוצה ליתן, יכול חבירו לומר אני אוציא שוחד חלקי ואציל לעצמי. הגה: ³³⁹ וכן בכל מקום לאיכא פסידא(קכ"ט) קל) יכול אחד לחלוק בלא דעת חזירו ולהציל לעצמו, ³⁴⁰ וכן שותפי שהיה להן חוב אלל גוי אלס ואחד פייסו ליתן לו חלקו, אם אמר לעצמי אני מציל הכי הוא פלו לכו. וע' לקמן סי' קפ"א סעיף ג':

(קכ"ג) שחייב להם גוי כו' - ראובן ושמעון שהיה להם חוב אצל גוי, ועלה עליו ריבית ונזקף עם הקרן, ונתן ראובן לשמעון י' זהובים על החוב, ואח"כ צוה השר שלא ליתן שום ריבית, אם בתחילה כשנתן ראובן לשמעון י' זהובים, אמר ליה בפירוש, קבל אלו העשר זהובים לפרעון הקרן שלך שהיה בתחילה, ועוד ישארו לך העשרה זהובים בחוב הזקיפה. א"כ אחרי שיש אומדנא דמוכח שהמלך פטר הזקיפה ולא הקרן, הפסיד שמעון, שהרי בירר לו ראובן חלקו, והנה חלקו נפסד עם חלקו בזקיפה. אבל אם פרע לו בסתם העשר זהובים, וחלקו משני חלקים שהיה לו בחוב שישאר לו עוד חלק שלישי מחמשה עשרה שלו, שזקיפה שעדיין לא הגיע זמן חשיב קרן, יכול שמעון לומר העשר זהובים קבלתי בקרן וזקיפה בענין זה שיהא לי עוד חלק בחוב, דהיינו חמשה זהובים מתוך שלישיית, ואם אירע לנו הפסד אקבל לפי חשבון, וחולקין לפי חשבון (סמ"ע), נראה כונתו דהמעשה כך היה, שנשתפו ראובן ושמעון להלוות לגוי, ונתן זה עשרה זהובים וזה עשרה זהובים ועלה

³⁸⁸ {לבדוק אם זה המכון הנכון}.

שותף שלא האמינו חבירו שיקח מעות מפלוני והלך הוא ולקחן ואומר שחבירו חייב לו ממקום אחר אין לו מגו דהחזרתי כיון שלא האמינו ואינו נאמן (כנה"ג הגה"ט אות י').
עיי' לקמן הערה 420.

ראובן ושמעון שהלוו מעות לעכו"ם ונכתב השטר בערכאותיהם בשם ראובן לבדו וגבה מקצת המעות ועתה אומר ראובן איני רוצה לטרוח אלא בשלי בא ואכתוב לך חלקך בערכאותיהם ותגבה לעצמך ושמעון אינו רוצה לחלוק החוב. הדין עם שמעון וכל מה שגבה או יגבה מכאן והלאה יתן חלקו לשמעון ואינו רשאי לחלוק שלא מדעת חבירו דמצי למימר מזלא דבי תרי עדיף וכ"ש בנ"ד שנכתב השטר בשם ראובן לבדו שכן היתה כוונתם תחלה לפי שראובן יותר זריז משמעון, אבל גם ללא שיהיה כתוב רק על שם א' אין לו זכות לחלק השותפות (רדב"ז ח"א סי' שצב).
³⁸⁹ אבל אם נתן לו השר גם את חלק חבירו במתנה, צריך ליתנו לחבירו, שאין בידי השר כח ליתן לו את ממון חבירו (ערה"ש ס"ח).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

ריבית עשרה זהובים, וזקפו הריבית אל הקרן ועשו הלואה על הגוי ל' זהובים שיתן שוב רוחים מל' זהובים, וקנה ראובן משמעון חלק חוב שלו ונתן לו עשרה זהובים כדי שיהיו לו רוחים מכ"ה זהובים ושמעון מה' זהובים, ואח"כ ביטל השר הזקיפה. ופסק, דאם בשעה שנתן לו העשרה זהובים אמר לו שהוא נתן לו על עיקר הקרן, ההפסד מהזקיפה על ראובן ושמעון בשוה והפסיד שמעון החמשה זהובים שלו, אבל אם נתן לו סתם עשרה זהובים ואמר שקונה ממנו עשרה זהובים חלק מחוב שלו, הרי קנה ב' חלקים מהקרן ושני חלקים מהזקיפה, וההפסד על שמעון מהזקיפה הוא רק שלישי (נתה"מ).

אם אמר זה לעצמי אני מציל כו' - נראה דגם בכל הני צריך שיאמר כן בפני ג' שהן ב"ד ואפילו הדיוטות כדלעיל סי"ח בחלוקת השותף במעות שאינן שוין ובפירות לאחר זמן שכלה השותפות, שגם בחוב שמוציא מידו אין ברור שהפרעון יהיה במעות שוים (סמ"ע), וי"ח ואם קבל הפרעון בפני עדים ואמר בפניהם "לעצמי אני מציל", זכה לו, ואף בינו לבין עצמו נאמן לומר לעצמי הצלתי, מגו דאי בעי אמר לא קבלתי ממנו כלום³⁹⁰, וסעיף י"ח שונה דהתם מיירי שידוע שהמעות אינן שוים משא"כ הכא (ש"ך). מטעם שיש לו הפסד יכול לומר אלך ואציל לעצמי כל מה שאוכל הן כסף הן סחורה, והוא יטרח בחלקו כפי מה שיוכל, ואין כאן חשש גזל, שונה מסעיף י"ח דבשעת החלוקה יש לפנינו מה שיחלוק ויש חשש גזל, לזה צריך בית דין, אבל כאן אין צריך אלא גילוי מילתא שמהיום אינו שותפו, ואין צריך בית דין אלא עדים (ט"ו).

וכן בכל מקום כו' - אחד שקיבל מעות מהגוי, וטעה וקיבל פחות ממה שהיה לו לקבל, חייב לשלם לחבירו, אבל אם אמר לעצמי אני מציל לא הוה שלוחו של חבירו ופטור (סמ"ע), לא מיירי שלקח פחות ואמר להגוי שלקח יותר מחמת טעות, דאז בודאי חייב לשלם דהוי כפטור לגוי. רק דמיירי ששכח ולא לקח רק חלקו, דאז אם אמר³⁹¹ לעצמי אני מציל מהני ואם לאו צריך לחלוק עמו (נתה"מ). מדינה אחת שהיתה גזירת המלכות לקבל כתבים של מלך בפרעון חובות במקום מעות מזומנים, והכתבים הללו היו הולכין וחסור מידי יום ביום היה ניכוי בהם עד שנתבטלו לגמרי, ובתוך כך כל מי שיכול להוציא היה מוציא אותם כל מה דאפשר להקדים, ואירע שראובן נתן כתביו לשמעון להוציאם עם כתבים שלו לפי שהוא בעל מו"מ שיכול להוציאן מהר יותר, ושמעון עירבן עם כתבים שלו כי אין קפידא בדבר והוציא הרבה מהן, ואחר כך נשאר איזה כתבים והחזירן לראובן, וראובן אינו רוצה לקבל כיון שעירבן עם שלו אולי הנשארים הם שלו, הדין עם שמעון דאין אדם מפסיד לעצמו להרויח לאחרני, דהא אפילו בשני שותפין כל מקום דאיכא פסידא יכול לומר לעצמי אני מציל, ומבואר בש"ך אפילו אמר כן בינו לבין עצמו סגי, ובנידון זה סתמא כמפורש דמי, שאין אדם מציל את חבירו ויפסיד לעצמו, כי אבידתו קודמת (פ"ת).

שם - נראה דדוקא במקום שהחוב מקולקל מחמת שהוא אלם, בגוונא שעל פי אומדנא יכולין להציל הכל ע"י טירחא או שאין יכולין להציל כלל, אז יכול המציל לומר לעצמי אני מציל כמו בשיירא דסימן קפ"א ס"א. אבל בגוונא שעל פי אומדנא אין יכולין להציל אלא רק החצי, כגון שהחוב מנה ואין ללוה רק חמשים, אין שותף אחד יכול לומר הריני חולק לעצמי מלהיות עוד שותף עמו בחוב זה, ונהיה שוב כשני מלוים דעלמא שהדין במטלטלין דכל מי שקדם וגבה זכה, דזה אינו, דכיון שידוע שאין ללוה רק חמשים הרי הוא כמו שאין להם רק חוב של חמשים, וצריכין לחלוק עצמן בשוה שיהיה לכל אחד רק כ"ה. אבל בבע"ח אלם, אף שמחמת אלמותו ג"כ אינו שוה רק חמשים, מ"מ יכול ליקח כל חלקו. והטעם, דהא שאינו שוה רק החצי הוא מטעם כיון שצריך טורח, וכיון שאני מטריח עצמי, ולמי שמטריח עצמו שוה הכל, וטרח גם אתה ותוכל ג"כ לגבות כל חלקך ויהיה שוה לך ג"כ הכל (נתה"מ)³⁹². שטר שנכתב על שם אחד מהן אינו יכול לומר לעצמי אני

³⁹⁰ עי' חת"ס חו"מ סי' ק שמביא מט"ז והגהות הט"ז {לא מצאתי} שאין יאוש בחוב, ולכן צריך מיגו.

³⁹¹ מתי הוא אמר את זה?

³⁹² קלקלה זו אינה שכבר נשבר לעין כל ואין כל מאומה בידו דא"כ מה יועילו השוחדות להפשיט בגדי ערומים וגם אין לפרש מקולקלות מחמת שהוא אלם דאין זה נקרא מקולקל אלא היה לו לפרש בפירוש אצל אלם, אלא מקולקל מיקרי שהוא בחשש שברון ועדין לא נתפרסם ועל

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

מציל. והדין עמו, דהא אי אפשר לאחר לתבוע כלל דהא השטר לא נכתב על שמו (נתה"מ חידושים).

(כט) שותף התובע מחבירו כדי יין של שותפות ואמר כל אותם שיש בהם סימן שלי הם שלי יכול האחר לומר אשתקד היו אותם חביות [שלך] עכשיו הם שלי:

(ל) ³⁴²ראובן ושמעון שנשתתפו, ונטל אחד מהם מהממון ונשתתף עם לוי, הרי חבירו משביע ללוי, ולא מצי למימר, לאו בעל דברים דידי את. וכל שכן אם נתן ראובן לשמעון ממון בתורת עסקא, ונתן מהממון ללוי בעסקא, שמשביע ראובן ללוי שבועת השותפין. ואם שמעון השביע ללוי, שבועה לאחד שבועה למאה(קלא). ואפילו פטר ראובן את שמעון משבועה או פטר שמעון את לוי משבועה(קלב) עדיין ראובן משביע את לוי אלא אם כן פטר גם את באי כחו(קלג):

(קלא) שבועה לאחד - ונראה דאפילו לא היה בעיר, ובא ואמר שיש לו עליו גלגולים, דאין טענתו טענה, כיון שכבר נפטר מעיקר השבועה נפטר גם מהגלגולים (נתה"מ).

(קלב) או פטר שמעון את לוי כו' - פירוש, דוקא "או" שמעון את לוי קאמר, ולא גם שמעון את לוי, דאילו פטר ראובן את שמעון ושמעון ללוי, אין ראובן יכול להשביע ללוי, דשמעון השותף ברשות נשתתף עם לוי, דכל שותף יכול להשתתף עם אחר כשרואה שהוא לטובת השותפים, ואין לראובן על לוי כי אם שבועת השותפים כמו שהיה לו על שמעון, ואין ביד שמעון לפטור ללוי משבועה, דלא עדיף לוי לגבי ראובן משמעון עצמו, אבל כשפטר ראובן לשמעון משבועה, יש ביד שמעון ג"כ לפטור ללוי משבועה. ודוקא בראובן שהניח פקדון או משכן דבר ביד שמעון ושמעון הפקידו או השכינו ביד לוי ונאבד, יכול ראובן לומר שמעון מהימן לי בשבועה ולא לוי, אבל בשותפות יכול שמעון לומר לטובה כוונתי. וממילא מה שנתן שמעון ללוי נחשב לשליחותא דראובן. ואף דאין לו להשתתף עם אחר (עי' לעיל ס"י), מ"מ אם עבר ועשה יטול ראובן חצי ריוח כנ"ל, וג"כ משביעו ללוי. וכיון דנתרצה ראובן למעשה שמעון ליטול חצי ריוח, משום הכי נמי אם פטר ראובן לשמעון משבועה ושמעון פטר ללוי משבועה, נפטר לוי ג"כ מראובן, אף דשמעון עשה מתחילה שלא כדין במה שנשתתף עם לוי בממונא דראובן (סמ"ע), מיירי כאן שלא היה הפסד, דאי בהיה הפסד כבר מבואר בסעיף י' דהוא לעצמו, רק דהשבועה היא אולי הרויח יותר, וכיון דלוי לא היה רוצה להשתתף עד שיפטרנו שמעון משבועה, ושמעון להיותו יודע בלוי שיכול להרויח הרבה, לכך נשתתף עמו לטובת השותפות ופטר משבועה, וכיון דראובן נתרצה למעשה שמעון ליטול חלק בריוח שהרויח לוי, מש"ה מהני הפטור שפטר שמעון (נתה"מ), וי"ח דמה לו לראובן בפטור שמעון, הלא יכול ראובן לומר ללוי, אני לא פטרתיך (ש"ך), או שמירי שנתן לו רשות להשתתף עם אחרים, וקמ"ל שמ"מ יכול להשביעו (ט"ז), אין שום פטור של שמירה בבעלים, דהוה כמזיק במה שמסר לאחר ולא כפשיעה (רע"א ❖ שב יעקב).

(קלג) אלא א"כ פטר גם את באי כחו - פירוש, ואז אין ראובן יכול להשביע ללוי אף אם שמעון לא פטר ללוי (סמ"ע).

(לא) ³⁴³שנים שלוו מאחד ערבים זה לזה(קלד) והילכך אם מת אחד מהם או העני או כפר אחד והודה אחד אותו שהודה מתחייב בכל(קלה) ואין מקבלים עדותו על חבירו(קלו) וכן מי שהודה לאחד מהשותפין או פרע לאחד מהם כאלו הודה ופרע לשותפו(קלז):

(קלד) שנים שלוו מאחד ערבים זה לזה - עיין לעיל (סימן ע"ז סעיף א' ו') שנתבאר דין זה (סמ"ע).

(קלה) אותו שהודה מתחייב בכל - עיין מה שכתבתי לעיל סימן ל"ז סעיף ד' סק"ג (פ"ת).

ידי שוחד יועיל ויציל וקראוהו מקום פסידא (מהריט"ץ סי' ריט), ועי' קצה"ח לעיל סי' קעה סק"ה). ובערה"ש (סס"ח) ובמשפט שלום כתבו, שאפילו כשאפשר להציל הכל, אינו יכול לחלוק ולהציל את החצי שלו, אא"כ אין שותפו מוכן לטרוח עמו. ואם עליו היה מוטל לגבות את החוב, כגון שהוא נעשה על שמו, או שסיכמו מראש שהוא יגבה את החובות וחבירו יעסוק בעסקים אחרים, אינו יכול לומר לשותפו אם לא תטרח עמי אני חולק ומציל לעצמי, כיון שעליו מוטל לטרוח ולגבותו בשביל שניהם.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(קל"ה) ה"ג ואין מקבלין עדותו על חבריו - וכ"כ המחבר בסימן ל"ז סעיף ד' וסימן ע"ז סעיף ה' (סמ"ע).

(קל"ה) כאילו הודה ופרע לשותפו - פירוש, כאילו הודה לחבירו וצריך לשלם גם לחבירו, וכן אם הלך לו לאחר שפרע לאחד המחצה, אותו האחד צריך לחלק קבלתו עם השני, דידו כיד חבירו דמי ומה שקיבל הוא בשביל שניהם קיבל (סמ"ע).
(לב) אם טען אחד מהשותפין דבר שהוא חובה לו ולחבירו נאמן בעד אחד לחייב לשותפו שבועה דאורייתא (קל"ח):

(קל"ח) נאמן בעד אחד - עיין לעיל (סימן ל"ז סעיף ה' וסימן ע"ז סעיף ה') שם נתבאר דהיינו דוקא כשלא נתחייב חבירו בהודאתו בכולו, כגון שנתחייבו בשטר אחד כל אחד סך בפני עצמו, והאחד הודה שהשטר עדיין בתקפו והשני כופר (סמ"ע).
(לג) ב' שותפים שמת אחד מהם ולא נשבע או שאחד מהם הישוד ישבע האחר:
(לד) אחד שלוח משנים בשטר אחד (קל"ט), אם בא אחד מהם ותבע החוב כולו, חייב לשלם לו על הדרך שנתבאר בסוף סימן ע"ז.³⁴⁷ ואם נכתב השטר בשם אחד, ובא זה שנכתב על שמו ותבע הכל, חייב לפרעו. אבל אם אותו שלא נכתב על שמו תובע אפילו מקצת, אין שומעין לו.

(קל"ט) א' שלוח כו' - לא אומרים דמן הסתם שכל דבר ששותפים עושים הוא לצורך השיתוף כיון שהם שותפין אלא שיכול לומר שלעצמו לזה אבל בדבר שהוא ידוע מן הענין שלצורך השותפות כו"ע מודה שהוא של שניהם, לדוגמא שקנה סחורה המתאים לשותפות, ושמות שניהם נמצא בשטר, אבל אם רק שם א', דנים שהוא רק של א' (ש"ך ❖ האלשיך)³⁹³.
(לה) שני אחים או שלשה שיש להם דין עם אחר אינו יכול לומר יבא אחד מכם ויטעון בעד כולכם (קמ').

(קמ) אינו יכול לומר יבא אחד כו' - עיין לעיל (סי' יז ס"ד) אלא יטענו כולם זה אחר זה (סמ"ע).
(לו) שני שנים שיש להם חוב בשותפות³⁹⁴ עם גוי (קמא) ופרע קצת ומעכב השאר מפני שאומר שאחד מהם חייב לו כנגדו והלה כופר ההפסד על שניהם: הגה ונראה לי להוא הדין אם היה החייב ישראל (קמז) רק שחייב לישראל (קמג), משא"כ כגוי דאפילו שצוה אין לריך רק חסם בעלמא (קמד):

(קמא) עם גוי - צ"ל אצל גוי (ט"ז).
(קמב) ונ"ל ה"ה כו' - קשה, שהרי אין לו רשות לתפוס דבר של השותף השני, אלא צ"ל דמיירי שהתופס תופס מדבר שאינו ידוע שהוא מהשותפים וטוען איני מאמינך שהוא מהשותפות והשותפים מודים זה לזה שהיא מהשותפות וטוען שאינו חייב לו כלום, דאל"כ אסור לתפוס דבר של שותפות, שהרי אין לו טענה על השותף השני (ש"ך) ועי' סי' נ"ח סק"ד, ששם איתא שמתור לתפוס מביתו של החייב אפילו שזה של שותפות (נתה"מ).
(קמג) רק שחייב לישבע - וקשה, דהא בטענת שמא הוא, וע"י נוגע אין יכול להשביעו כמבואר בסימן ע"ה סס"ג ע"ש. ונראה, כיון שכתבתי ס"ק הקודם דמיירי בתפס מבית מי שחייב לו, הוי כאילו ממון השותפות בודאי בא לידו ואין ידוע היאך יצא ממנו, דחייב לישבע אפילו בשמא, אך מ"ש דבגוי אין צריך לישבע, קשה, הא שותפין משביעין זה את זה בטענות שמא, וצ"ל דמיירי שאין רוצה להשביע את עצמו בשבועת השותפין רק בטענת ברי (נתה"מ).

(קמד) דאפילו שבועה אין צריך - דסתם גוי משקר, ואין האחד יכול להשביע להשני מכח ספק ע"פ הגוי, דאין נשבעין היסת אלא על טענת ודאי (סמ"ע), וקשה על דבריו, הא שותפין משביעין זה את זה בטענות שמא, וצ"ל דמיירי שאין רוצה להשביע את עצמו

³⁹³ עי' כעין זה בתורת אמת הוב"ד לעיל סק"נא).

³⁹⁴ אם שותף אחד ביקש ערבות מאחר לצורך השותפות, ומחמת זה הוצרך לחתום לו אח"כ גם ערבות, הוי כצורך השותפות, וצריך חבירו לשלם לו ג"כ אם יגבו ממנו (כנה"ג).

מאיר המשפט על חושן משפט חלק ה'

בשבועת השותפין רק בטענת ברי (נחה"מ), עי' סמ"ע ועיין רמ"א (לעיל סי' עה סכ"ג) [כל שאומר שהוגד לו מפי נאמן, אפילו קרוב שלו, משביעין אותו היסת], ודברי סי' קמ"ט סקי"ג [דהוא הדין על פי גוי משביעים היסת, והסמ"ע חולק] (ש"ך), ועי' סי' צ"א סקי"ג [אין משביעין היסת על פי ברי של גוי, מ"מ הכא ליטול אפשר דכו"ע מודו דאינו נוטל אלא בשבועה] (רע"א).

Commented [YL25]:
תורה בש"ך?

(לז) ³⁵¹ראובן ושמעון שותפים וקנה שמעון בנדים מגוי ומכרם ליהודי ונתחייב היהודי לפרוע לגוי לזמן פלוני ונתחייב שמעון לגוי בשטר שאם לא יפרענו היהודי לאותו זמן שיפרענו הוא ואח"כ חלקו ראובן ושמעון השותפות שביניהם חייב ראובן לעשות שטר עליו לשמעון שאם יברר שמעון בעדים שלא פרע היהודי לגוי ויצטרך שמעון לפרוע לגוי יפרע ראובן חלקו מכל שיברר שמעון בעדים שהוציא על עסק זה בהוצאות ובשוחד(קמה):

(קמה) שאם יברר שמעון בעדים שלא פרע היהודי לגוי - אבל אם אין מברר זה, אף שמברר שהוצרך הוא לשלם להגוי, אין צריך לשלם לו ראובן כלום, דהא לא נשתעבד שמעון להגוי אלא אם לא יפרענו היהודי, וכל שלא בירר הגוי זה אינו חייב לו שמעון כלום מן הדין, אלא בעלילה בא עליו, ואינו נתפס על חבירו בעלילה. ועיין לעיל (סי' צג סט"ו סמ"ע סקל"ג?) (סמ"ע), ועיין מה שכתבתי לעיל (סי' צג סט"ו) (ט"ז).

(לח) ³⁵²אם קנה שמעון סחורה מגוי והטעהו בחשבון, ונתן דמי הטעות לשותפות, וירא שמא יזכור טעותו. וכן אם היו משכונות מאחרים, וירא שיבא לו מזה הפסד, יודה ראובן(קמו) בפני עדים, שדמי הטעות ודמי המשכונות באו לשותפות, ויכתבו ויחתמו ויתנו ביד שמעון(קמו) (וע' לעיל סעיף יב סי' זה):

(קמ) יודה ראובן - ראובן שמעון ולוי היו שותפים במלוה רבית לגוים, ואחרי שנים חלקו את השותפות. עתה התחיל עלילות הגוים נגד היהודים לגבי הלואות שלהם, וראובן ושמעון רוצים לברוח, ולוי רוצה שהם יתעכבו, שלא יפול על הנזק על עצמו, אין לו זכות לכך, אלא כל מי שבורח מציל את עצמו, ואלה שנשארו זה מזלם (רע"א ❖ הרשד"ם), ראובן ושמעון ולוי היו שותפים, ובכלל מסחרם עבדו בכסף מזוייף, וגוי העליל עליהם ותבע אותם, וחייבם אותם לשלם סכום כסף, ושלמוהו ביניהם. ואז חלקו את השותפות. וכאשר נמנה דיין חדש בעיר, הגוי העליל עוד פעם, וכן עשה בכל דיין חדש, כולם חייבים לשלם, שאע"פ שחלקו את השותפות הרי אם יארע איזה הפסד שנמשך מחמת השותפות, חייב כל אחד מהשותפים לפרוע חלקו, ואין להם זכות לטעון שאולי זה עלילה אחרת, שהרי כל מה שהיה בזמן השותפות, חייבים עליו (רע"א ❖ המהרש"ך).

(קמ) יודה ראובן בפני עדים כו' - אבל אין צריך לעשות שטר עליו לשמעון שנתחייב בדברים הללו החציה לשמעון בכל מה שיפרע להגוי, כיון דגם שמעון לא נתן עליו שטר בדברים הללו, משא"כ בדין שלפני זה (סמ"ע).

(לט) ³⁵³אם לקח שמעון מעות מאחד להכניס בשותפות ויטול ריוח בכדי מעותיו אף על פי שלא הודיע לראובן שותפון(קמה) יטול הלה חלקו בריוח כמו שהתנה עמו(קמט)³⁹⁵:

³⁹⁵ ראובן ושמעון הסכימו עם לוי לשלוח להם סחורה, וטרם הגיע הסחורה, ראובן פרש מהשותפות, ושמעון קבלו, וכאשר בא לוי לתבוע כספו, ואין ביד שמעון, והלך לתבוע את ראובן, וראובן טוען שהוא פטור, הדין עמו, שהשעבוד חל בקבלת הסחורה, וזה רק היה על שמעון (רוחות המפשטים שותפין צא).

ראובן ושמעון נשתתפו ושם כל א' מהם סכום ידוע בשותפות וראובן הוסיף מעות בלא ידיעת שמעון ועתה רוצה לקחת חלק יותר בריוח מפני המעות היתרים, כל שלא הודיע הדבר לשותפו אינו נוטל יותר מפני המעות היתרים, ומ"מ אם יתברר שנמשך ריוח לשותפות במעות אשר לקח ראובן ברבית פורעים את הרבית מן האמצע אבל אם לא לקח ברבית אלא משלו אפילו שנתברר שנמשך תועלת לשותפות הרי זה אסור אפילו אם ירצה שמעון שכל רבית מתנה הוא והתורה אסרתו (רדב"ז ח"א סי' רמז).

ראובן ושמעון שותפים, וראובן לוח כסף בהתיר עיסקא עבור השותפות, והיה הפסד, וראובן לא רוצה לישיב לפטור את עצמו מהחוב עסקא, ומשלם מכיסו, אין לשמעון שום חיוב בזה (דברי גאונים כלל צח סי' מב).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(קמח) אף על פי שלא הודיעו לראובן כו' - דיש רשות לכל אחד לעשות מה שנראה לו שהוא תועלת השותפות (סמ"ע).

(קמט) יטול הלה חלקו בריוח כמו שהתנה - אבל אם לא היה תנאי ביניהן, היו חולקין בהריוח אפילו יותר מחבירו כדלעיל סעיף ה' (סמ"ע).

(מ) ³⁵⁴בני כרך שקנו ספר תורה בששים דינר, והתנו שאם ילך אחד מהכרך להתיישב במקום אחר, שהנשארים יתנו לו חלקו. ועתה רוצה אחד לצאת ושואל חלקו, לפי מה שהוקרו הספרים, והנשארים אומרים שלא יתנו חלקו כי אם לפי מה שקנו בתחלה. הדין עם הנשארים (קנ) ³⁹⁶. הנה: ³⁵⁵לראובן ושמעון היו להם שותפות ביחד והיו להן שטרות ונתחייבו מס לקהל ולקחו הקהל השטרות בעד מס של ראובן וקנא) חייב לפרוע לשמעון חלקו ולא יכול לומר תנאי ג"כ חלקך במס כי מאחר שנהנה מן השטרות ופרע בהן חובו לריד לשלם לשמעון ולא יוכל לפרוע בעד שמעון שלא ברצונו. ³⁵⁶לראובן קנה סחורה והניח לשמעון ולוי והודה לכל אחד רביעית לריוח ולהפסקו (קנז) ואח"כ הפסידו בסחורה ארבע מאות (קנג) וחזרו בהם שמעון ולוי ונתנו לראובן שלש מאות אס יהודה רוצה לחזור (קנד) לריד ליתן מלא לראובן ולא נסתפו אלא על הריוח מן הסחורה אבל לא מה שיקנה אחד משותף חבירו. ³⁵⁷שותפין הרבה יחד אין אחד יכול להסתלק רק מדעת כולן (קנה) (קנו). ³⁵⁸מי שמקבל מחבירו סחורה להוליכה למקום אחר ולחלק בריוח וכתוך זמן (קודם) שמוליכה זל הסחורה ככאן מחשב הסחורה לפי מה ששעה ששעה שמוליכה (קנז) ולא ששעה שקבלה ³⁵⁹(קנח):

(קפ) הדין עם הנשארים - כי לא נתכוונו לזה לכתחילה, ויוכלו לומר ספר תורה ממה נפשך רידן, ושאתה תביא ראייה לשומה זו (ט"ז) ³⁹⁸.

(קנא) ולקחו הקהל השטרות בעד מס כו' - משמע שהשט"ח היו נכתבין על שם ראובן לחוד, אלא שהמעוה היו משל השותפות והיה החצי של שמעון (סמ"ע).

(קנב) ראובן קנה סחורה והניח לשמעון כו' - ראובן שנשתתף בחכירות שיהא לשמעון רביע, ואח"כ השתתף עם לוי שיתן לו שתות, והגיד לו שגם לשמעון נותן רק שתות, וכן הגיד לוי לשמעון, ופסק דמ"מ צריך ליתן לשמעון רביע (סמ"ע).

(קנג) ואח"כ הפסידו כו' - פי' שקנו ביי"ב מאות והוולו ועמדה על ת"ת, ועדיין לא מכרוהו, ומפני כך מתיראים שמעון ולוי שמא יפסידו יותר ויעמוד על ת' או פחות, לכך נתרצו ליתן לראובן ק' יותר וחזרו בהן מן השותפות להמתין עד המכירה. ומ"ש אם יהודה רוצה לחזור, אף על פי שגם בלא חזרתו מן השותפות צריך ליתן ק' מטעם שכתבתי, מ"מ אם יהודה יתרצה להמתין ג"כ עד המכירה שמא יחזור ויתייקר ולא יצטרך ליתן ק' או אפי' לא כלום, לכך כתוב אם גם הוא רוצה לחזור מן השותפות קודם המכירה. ומיהו גם אם מכרוהו בת"ת הוי כאלו מכרוהו בתת"ק עם הק' שנטל מהם משמעון ולוי, ואעפ"כ יהודה צריך ליתן ק' (ש"ך).

(קנד) אם יהודה רוצה לחזור - מיירי שהוא באופן שאין יהודה יכול לעכב על חזרת שמעון ולוי, כגון שראובן השתתף עצמו עם כל אחד על רביע שלו בפני חבירו (נתה"מ).

ראובן ושמעון שותפים וראובן הכניס מאה ש"ח ושמעון מאתיים, והסכימו ששמעון יקבל ב' שלישים של הריוח, וראובן שלישי. והשותפות נצרך לכסף, ולכן לוו בריבית מגוי, וה"ה בעסקא מיהודי, אז קודם פורעים את הריבית ככל הפסד בעסקא, ואז מחלקים (כנה"ג הגהב"י אות ט).

³⁹⁶ שכיון שא"א לחלק את הס"ת אנו תולים שהתנאי היה שיתנו לו מעות כפי השער שקנוהו. אבל אם התנו כן על דבר שאפשר לחלקו או לומר עליו גוד או אגוד, יכול לומר להם או שתיתנו לי כפי השער של עכשיו או שנחלוק או נאמר גוד או אגוד. ודוקא שהתנה עמם, אבל אם לא התנה עמם, א"צ ליתן לו כלום. ודוקא ביחיד, אבל אם הקהילה מתחלקת לשני קהילות אפילו שלא התנו חולקים הס"ת בגוד או אגוד (ערה"ש ספ"א).

³⁹⁷ ודוקא שלא היה יכול בהתחלה ללכת, אבל אם היה יכול ללכת מיד והתעכב, שמים לו כשעה שנתנה לו (ערה"ש ספ"ט).

ראובן שמעון ולוי היו שותפין בכל עסקם אפילו אבידה בשוק לשנתיים, וראובן קנה חלקו של שמעון אחרי שנה, ובסוף השנתיים, לוי טוען שיש לו חצי חלקו של שמעון, שאין להם רשות להיפרד תוך זמנו, ולכן הוא קנה עבור השותפות (דברי גאונים צח צב). ³⁹⁸ אם כן, אם נהיה יותר זול, כן נותנים כפי המחיר הזול.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

^(קנ"ה) שותפין הרבה ביחד אין אחד יכול להסתלק כו' - משמע שקנו שום סחורה יחד וא' מהן רוצה להסתלק, ואפילו חלקו אינו רוצה ליטול. אבל אם רוצה ליטול את חלקו יכול לחלק שלא מדעתם וכמ"ש לעיל סי"ח (ש"ך), כונת דבריו, שאחד רוצה לפשר עצמו עם קצת שותפין למכור חלקו שיתנו לו מעות בעד חלקו, והשותפים עושין כן לטובתם כי הריחוק יהיה לשותפות, ולזה כתב הש"ך דהשותף האחר יכול למחות כי יכול לומר שמא יהיה ההפסד יותר ואיני רוצה לקבל הפסד יותר, אבל כשרוצה לחלוק עצמו וליטול חלקו בסחורה מתוך השותפות, יכול לחלוק עצמו וליטול חלקו שלא מדעת כולם כמבואר בסעיף י"ח (נתה"מ).

^(קנ"ו) שם - האי דנקט הרבה שותפים אתי לאשמועינן אף על פי שאחד מהן נתרצה לסלקו, א"י אלא מדעת כולן, וכ"ש כשהם רק ב' (ש"ך), צ"ל אינו יכול לסלק אלא מדעת כולן אבל יכול לחלוק שלא מדעתם, וכל שכן כשהן רק ב'. והא דאינו יכול להסתלק דהוא מטעם שאם יהיה הפסד יפסידו אז יותר, ומשמע דאם אחד רוצה לפשר עצמו עם השני שיהיה חל עליו הן ריחוק הן הפסד שיכול להסתלק, אלא נראה דאפילו בכהאי גוונא אינו יכול, מטעם כי מחמת שהסחורה מרובה כמו שהיתה והמתעסקים נתמעטו, יהיה הפסד יותר מטעם שנתמעטו המתעסקים, מה שאין כן אם יהיו המתעסקים מרובים אפשר שלא יהיה כל כך הפסד, משא"כ אם רוצה לחלוק ליקח חלקו בסחורה, יכול לחלוק כשהגיע זמן (נתה"מ).

^(קנ"ז) מחשב הסחורה כפי מה ששוה כו' - אפילו קיבל הסחורה מחבירו בסכום ידוע. משום דאמרינן דמסתמא לא היתה דעתם שתתחיל השותפות אלא שיולכנה מכאן למקום אחר, וכפי מה שתשוה הסחורה אז יקבלנה עליו למחצית שכר (סמ"ע), וקשה למה לא יכול לחזור³⁹⁹ (נתה"מ).

^(קנ"ח) בשעה שמוליכה ולא בשעה שקיבלה - וה"ה אם נתיקרה הולכין אחר שעת הולכת הסחורה (סמ"ע).

^(מא) ³⁵⁹ראובן ושמעון בקש מהם גוי להלוות לו סך מעות, ולוי בקש להשתתף עמהם בחוב, ונתרצו. וקדם ראובן ונתן מחלקו לגוי ד' זקוקים וחצי. ואמר הגוי שלא היה צריך יותר, והלך ראובן ואמר לשמעון ולוי, אם תרצו לחלוק עמי בחוב תנו לי כל אחד חלקו בחוב. ושמעון נתן לו חלקו, ולוי לא נתן לו, ונפטר. אם כשתבע ראובן ללוי חלקו אמר איני חפץ ליתן, הרי נעקר משותפותם(קנט). אבל אם אמר תדיר הריני משלם, אע"ג דדחה אותו קצת, כיון דלא אטרחי לב"ד, קני רווחא וחייב ליתן ליורשיו:

^(קנט) הרי נעקר משותפותם - והוא הדין בקנו סחורה ואחד נתן המעות והשני אינו יכול להחזיר חלקו המגיע ממנו, נעקר מהשותפות, ואף שרוצה אח"כ הוא או יורשיו ליתן מעות, אינו יכול לחזור בו, כיון שכבר נעקר מהשותפות, והוי כשותף ששינה בפסידא דלא הדר, ולכן קנה אפילו ללא קנין, כחלקו השותפות דמי, וחלוקת שותפים אינה צריכה קנין. אמנם ודאי דכשזה אינו רוצה ליתן המעות, שהשני יכול לכופו ליתן לו המעות, דכיון שנתן להגוי המעות על פי ציוויו הוי כהלואה לו, רק כשהשני נתרצה בסילוק השותפות נפטר מליתן המעות והלה זכה (נתה"מ).

^(מב) ³⁶⁰ראובן ושמעון(קס) שהיו שותפים בחוב וראובן קבל הערב, ותפשו השר, והוצרך ראובן לפטור החוב, כיון שבאונס⁴⁰⁰ היה, פטור משמעון⁴⁰¹(קסא):

^(קס) ראובן ושמעון - דברים אלו כפולים לקמן (סי' שפח ס"ד ברמ"א)⁴⁰² (רע"א).

³⁹⁹ ולהלכה ? ?

⁴⁰⁰ ודוקא באונס הגוף, אבל באונס ממון חייב (ערה"ש ספ"ג).

⁴⁰¹ ודוקא שאנסו למחול החוב, אבל אם אנסו על משהו אחר ופטר את עצמו ע"י מחילת החוב, ח"ב. ויכול שותפו להשביעו שהאונס היה על מחילת החוב (ערה"ש ספ"ג).

⁴⁰² ע"י שם בקצה"ח שלא נמחל החוב בחלק של השותף, אבל אין הלואה משלם, ולכן הוה רק גרמא.

מאיר המשפט על חושן משפט חלק ה'

(קס) כיון שבאונס - לגבי אחרים כל מה ששותף אחד עושה, כאילו שניהם עושים, אבל לגבי שותף חבירו, אם הוא מוחל [חוב של שניהם], צריך לשלם לשותפו חלקו (רע"א ❖ הש"ך).

(מג) שותפים שיש להם חוב ביחד ורצה האחד להתרחק ממקומו ולהוליך השטר עמו חבירו יכול לעכב עליו שלא יוליך השטר (וכמו שנתבאר סי"ג סי' זה) :

(מד) אם אחד מהשותפים טען עסק השותפות על בהמתו או נתנו בחנותו בסתם נוטל שטר בהמתו או חנותו תחלה ואח"כ יחלקו הריוח או ההפסד⁴⁰³:

(מה) אחד מהשותפין שלקח מסחורת השותפות בעצת שותפו להוליכה למקום אחר למכור(קסב) וכשבאו לחשבון רוצה ליטול מהשותפות הוצאות מזונותיו(קסג) אין שומעין לו אלא אם כן יש שם מנהג:

(סו)⁴⁰⁴להוליכה למקום אחר למכור כו' - נראה שמירי שהלך שם בלאו הכי לצורך עצמו, ומשו"ה אין שומעין לו, כיון דבלאו הכי צריך להוציא על מזונותיו (סמ"ע).

(סז)⁴⁰⁵הוצאות כו' - כאן מירי דבשעה שעסק זה בהולכה עסק גם השני פה לצורך השותפות ולכן אין זכות במזונות או רפואה (עי' קע"ז סק"ה) (סמ"ע), וי"א הטעם, דיכול לומר גם בביתך היית צריך למזונות. ופשוט הוא דאם היה העסק גורם לריבוי מזונות ממה שמוציא בביתו, ודאי צריך לשלם מן השותפות (ט"ז, נתה"מ).

(מז) אחד מהאחים(קסד) השותפים שיש בידו ממון וטוען שהוא של אחרים עליו להביא ראיה כיון שאינו חלוק בעיסתו(קסה) ואם מת על האחרים להביא ראיה שהם שלהם (ועיין לעיל סי' סב נתבאר דינין אלו):

(קסו) אחד מהאחים כו' - עיין תורת אמת [הוב"ד לעיל סי' סק"ג(נא), וסק"ג(נד)] (ש"ך).

(קסו)⁴⁰⁶ כיון שאינו חלוק בעיסתו - כלומר שלא אכל כל אחד בפני עצמו. דאם הוה חלוק עמו בהוצאות אכילתו וה"ה בדבר אחר, היה נאמן לומר שהוא של אחרים במיגו דאי בעי היה אומר שהוא שלו, שקימץ אותו ממזונותיו (סמ"ע). מירי באופן דלא שייך מיגו שהיה יכול ליתנם לידו (נתה"מ).

(מז)⁴⁰⁷ראובן ושמעון ששר אחד חייב להם ממון, ושמעון קבל הערבות בלא ראובן⁴⁰⁴. ושמעון הלך תחת אותו שר, ואינו רשאי לתבוע חובו, וראובן מזהירו לגבות החוב. אין שמעון חייב להקניט השר שלו כדי לגבות חובו של ראובן, אך אם הוא פטור ממס בעבור אותו חוב, אומדים כמה מס היה לו ליתן לשנה, ויתן לראובן כפי חלק שיש לו באותו חוב: (מה)⁴⁰⁸שני שותפים שקנו משי, וכשבאו למכרה חסרה מהמשקל⁴⁰⁵. גם זה בכלל הפסד ויחלקוהו ביניהם(קסו), וישבע שמעון שלא שלח בו יד ושלא פשע בשמירתו.⁴⁰⁷אחד

⁴⁰³ עי' זכור לאברהם (ח"מ ח"ג ערך שכירות אות ס') שיש להסתפק אם לא תבע שטר הרבה זמן, ואח"כ תבע, אם אומרים מדשתק מחל לו או אם צריך לקבל חרם שמתחילה כשעשה, עשה עמו על מנת ליטול שטר.

שטר שכתוב בו שהשותפין ישימו חנויותיהם בכלל השותפות כדי למכור סחורות' בהם, ושלא יוכל לו' איש לרעהו היום או למחר דמי שכירו' חנותי הזוכה יותר מדמי שכירות חנותך וכו'. אין גוף החנויות בכלל השותפות ואם הוקרו או הוזלו אין לחברו חלק בה (כנה"ג הגב"י סי' סא אות מא), ומסתמא טעמו שיש שעבוד של השתמשות החנות, ולכן אם חנות א' שכירותו הכפיל, אין לבעל החנות זכות לתוספת בגלל זה, אבל יש צד שאם בעל החנות ששכירות חנות שלו עלו בשויות, ויכול להשכיר חנות שלו, ולשכור חנות שימכר אותו כמות, יכול לעשות כן נגד רצון שותפו, שכן כל החנות רק משעובד לצורך מכירה והרי יכול למכור במקום אחרק.

⁴⁰⁴ עי' לעיל הערה 388 ברדב"ז וצ"ע אם לשים את זה כאן.

אף שלא פשע שמעון עם כל זה כיון שנהנה חייב לשלם לראובן חלקו מה שקיבל הנראה, ודאי שמעון מקבל הנאה שהרי נפטר ממס ודאי יש לראובן חלק ושותפים הם והרי לא אמר לעצמי אני מציל וגם א"י לומר שהרי שם החוב נשאר חוב שלם רק בתורת רבית השר פטרו ממס והרבית ג"כ חציין של ראובן (נוב"י ח"מ ח"א סי' ל סק"ל).

⁴⁰⁵ בתשובת הרא"ש (כלל פט ס"ב) שהוא מקור דין זה כתב שמירי דוקא ששקלה כשקיבלה, דבלא"ה הוי פושע שאולי היתה חסרה מתחילה. ??שותף שקנה ולא ספר את הסחורה, או שנתאנה הרבה, חשיב כמשנה, וההפסד עליו והריוח לאמצע (ד"ג כלל צט סימן יא).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

מהשותפים שהולך סחורת השותפות למקום אחר למכור ונשבה, ופדאו חבירו מהאמצע. ומשבה השותפות ולא היו מקפידים זה על זה, ומת. יורשי המת נוטלים בתחילה מהאמצע כשיעור פדיון אותו שנשבה(קסז). הגה: ³⁶⁸כי אין קוֹתף חייב לפדות חבירו(קסח) אע"פ שנתפס מכח השותפות(קסט). ³⁶⁹ואם יש מנהג בזה הולכין אחריו. ³⁷⁰מיהו אם קבל עסק ותפסו השך עם שאר היהודים והולך לתת מן העסקא בפדיון נפשו אם דרך העיר לתת מן העסקא הוא כשאר מס לתת מן העסקא. וכל זה בשותפים, אבל מי שקולח חבירו בעסקיו ונתפס(קע), ³⁷¹יש אומרים דאם הלך בציבולו בחנם, חייב לפדותו, דהוי ליה עליו כשאל שחייב באונסין(קעא) ⁴⁰⁶, ³⁷²ויש חולקין(קעב)(קעג). ³⁷³וכן מי ששלח אחר חבירו, וקיבל עליו לפדותו מכל הפסד, ונתפס בדרך אפילו הכי פטור לפדותו לאונסא דלא שכיח הוא(קעד):

^(קפ) שני שותפין שקנו משי כו' - ראובן שמכר לשמעון י' ליטרים משי, והתנה עמו שכשימכרם שמעון יהיה לו ההפסד והשכר לאמצע, ולקחה שמעון ושקלה, ואח"כ כשבא למכרה היה חסר מהמשקל חצי ליטרא, וראובן אומר שקיבל עליו הפסד ושכר ולא חסרון המשי, הדין עם שמעון, שגם חסרון בכלל הפסד, וישבע שמעון שלא שלח בו יד ושלא פשע בשמירתו, ויתן לו ראובן חלקו בהחסרון (סמ"ע), אבל אם קנה שותף אחד לצורך השותפות משי ונחסר המשקל, שההפסד לו לבדו, דהא השותפין שומרי שכר הם (ט"ז). על כרחך מיירי שהיה לשמעון עדיין מעות מהמקח בידו או שהאמינו על ההפסד, דבלא"ה אין שמעון נאמן להוציא מיד ראובן אפילו בשבועה, כמבואר לעיל (סי' צג סי"ג) (נתה"מ).

^(קפ) נוטלים בתחלה מהאמצע כשיעור פדיון כו' - דוקא גבי רפואה שאין לה קצבה אמרינן שהיא כמו מזונות ולאמצע, אבל אונס תפיסה ושבייה אין זה כמו מזונות, דבעסק שמירת גופו כל אחד שמירתו עליו ואין חייב בשמירת חבירו. ואף על פי שלא תבע לשמעון כל ימיו, בשביל זה לא מחל כי רצה להמתין עד שעת חלוקה (סמ"ע).

^(קפ) כי אין שותף חייב כו' - אם העלילה היתה על ראובן לבדו אבל היתה מחמת השותפות דרך משל בנדון דידן שלפי שלא רצה ראובן לקנות מהשר משי לשותפות העליל עליו מה שהעליל אם נאמר שחייבים השותפין או לא ונרא' לי דאינם חייבים השותפין דלא עדיף מנשבה שהרי הנשבה היה הולך בצרכי השותפות ובסחורת השותפות עצמה ועכ"ז פטור השותפים האחרים, דשמירת גופו כל א' עליו, וכדי לחייב השותפין בענין שהעלילה תהיה בסחורת השותפות עצמה (ש"ך ❖ התורת אמת), דוקא אונס גופו כגון שביה אינו מוטל על השותף אפי' שהיה הולך בשביל השותפות שאין ענין הנוק בעסק השותפות ממש אבל כל שהוא בעסק השותפות ממש נר' דכל השותפין שוין בו (ש"ך ❖ הרשד"ם), אף במקום שמחוייב לפצותו מכל אונסין וערעורים מ"מ בתפיסה אינו מחוייב לפדותו, והוא הדין במקום שמחוייב לפצותו מן הערבות [היינו שראובן ערב לשמעון, ותפסו את ראובן עד שישלם חיובו], מ"מ אינו מחוייב לשלם לו דמי תפיסתו, אפילו שהתפיסה היתה כדי שיקיימו הערבות (ש"ך ❖ הרמ"א).

^(קפ) אף על פי שנתפס - התם מיירי שבא לו הפסד באקראי ואתיא מכח השותפות, שעמדו עליו לסטים מכח הסחורה ההיא או מוסרים שהעלילו, אבל אם מעיקרא נשתתפו בדבר ששייך בו עלילה, א"כ אדעתא דהכי נשתתפו, והוה כמו שותפים בגניבה ברמ"א שם סעיף י"ב, וע"ש בסמ"ע ס"ק(עה). ולא מיבעיא דאם יש לו לשותפו כל כך מעות בשותפות דיפסיד חלקו כדי לפדות חבירו הנתפס בגלל השותפות, אלא אפילו מביתו ישלם לכו"ע עי' לעיל ס"ק(לג). אמנם אם שותף א' פשע הרבה במה שהולך הסחורה חוץ למדינה ובמה שעשה פומבי לדבר כו', וכיון שפשע בנפשו אינו מחוייב בהצלתו (פ"ת).

^(קפ) אבל מי ששולח כו' - ראובן שלח את שמעון שיקנה לו בית ידוע מגוי והלך שמעון ונתפשר בסך מעות ובין כך וכך נתחרט ראובן מלקנותו והגוי הולך את שמעון לערכאות וטען שהוא היה אמצעי בין ראובן ובינו ושהיה שלוחו וגם שלא היה ביניהם כי אם דברי'

⁴⁰⁶ ראובן העמיד בנו הגדול בשנים משרת לשמעון והזהיר ראובן לשמעון שלא ישלחנו בדרכים חוץ לעיר, ושלחו מן העיר והלך לדרכו ופגעו בו לסטים והרגוהו, אין לשמעון שום חיוב, דאין המשלח חייב בתשלומי נזק השליח, שהיה לו שלא לילך אם ידע שהדרך מסוכן ואם לא ידע אם כן אנוס הוא ג"כ המשלח (רשד"ם סי' שמה).

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

בעלמא והגוי נתחזק והביא עדים שבעדו היה מדבר ושלא זכר איש אחר וגזר הדיין שיקח שמעון הבית ויפרע לו המעות לגוי ועתה תובע השליח ההפס' שהגיע לו מראובן וראובן טוען שמזלו גרם. והנה מאחר והגיע הפסד לשליח על שנתחרט ראובן המשלח מלקנות הבית הוי מחמת המשלח כי השליח עשה שליחותו ואח"כ נתחרט המשלח ומחמת כן הפסיד השליח הוא חייב לשלם ההפסד שאם היה מעליל הגוי על השליח שגדפו או גזלו והיה מפסידו על זה אז היה יכול המשלח לומר לשליח מזלך גרם אבל כשהפסיד בסבת שנתחרט המשלח הוא פשע וחייב בהפסד לכו"ע ואפילו אם הלך בשכר (ש"ך * המבי"ט), רב של קהילה (והוא הדין נאמני הקהל) נחשב כשליח שלהם וכל נזק שנגרם לו בגלל פעולתו כל שלא היה בפשיעתו, הקהל חייבים לשלמו, ואפילו אם הרב עשיר, ואפילו אם המדינה ענשו אותו מכות, והוא סילק החיוב בשוחד, הם חייבים לשלם את השוחד (ש"ך * המבי"ט), ראובן שנעשה שליח ומחמת זה העלילו עליו מחמת המשלחים ומצדם, חייבים המשלחים. ואם פטרוהו, ואחר כך העלילו עוד פעם עליו, הפעם השני עליו ולא על המשלחים (ש"ך * המבי"ט), לכו"ע אם שלח שליח במיוחד עבורו, נעשה כשואל, אבל אם ראובן בין כה הולך למקום מסוים, ושמעון מבקש ממנו לעשות שליחות, אז יש מח' אם הוא שאול או לא, וגם לצד שהוא שאול, אבל נכסיו לא, ולכן הפסד לנכסיו אינו בכלל השאלה (רע"א * המהר"י קצבי), וכל זה רק בנוק שנעשה לו בשעה שעוסק בצרכי הקהל ולא בצרכי עצמו (רע"א * האורים גדולים), ואם המשלח נתן לשליח למכור דבר מזויף, ונולד מזה הזיק לשליח, אפילו שליח בחינם, המשלח ארחאי על הנזק (רע"א * התשב"ץ).

דהו"ל עליו כשואל - נראה דמיירי בשליח שהוא קבלן דלא שייך שם עבד עליו ואינו נידון כקרקע, אבל בשליח או פועל ששכרו ליום, דהיינו כפועל, דינו כקרקע כמו שכתב הסמ"ע שם וודאי דפטור, דהא קרקעות נתמעטו מדין שומרים. וגם אפילו קבלן אם לא עשה בחנם ונזדמן לו אונס על גופו שהוא כעין אונס של גניבה, לא שייך לומר שנתחייב המשכיר, דלא שייך גניבה ואבידה בגוף האדם, אמנם יש בזה קושי, ולכן אין להוציא ממון (נתה"מ), וי"א דאין עליו דין שואל מטעם שמירה בבעלים, ואין דעת י"א אלו הלכה וגם יש להקשות דעבדים אתמעיטו מדין שומרים (רע"א).

ויש חולקין כו' - אבל בבנו שונה שמחויב לפדותו (סמ"ע), ועיקר כדעה זו כדלקמן קפח (ט"ז), וי"ח (סמ"ע). ואם פדאו מעצמו השליח פטור מלהחזיר לו דכו"ע מודים בזה כיון דבגרמתו נתפס, ובפרט די"ל קים לי. ואף דנתן לפדות ממעות השליח והשליח לא ציוה כלל שיתן ממעות שלו, דיכול השליח לומר מי הכריחך ליתן ממעותי, אלא ודאי דנתן משלח בשביל עצמו, ואף דקיי"ל בסימן קכ"ח שם בפורע חובו שלא מדעתו, היכא דיש לו של חבירו בידו אינו חייב להחזיר לו, היינו בסתמא, אבל היכא דמיחה בו השליח שלא ליתן מן המעות שלו לא יוכל בעל כרחו ליתן מעות השליח (פ"ת).

מעשה בשנים שקנו בשותפות בית, והתנו ביניהם שכל זמן שירצה אחד מהם להסתלק יתנו לו דמי חלקו, ואח"כ הוקר הבית, צריך ליתן לו כפי מה ששוה עתה (ט"ז).

דאונסא דלא שכיח הוא - עי' לקמן סימן רכ"ה ס"ג, דאף מי שקיבל עליו אונסין ואחריות אמרינן דלא היתה דעתו בקבלתו כי אם אאונסין דשכיחים (סמ"ע).

מט' 374 סוס שהיה ממושכן לראובן ושמעון, והפקידוהו לגוי אחד לשמרו, ואמר שמעון לגוי שישאילוהו ללוי, והוליכוהו ללוי ונגזל ממנו. אם רצה ראובן גובה משמעון ואם רוצה גובה מלוי (קעה):

אם רצה גובה משמעון - ונראה דחייב של שמעון הוא מטעם שליחות יד דחייב אפילו ע"י שליח, ואפילו ע"י שליח גוי חייב, משו"ה אפילו יברר שנאנס ביד השני חייב, אבל אם ציוה להפקיד ללוי פטור כשמברר שנאנס, כמבואר בסימן רצ"א סעיף כ"ו גבי שומר שמסר לשומר (נתה"מ).

ג) 375 ראובן שאמר לשמעון כל מה שתעשה בשלך עשה בשלי, והלך שמעון ופטר החוב של שניהם, חייב לשלם לו חלקו (ועיין עוד דינין הרבה בדיני שותפות סימן צג):

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(נא) ³⁷⁶אסור להשתתף עם גוי, ³⁷⁷ואם נשתתף ונתחייב לו שבועה מותר לקבלה(קעו) (ועיין באורח חיים סימן קנו⁴⁰⁷ ובי"ד סימן קמו):

(קע) ונתחייב לו שבועה מותר לקבלה - משום הפסד ממונו הקילו בו, כי מ"ש (שמות כג יג) לא ישמע על פיך, הוא אזהרה רק על הישראל, וגם על לפני עור לא תתן מכשול לא שייך הכא, דגוי עצמו לא מוזהר על זה, רק שמדת חסידות הוא שלא יגרם שישמע על ידו אף מפי גוי (סמ"ע), ויש חולקים וסוברים שאין להשביע עכו"ם, ולכן במקום של טוען ונטען המוחזק יכול לומר קים לי, ואין לחייב הגוי לישבע, ואפילו לדעת השו"ע שמותר להשביע, היינו דווקא במקום שרק בזה יקבל כספו, אבל אם יש סיבה אחרת לפטרו וכו', לכו"ע אין להשביע הגוי (ש"ך ❖ התורת אמת).

סימן קעו - שותפים שאחד מהם ירד לאומנות המלך או חלה, ובו ה' סעיפים.

(א) ³⁷⁸אחד מהאחים(א)(ב) שמינהו המלך נבאי או סופר שמכנים ומוציא בממון המלך, וכן כל כיוצא בזה מעבודת המלך, אם מחמת אביהם מינהו, כגון שהיה אביהם ידוע בדבר זה ואמר נעמיד בנו תחתיו כדי לעשות חסד עם היתומים, הפרס שיטול וכל השכר שישתכר בעבודה לכל האחים, ואפילו היה חכם ביותר וראוי למנותו. ואם מחמת עצמו מינהו, הרי זה לעצמו. והוא הדין להפסד, שאם נטל ממנו המלך מחמת ממון האחים ועשרם, ההפסד לכולם, ואם מחמת עצמו שכבר היה עשיר ההפסד לעצמו. הגה: ³⁷⁹וכל זה צאחין הסותפין עדיין צנכסי לזכיה לכל חלקו (לאג). ³⁸⁰ויש אומרים דהוא הדין צנכסי אחרים אם נטל אחד מהן צנכיל כולן הריחוק וההפסד לאמנע. ³⁸¹ויש אומרים דוקא לאומנות המלך אבל לאומנות אחרת הכל לעצמו(ד). ³⁸²ויש אומרים דאפילו צאומנות המלך הוא נוטל תחילה טורח מלאכתו כפועל בכל יוסרה⁴⁰⁸:

(⁸) אחד מהאחין כו' - היינו שהאחים שותפים הם (סמ"ע). וי"א דאפילו אין מתפרנסין מתפיסת הבית השכר לכל האחין⁴⁰⁹ (נתה"מ).

(²) שם - עי' תורת אמת הובא לעיל סי' קעו סק"נא).

(³) אבל חלקו לא - ודוקא שקיבלו המלך אחר שחלקו, דודאי לא נתכוין המלך רק להרויח לזה, אבל אם קיבלו המלך קודם חלוקה שנתכוין להרויח לכולם, ואח"כ רוצה לחלק, מ"מ נראה דמחוייב ליתן הרויח לאמצע כיון שהמלך נתכוין להרויח לכולם (נתה"מ).

(⁷) אבל לאומנות אחרת הכל לעצמו - עיין לקמן סימן רפ"ז ס"א שאע"פ שאמרו (ב"ב קמ"ג ע"ב) במי שמת והניח בנים גדולים וקטנים והשביחו הגדולים את הנכסים כל השבח לאמצע, מ"מ אם טרחו בגופן השבח לעצמן (סמ"ע). לפי"ד לדעת הרמב"ם (שהוא דעת המחבר שם) דס"ל דאפילו טרחו בגופן או מכיסם הוא ג"כ לאמצע, א"כ ה"ה הכא אפילו לאומנות אחרת הוא לאמצע. אלא התם שונה, דהתם שיבחו נכסי שותפות, אבל הכא שנעשה סופר או אומן ולא שיבחו נכסי שותפות כלל, ודאי הכל לעצמו, ואפילו נלקח לשאר אומנות מחמת אביו, כגון שאביו היה אומן אצל עשיר אחד, וכשמת לקח אחד מבניו, הוא לעצמו. והטעם, דהמלך עושה בשביל חסד עם היתומים, משא"כ בשאר אנשים שאין משלמין רק שכר אומנותן, ומהאי טעמא סבירא להו ליש אומרים דאפילו באומנות המלך נוטל שכר פועל מקודם, רק מה שנותן המלך בשביל החסד של היתומים

⁴⁰⁷ ז"ל: ויזהר מלהשתתף עם הכותים, שמא יתחייב לו שבועה ועובר משום לא ישמע על פיך (שמות כג, יג). הגה: ויש מקילין בעשיית שותפות עם הכותים בזמה"ז, משום שאין הכותים בזמן הזה נשבעים בע"א, ואף על גב דמזכירין הע"ז, מ"מ כוונתם לעושה שמים וארץ אלא שמשותפים שם שמים וד"א, ולא מצינו שיש בזה משום: ולפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט, יד) דהרי אינם מוזהרין על השתוף.

⁴⁰⁸ ראובן קנה זכות להספיק למדינה סחורה מסוים לשנה, והפסיד על זה סכום מכובד. לשנה הבאה הוא השתתף עם שמעון בזכות זו, והמדינה אמרו לו, אם לא תתבע הפסד שלך, אנחנו נמכר לך הזכות בפחות כך וכך. וראובן טוען שמגיע לו כל הפחות הזה, ושמעון טוען שזה של השותפות. ראובן יכול לקחת כל הפחות, אבל שמעון יש לו זכות לבטל השותפות בטענה שהוא רק השתתף על דעת שראובן יקבל הנחה בגלל הפסדו של שנה הקודמת (מהרש"ם ח"ג סי' רי).
⁴⁰⁹ צ"ע בדבריו, שהרי הסמ"ע הביא את זה מהרמב"ן החולק על הרמב"ם שהוא מקור לדברי השו"ע, ואם כן אין שום ענין להביא את הנתה"מ.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

הוא לאמצע (נתה"מ)⁴¹⁰, טעם הדבר שאומנות המלך הוא דבר מצוי ומעיקרא סמכא דעתייהו ע"ז, ודלא כרמ"א לעיל (סי' קעו סי"ב) אפילו אם גנב הוי לשותפות, עיי' דבריו שם (ט"ז).

(מ) טורח מלאכתו כפועל - נראה דהיינו דוקא בכהאי גוונא שאין האחים יכולין לעשות מלאכה זו, דהא המלך קיבל אותו למלאכה זו, אבל בשאר שותפים שמחויבים שניהם להתעסק, ועסק אחד יותר, אינו נוטל שכר טרחתו, כיון שלא הודיעו ועסק יותר בעצמו, דיכול השותף השני לומר אם היית מודיע לי הייתי עוסק בעצמי ג"כ. ודוקא בשותף שחלה או שמת שאין השני יכול להתעסק, נוטל השותף כשיתעסק שכר טרחתו, אבל בסתם שותף שעסק יותר אינו נוטל שכר טרחתו, דדוקא שכר בהמתו וחנותו יכול לטול כמבואר לעיל סימן קע"ו סעיף מ"ד, אבל שכר טרחת עצמו אינו נוטל. וכן מוכח בסימן רפ"ז [סעיף א'] דאם השביחו בדבר שאם היו מודיעים לקטנים גם הם יכולים לעשותו, דהשבח לאמצע כיון שלא הודיעו [תחילה] (נתה"מ).

(ב) ³⁸³חלה אחד מהם(ו), אם בפשיעה כגון שהלך בשלג בחורף(ז) או בחום בימות החמה וכיוצא בזה. אם יש קצבה לרפואתו מתרפא בשלו, ואם אין לה קצבה מתרפא מן האמצע. אבל אם חלה באונס, אפילו יש לה קצבה, מתרפא מן האמצע. ³⁸⁴וקודם שנתרפא יכולים לומר לו חלוק עמנו. הגה: ³⁸⁵ויש אומרים צהיפך דפשיעה ככל ענין(ח) אינו מתרפא מן האמצע וצחלה באונס דוקא רפואה שאין לה קצבה מתרפא מן האמצע:

(ג) חלה אחד מהן כו' - שני אחים נשתתפו יחד ועשו תנאי ביניהם שכל ההוצאות בלתי מסודרות כל אחד יוציא מחלקו ולא מתפיסת הבית, הוצאות חולאים הם כמזונות שיוצאים מתפיסת השותפות ואינם נקראים הוצאות בלתי מסודרות, שבכל תנאי שבעולם שאדם מתנה עם חבריו שאינו מפורש נגד הדין, יש לחקור לפרש לשון התנאי באופן שלא יהיה כנגד הדין, משום דאנו אומרים אלמלא היה כוונתו של בעל התנאי להתנות כנגד הדין לא ה"ל לסתום אלא לפרש בהדיא, אבל הוצאות בניו לת"ת אינם בכלל מזונות ואינם יוצאים מתפיסת השותפות (ש"ך ❖ הבאר שבע).

(ד) כגון שהלך בשלג כו' - ואין חילוק בין הלך בזמנים הללו ברגליו או ישב בעגלה, דאמרינן הכל בידי שמים חוץ מצנינים ופחים (סמ"ע).

(ה) דפשיעה בכ"ע - ועיקר כהמחבר (דלא כסמ"ע סק"ז) (ש"ך), ראובן נפטר, והניח ג' בנים ונכסים, והבנים אחרי פטירתו היו נושאים ונותנים בנכסי עזבון אביהם, והיו עושים הוצאות ופוזרים כל אחד מהם כרצונו מבלי חשבון, ועתה באו לחלוק נכסי עזבון אביהם. אם אלו האחין מחו האחד לחבירו קודם שיוציאו, ודאי דכל אחד הוציא לעצמו ויעשה חשבון מכל מה שהוציא, אבל אם לא מחו אלא הוציאו בדרך הסתם, אם קנו דברים לבניהם ולנשותיהן, או חפצים בבתיהם, ודאי דשמין אם הם בעין ולא נאבדו ולא בלו לגמרי, אבל אם נאבדו או בלו לגמרי אין שמין כלל, דמסתמא אחים מחלי אהדדי. ואפילו שזה הוציא יותר מזה, וכן אם הוציאו באכילה ושתייה זה יותר מזה ולא מחו אהדדי קודם שיוציאו, ודאי דמחלי אהדדי, ואפילו היכא דיהיב חד מן האחין מתנה לאיניש אחרינא מתפיסת הבית וחזו אחין ושתקו, דמחילה הויא. ובחלה באונס ברפואה שאין לה קצבה מתרפא מן האמצע (רע"א ❖ הלחם רב), ועיי' חכם צבי [הוב"ד פ"ת ועיי' לקמן סק"י(א)], וי"א שאין חלק בין קצבה ללא קצבה, אלא באונס מתרפא מהאמצע ובפשיעה משלו (פ"ת⁴¹¹).

(ג) ³⁸⁶במה דברים אמורים שנתרפא מן האמצע, כשהוא לבדו מתעסק באומנות, והשאר במטלים ונוטלים חלק בריוח, אבל שני שותפים(ט) שמתעסקים באומנות(י) או בסחורה וחלה אחד מהם, אפילו באונס, מתרפא משל עצמו. הגה: ³⁸⁷ודוקא שאין ניזונין מן הסותפות(י"א) אצל ניזונין מן הסותפות וחלה באונס, כל רפואה שאין לה קצבה כמזונות דמיא. ואם שותף חייב לפדות חבירו עיין לעיל סימן קעו סמ"ה:

Commented [J126]:
ה סר המשך לגבי ריבית?

Commented [YL27]:
סגנון שמאי

Commented [YL28]:
י' הערה.

⁴¹⁰ נתה"מ משמע שכתב כן גם ל"א שהביא הרמ"א, אמנם בערה"ש (ס"ב) כתב שלפי ה"א שהביא הרמ"א אפילו אם נלקח מחמת אביו לשאר אומנות הריוח לאמצע.
⁴¹¹ עיי' לקמן סק"י(י), וזה אותו חכם צבי.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

^(ט) אבל שני שותפים כו' - כל זמן שהוא חולה, הוא מקבל מרויח השותפות (ש"ך ❖ המבי"ט), י"א דלא אמרינן שאם חלה דנתרפא מן האמצע אלא לפי שיצא חוץ לעיר להרויח בשביל השותפות ולכן הוי כאילו נלקח מחמת השותפות ודמי ממש לההיא דא' מן האחים שנפל לאומנות כו' אמנם כששניהם עוסקים במלאכת השותפות ס"ל דאם חלה ונתרפא דנתרפא משל עצמו (ש"ך ❖ הרשד"ם), וכן הסכים בבאר שבע [הוב"ד בש"ך סק"ו], ראש ישיבה שלח א' מבני הישיבה לגייס כסף, והבטיח לו חלק אחד מהמעות אשר יתנו לו, וההוצאות יקח מהאמצע, והלך ונחלה, על מי לשלם הרפואה. אם הוא שליח, וכשכיר או פועל ודאי הוצאות הרפואה על השליח, שכן הוא הלך בשכרו, וכל זמן שאין תנאי בפירוש, כל מה שאפשר לפרש במילת "הוצאות על צד המיעוט, נפרש כך. והוצאות הרגילות הם נסיעות ושינה ואכילה, ולא חולאים ולא מקרים הבלתי מתמידים. וכל הבא לפרש כך, עליו להביא ראיה. ואע"פ שהשליח כבר הוציא, אין הראש ישיבה תובע ומוציא, שכן כאן אין ספק בדין, אלא בפירוש המילה, ועל השליח להוכיח כדבריו. ואם תאמר שהשליח הזה הוא שותף, שהרי הוא מקבל אחוזים, הרי אם רק שותף א' עובד, והשני לא משתתף, כמו כאן, אז הוצאת הרפואה על החולה (רע"א ❖ המעשה חייא).

^(י) אבל שני שותפים שמתעסקים כו' - אף דנראה מדברי הפוסקים דבעינן ששניהם יתעסקו בשותפות, לאו דוקא הוא, אלא כיון שכל אחד מניח ממונן לתוך השותפות והם מתנין באופן הנאות להם למחצה לשליש ולרביע, אף שהאחד יושב אוהלים והשני כזבולון לחוף ימים, חלה אינו מתרפא מהאמצע, דכנגד שכר טורחו שקיל באגר טפי, וג' חילוקים יש בענין זה: אחים השותפין ואחד לבד מתעסק, אפילו ביש לה קצבה מתרפא מהאמצע כשחלה באונס. ואם כל אחד מתעסק, יש לה קצבה משלו, אין לה קצבה משל אמצע, וכן הדין בשותפין דעלמא שהם ניזונים מאמצע, דטעמא משום דכמזונות דמיא. ושותפי דעלמא שאין ניזונין מהאמצע, וחלה אחד מהם אפילו בהליכתו לצורך השותפים, משל עצמו, דאין להשותף מזונות משל אמצע בלכתו על אודות השותפות (פ"ת).

^(יא) דוקא שאינן כו' - וי"ח אלא שאפילו ניזונין מהשותפות, כל שעוסקים יחד מתרפא כל אחד משל עצמו, ואם אינן עוסקים בהשותפות יחד אלא בזה אחר זה, אזי כשחלה אחד בזמן התעסקו לבדו בהשותפות באונס מתרפא מהאמצע, כיון שעוסק בשביל שניהן (סמ"ע), וי"ח שאותו שמתעסק לבדו בעל כרחו כגון בנלקח לעבודת המלך שנותן ריוח לכל האחין, וזה בודאי ניזון מהשותפות כיון דהוא מתעסק בשבילם, ולכך שפיר מגיע לו רפואה שאין לה קצבה שהוא בכלל מזונות, ובזה מחלק בין מתעסק לבדו ובין שאר שותפים שהן בכהאי גוונא, דהיינו שאינן ניזונין יחד מהשותפות, דאף שהבטיחו לאחד מזונות בעד איזה עסק שקיבל על עצמו לעסוק לבדו בעסק זה, וחלה בתוך הזמן שעוסק בו, שאין לו רפואה אף שאין לה קצבה. והטעם לזה, דלכאורה קשה הא דשותפים הניזונין שיש להן רפואה שאין לה קצבה, אבל בשאר שותפים שאינן ניזונין יחד ואינן נהנין זה מזה במזונות, רק ששכרו אחד לאיזה עסק והבטיחו ליתן לו מזונות בשכרו, הוי כמו מתחייב עצמו במזונות לחבירו בחנם או בעד שכירות, שאין הרפואה בכלל, אבל בשותפין הניזונין יחד, יש להם רפואה שאין לה קצבה, אבל באונס דהכא דלאו מטעם מזונות הוא, אין חילוק בין רפואה שיש לה קצבה ובין רפואה שאין לה קצבה (נתה"מ), ועיקר כרמ"א דאף התנו בתחלת השותפו' דההוצאות שאין כסדרן לא יהי' מן האמצע אין בכלל זה רפואות (ט"ז ורע"א).

^(יב) אחד מאחים השותפים (יב) שרצה לילך ללמוד תורה או אומנות, ישומו כמה יגיעו לחלקו בהוצאתן כשהם ביחד, וכן יתנו לו. אף על פי שצריך יותר כשהוא לבדו (יג):

^(יג) אחד מהאחין השותפין כו' - לאו דוקא באחין שותפין מיירי וכגון שנשתתפו יחד לעשות כל אחד בזמן מיוחד, ורצה אחד ליסע ללמוד בזמן שעוסק חבירו בהשותפות (סמ"ע).

^(יד) אף על פי שהוא צריך יותר - דנר לאחד נר למאה, וה"ה לכיוצא בו, אפ"ה א"צ ליתן כל צרכו אלא לפי ערך (סמ"ע).

^(טו) שותף שאמר לשותפו גנוב וכל נזק שיגיע לך אישלים פטור, ואע"פ שנהנה מאותה גניבה (יד) (ועי' לעיל סי' קעו סעיף יב):

n :Commented [j129]
לש

l :Commented [j130]
א ברור לי
הציור.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(77) פטור ואף על פי שנהנה כו' - ר"ל שפטור לשלם כל הנזק מכח הבטחתו, אבל חלקו צריך לשלם מאחר שנתרצה למעשיו ע"י לעיל קע"ו סי"ב (סמ"ע), וי"א דכאן איירי שעדיין לא חלק עם שותפו, וי"א שזה סותר דבריו בסי' קע"ו סי"ב וכאן עיקר (פ"ת).

סימן קעח - שותף שבקש מהמוכס שימחול לו, ובו ג' סעיפים:

(א) ³⁹⁰ שותפים שבקש(א) אחד מהם מהמוכס שימחול לו ומחל לונב), הוא לאמצע, כאלו הוא שלוחם לבקש בשביל כולם. ואם מעצמו(ג) בלא פיוס אמר אני מחל בשביל פלוני, הוא שלו לבדו:

(8) שותפים שבקש - ע"ל סי' עז ס"ו [שנים שלוו מאחד בשטר אחד, ומחל לאחד מהם, לא מחל אלא חלקו, וגובה מחבירו חצי החוב. הגה: ויש חולקים ואומרים דכל החוב מחול ואין יכול לתבוע לחבירו כלום. ולענין הלכה אם היו אלו הב' ערבים קבלנים, שאז היה יכול לגבות כל החוב מאחד מהן, ומחל לאחד מהן, כל החוב מחול וגם השני פטור. אבל אם אינם ערבים קבלנים, שאז צריך לתבוע כל אחד, ומחל אחד מהם, אינו מחול אלא החצי, וגובה מחבירו חצי החוב]. ראובן ושמעון ולוי היו שותפים, ולוי נפטר, ובגלל שהוא מת, בא הממשלה לקחת כל רכושם מאחר ואין לו בנים, ובטענה שכל הרכוש של כולם, והיורשים של לוי הוציאו הוצאות, והצליחו להציל, ראובן ושמעון חייבים לשלם חלקם בהצלה, שאע"פ שמיתתו גרמה הנזק, עכ"ז זה לא היה אלא גרמא, ואע"פ שבמת א' מהשותפים נתפרקה השותפות הביטול הוא שיכולים לחלק השותפו היורשים והשותפי' אבל כל עוד שלא חלקו ונכסי השותפי' בחזקת שלשת', ואע"פ שהמוכס אומר שהוא רק לוקח את רכוש המת, שאין לדמות למחילת מכס, שהוא מתנה שנתנה לזה (ש"ך ❖ המבי"ט), ראובן ושמעון היו שותפים בעסק, ושמעון רצה לקנות סחורה בזול, ולווה מגוי בריבית מאה מנה, והשותפים עשו סחורה במה שקנה, וכשבאו ראובן ושמעון לחלוק השותפות, שמעון בקשה המאה מנה חזרה עבור החוב, וראובן אמר שישאר בשותפות, ושמעון נתן כסף לגוי למחול החוב, אז מאחר וכל החוב היה עם שמעון לבד, ראובן לא זכה בשום מחילה, וראובן חייב להחזיר לשמעון חמישים מנה כחלקו מהשותפות (ש"ך ❖ המבי"ט), ועי' תורת אמת הוב"ד בש"ך לקמן סי' קפג סק"ל(ח), ועי' רשד"ם הוב"ד בש"ך לקמן סי' קעט סק"א) [שכל דבר שנעשה בשותפות, נעשה עבור השותפות, עד שיברר שזה עבור א' לבד, וה"ה למכס], בענין המסים הרבים נקראים מוחזקים נתבעים ולא תובעים אמנם כל זה אינו אלא כדי שלא יפסידו הרבים זכותם על דרך שאמרו קדרה דבי שותפי כו' וכדי שהיחיד יבקש דינו אמרו שהרבים יהיו מוחזקים לא לכל דין נקראים מוחזקים דלענין שבועה בעלי הממון הם נאמנים בשבועתם (ש"ך ❖ הרשד"ם), השולח שליח לעשות עם סחורה במקום א', והשליח הבריח מן המכס, מה שהציל הציל לעצמו שונה משותף, שכן שליח דומה לפועל שיכול לחזור בו גם אין דרך השליח לטרוח בשביל מי ששלחו יותר מדאי, שהדין נותן שיזכה באותו הריוח, אבל אם נתפס כל הפסד הבריח על השליח (ש"ך ❖ המהרש"ך).

(2) שימחול לו ומחל לו - אפילו אם המוכסן אומר בפירוש שמוחל בשבילו, אפ"ה הוא לאמצע כל שלא אמר המוכסן כן מעצמו בלא בקשתו דאיתו שנמחל לו (סמ"ע), וי"ח (ט"ז וש"ך). טעם הדבר שכתב דהא דאינו יכול לומר לעצמי אני מציל כשהיה ע"י בקשה דהוא משום דאינו יכול לחלוק שלא מדעת שותפו, וכיון שריוח המתנה נולד ע"י בקשה והתעסקות, וכיון שמחויב כל אחד להתעסק בשביל כולן, ובשעת בקשה הוי כאילו עושה בשליחות כולן, ופי השליח כפיו ממש וכאילו נולדה המתנה ע"י בקשת שניהם, והוי כאילו מבלעדי בקשת שניהם לא היה נותן המתנה ההיא, דהא א"א לו לחלוק מהתעסקות ולעסוק לצורך עצמו, וכיון שבשעה שעסק עסק בשביל שניהם, הרי נולדה המתנה ע"י התעסקות של שניהם, משו"ה הוא לאמצע (נתה"מ).

(3) ואם מעצמו כו' - אם מחל ע"י בקשת איש אחר שביקש בעד שותף אחד בלי ששלחו אותו שותף כלל, פשוט דמחול לו לבדו כאילו מחלו מעצמו (פ"ת).

Commented [j131]:
א ראיתי צורך
להביא קסג וסי'
עג.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(ב) ³⁹¹מי שפטרו המלך מכל המסים וארנוניות, אע"פ כן חייבים לפרוע במה שהוציאו הצבור בצרכי הצבור ובשמירתו⁴¹² (ועי' לעיל סי' קס"ג):

(ג) ³⁹²שותף שירד (ד) לתוך שדה המשותף ועבדה, חשוב כיורד ברשות, ונוטל כדין אריסי העיר אפילו בקמה העומדת לקצור(ה), ואפילו בשדה שאינה עשויה ליטע(ו). והוא הדין אם מתעסק בלא רשות בדבר המטלטל המשותף(ז). הגה: ³⁹³ואין הסותף נוטל הולאה רק כפי השבח שמצטיח, ואם לא השביח כלום אינו נוטל כלום(ח). ³⁹⁴ואם מיחה הסותף השני שלא לעשות כגון שצנה צנן והוא מוחה בו, אם הוא דבר שא"א מלצנות כריך חצירו ליתן לו חלקו(ט), ואם אינו כריך לצנות יכול חצירו לומר לו טול עליך ואצנך.

(⁷¹) שותף שירד - והיכא שראה בעל הקרקע שהיה גודר ובונה ושתק ולא מחה אין לומר מאחר שלא עכב כיורד ברשות דמי דאינו נקרא יורד ברשות אלא כשהורידו בעל הקרקע עצמו אבל מי שירד ברשות חבירו ובתורת שכירות או שאלה או שותפות והיה בונה מעצמו אף על פי שהלה רואה ושותק לא אבד את זכותו שהוא סבר לעצמו הוא עושה לצורך שעה (ש"ך ❖ המהרי"ט), ב' שותפים בחוב, שא' הוציא הוצאות משפט עליו, נוטל הוצאותיו שהוציא על המשפט, לפי דבריו שטען שאילו לא הוציא היה המשפט נפסד, וכל אותן הוצאות שהוציא שלא להפסיד המשפט צריכה לשלם. ואפי' לא היה שותף בזה והוציא הוצאות על נכסי חבירו חייב לשלם מה שהוציא, כמו בשדה העומדת ליטע דשמן כמה אדם רוצה ליתן דודאי הוה ניחא לה במה שעשה שלא אבדה המשפט שמין לה ומשלמת מה שנהנית⁴¹³ (ש"ך ❖ הרמ"א).

(⁷²) אפילו בקמה העומדת לקצור - פירוש, כדין אריסים שנוטלים חלק בהשבח שנשבחה הזריעה והנטיעה מעצמה, דהיינו בשעה שעומדת לקצור ולבצור, אף שאין צריך אז עוד למלאכת האריס או המקבל (סמ"ע).

(⁷³) ומ"ש אפילו בשדה שאינה עשויה ליטע - אף ששדה זו היו רגילין לזרוע והשותף הלך ונטעה, לא מחשב כמשנה דידו על התחוננה, אלא כיורד ועשאו ברשות ונוטל בו שבח כאריס כאילו עשויה ליטע, והיה יותר מדויק לכתוב "אפילו אינה עשויה לזריעה" (סמ"ע).

(⁷⁴) בדבר המטלטל - קהל התחייב לשכור חייט לתפור בגדים עבור ראובן, וראובן הלך ותפרם לעצמו, הקהל חייבים לשלם לו כפי עבודתו (רע"א ❖ הרשד"ם).

(⁷⁵) ואם לא השביח - עיקר דין זה יתבאר בסימן שע"ה ס"ד וס"ה, ועיין לעיל בסימן קע"ו סקנ"א ?? שכתבתי דדוקא בהוציא מעות שלו, אבל מה שעשה במעות שותפות שתחת ידו הפסד הוצאה לאמצע (נתה"מ).

(⁷⁶) והוא מיחה בו אם הוא דבר שא"א [מ]לבנותו - פירוש, אם הוא דבר שא"א מלבנותו, דהיינו שבית המשותף עומד ליפול, והשותף א"א לו לבנות חלקו עד שיבנה ג"כ חלק חבירו, וחבירו אינו רוצה לבנות, כופין חבירו ליתן לו חלקו ויורדין לנכסיו וגובין ממנו לבנות הבית המשותף, ואינו יכול לומר בנה אתה כל הבית ודור בו עד שיושלם לך. ואפילו בשנים שאינן שותפין, כל שיש דבר שהוא מוכרח לשניהן ואין האחד רוצה לעשותו יכול השני לכפותו. בדבר המוכרח לשניהן וא"א להאחד לתקן לעצמו עד שיתוקן ג"כ חלק האחר, מחויב האחר ליתן חלקו. וה"ה בבית המשותף שנפל ולא נשאר רק הקרקע, ואינו

⁴¹² עי' שו"ת הרשב"א שכל דבר שהוא נהנה ממנו צריך לשלם.

⁴¹³ ראובן בנה בחצירו מפעל ונשתתף עם ה' אנשים והם כלם מתעסקים במלאכה הנ"ז ומשלמים שכירות לראובן, והביאו אומנים עכו"ם היודעים בטיב מלאכת הנזכר, וראובן אינו דר בחצר זולת העכו"ם, ויהי בהמשך זמן השותפות כי נתקוטט עכו"ם א' עם חבירו ומתוך המריבה הרגו בחצר וקודם שמת הביאו שוטר והודה המוכה בפיו איך העכו"ם חבירו הרגו שאין לו תביעה עם שום אדם אחר ועל זה הענין השתדל ראובן ע"י אחרים ועל זה נתפזרו מעות הרבה, מי יפרע אלה המעות האם ראובן בעל המפעל לבדו או אם כל השותפים יחד כיון שהעלילה באה מחמת העכו"ם שהיו עוסקים בעסק השותפות. ראובן שטרח והשתדל והוציא להדיח את הרעה מעל בעלי המפעל ברשות קעביד לתועלת כלם ונשבע כמה הוציא ויטול, ואם היו ממתנים עד שיהיו נתבעים הוה להו פסידא רבתי אלא שלפני התגלע הריב צריך לנטשו ושוחד בחיק חימה עזה וכל מי שקדם להציל הרי זה זריז ונשכר. ועל אף שראובן הוא בעל החצר, כבר הוא יצא מידי חובת שמירה ונכנסו השוכרים בחיוב שמירה (מהרי"ט חו"מ פג).

Commented [J132]: ה

ציור מדובר שיש חצר של שנים, וא' בנה בית בתוכו, וכנראה שאם החצר עומדת לניעה, וא' מהשותפים החליט לעשותו אותו לבניה, בזה לא אומרים דהוה יורד ברשות

Commented [J133]: ז

ה מחלוקת ראשונים, והוא טוען שסברתו לכו"ע האם כדאי להביאו

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

עומד לשנות הקרקע לדבר אחר רק לבנין, שיכול לכופו לבנות, דהוי כמציל מההיזק דאחד יכול לכוף לחבירו כמו שכתבתי לעיל, ואין לדמותו למי שרוצה להשביח נכסי שותפות שאין יכולים לכפות זה את זה, דזה אינו, דכיון שאינו עשוי לשנותו לדבר אחר מופסד ועומד הוא וכהצלה מנזק דמיא (נתה"מ).

סימן קעט – שותפין אין להם חזקה זה על זה, ובו סעיף אחד:

(א) ³⁹⁵דבר הידוע (א) שהוא משל השותפות, אין לאחד חזקה בו על חבירו (ב). ואפילו נשתהה בידו זמן רב (ג), אינו יכול לומר שלקחו ממנו או שנתנו לו במתנה, אלא בראייה. ³⁹⁶ולא מבעיא במילתא דידיע לתרווייהו שוה בשוה, אלא אפילו חזו דהאי אייתי זווי והאי אייתי זווי וזבני בהו עיסקא ולא ידיע כמה אייתי כל חד, ובתר הכי נפיק האי עיסקא מידיא דחד ואמר תרי תילתא דידי ותילתא דחבראי, לא מהימן אלא פלגי ליה בשוה (ד). והוא דלא מצי למטען להד"ם (ה) או החזרתיו לך, כגון דחזו ליה סהדי תחות ידיה וידעו דהא עיסקא דזבנו תרווייהו. הגה: ³⁹⁷ודוקא קודם שחלקו, אבל לאחר שחלקו יש להן חזקה זה על זה (ו).

(⁸) דבר הידוע כו' - ראובן היה סוחר בבגדים בחנות א' זמן מה ובא שמעון ונתן לו סך מעות שיסתחר בהם באותה הסחורה כדרכה לזמן מסוים, אחר ימים נתחדש שבא אצל ראובן שכן אחד בחנות שאצלו ומחמת רוע השכונה רצה ראובן לצאת מהחנות ההיא ומיראתו פן יראה ביגון שמעון צאתו משם ולסבה מהסבות הלך אצלו ואמר לו הטוב בעיניך שאצא מכאן אמר לו שמעון עשה כטוב בעיניך הלך ראובן ומצא חנות אחרת במקום אחר ונכנס בה ובכל זה הזמן ראובן הוא המוציא והמביא לבד בעסק הנ"ל אין לו לשמעון רק מה שירויחו עפ"י חלקו ויהי כאשר באו להפריד העסק הנ"ל בא שמעון ותבע ממנו חלק מהחנות באמרו שהיותו מסתחר במעותיו זכה בה וראובן טען שלעצמו זכה ולעצמו לקחה. על הסתם הדין עם שמעון דסתם מה שעושים השותפין בעס' השותפין הכל הוא לתועלת שניהם בעסק השותפות כיון שבביל עסק השותפות הלך ובקש חנות לתועלת העסק ומצא ולקח מסתמא שבביל חבירו נמי טרח כיון שאינו ידוע שלקח החנות לעצמו בפ"י יש לנו לומר שזכה גם כן שמעון בחנות כ"ש וק"ו כאשר קודם שלקח נתייעץ ראובן עם שמעון שרוצה לצאת ממקומו הראשון ולבקש מקום אחר שנו"ו ודאי שכל מה שעשה עשה לזכות שניהם צריך ראובן להביא ראיה שהחנות היה שלו לבדו בעדים (ש"ך ❖ הרשד"ם), ד' שותפים היה להם חנות, שבו א' מהשותפין היה עובד, והשאר רק קבלו רווח, והשותף העובד נחלה, ובשעת פטירתו, אמר שכל מה שנמצא בחנות הוא של השותפות, חוץ משותפות שיש לו עם א' מהשותפין, מאחר ואין ודאות שכל מה שיש לו מרכושו הוא מהשותפות, כמו כן טענין לירשים, אעפ"י שאמרנו שיש אומדנות מכח הסברא לומר שאלו הנכסים הם מהשותפים אמנם יש אומדנא גדולה סמוכה לדין שהרי קי"ל שאין אדם חוטא ולא לו וכ"ש וק"ו בשעת פטירתו (ש"ך ❖ הרשד"ם), ג' שותפין (ראובן שמעון ולוי) נפרדו מהשותפות שלהם, ולאחר ימים נתברר שיש ביד לוי רכוש מהשותפות, והוא טוען שראובן ולוי היו חייבים לו כסף ולכן תפס. מאחר ונתגלה לאחר הפירוד, הוא נאמן בתפיסתו. אמנם מאחר ואחר שחלקו ובררו חשבונותיהם, ולוי לא ערער שום דבר, זולת כי לאחר ימים רבים שהגידו לשותפיו שגנב מהם ממון הרבה, ואמרו להם מאותם הסחורות גם כן שלקח, והלכו השותפים לביתו והוציאו הסחורות מתוך ארגזו כמו שבא בשאלה, אם כן יראה דהוחזק כפרן לוי הנז', ולא כל כמיניה למטען עוד על אותם הנכסים, ולא תועיל לו חזקתו כיון שהוחזק כפרן, דהיינו שאחר החלוקה לא אמר שהיו בידו נכסים להחזיק בהם כנגד תביעות שהיה לו על שותפיו, כנראה שהודה שחשבונותיהם נתבררו באמת ובתמים ולא נשאר לו תביעה על חביריו ושותפיו, ונחשב כאילו שיש עדים שגנב הסחורה (ש"ך ❖ המהרש"ך).

(²) אין לאחד חזקה - ראובן ושמעון ולוי שותפים במו"מ אחד בחצר ההגמון, ועשו ביניהם שטר שותפות שכל אחד מהם יתן שלישי בהוצאה וכמו כן יקבל כל אחד שלישי מעות הפרעון, ולוי הוא עיקר המתעסק, ובהגיע לסך עצום השתדלו השותפים שיתן להם השררה כתב שיקבלו במקום אחר סך עשרת אלפים רובל לתשלומין, והלך לוי וקיבל

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

הכתב על שמו לבד שלא בידיעתם. לוי מחויב עכ"פ להשליש הכתב עד זמן הגביה שיגבו יחד, כיון שעשה שלא כדין להעמיד על שמו לבד, דאף שהאמינוהו מתחילה להתעסק לבד, זה היה בדבר שיכולין לחקור אחריו קודם שיתנו לו ממון ע"פ חשבוננו, אבל לא האמינו ממונם בידו ובפרט סך רב כזה כו'. והעיקר דבכל עסק שותפות עיקר סמיכות נאמנות זה על זה הוא על שבועת שותפות דחמיר, וזה לא שייך באותו כתב שיכול לומר נאבד ממנו ואזי פטור אפילו משבועת היסט ואפילו לא ע"י גלגול כיון דפטור בפשיעה על שטרות, ומה"ט גם הוא אינו מחויב למסור הכתב ליד אחד משניהם, רק מחויב להשליש ביד איש נאמן או ביד קהל או ביד ב"ד או להסגיר בתיבה של ברזל להיות ביד כל אחד מפתח. ואפילו אם לוי טוען שהוציא יותר משנים אחרים, הרי כל הכסף נשאר בחזקת השותפים כולם שוה בשוה, כמבואר כאן, דבר הידוע שהוא משל שותפות אין לאחד חזקה בו כו' (פ"ח).

(א) ואפילו נשתאה בידו זמן רב כו' - משום דשותפין לא קפדי אהדדי. ואף על גב דבזמן רב רגילין להקפיד, מ"מ כיון דניכר וידוע הוא דדבר זה בשותפות היה, עדיין הוא בחזקת של שניהן ואמרינן דלא קפדי עד שיוודע שחלקו (סמ"ע), וי"א דבאריכות זמן שאכן כן מקפידים עליו, יש להם חזקה זה על זה (ש"ך), וי"א שבמקום שיש לו מיגו נאמן (ש"ך) ❖ הראנ"ח⁴¹⁴, ויש חולקין (ש"ך) ❖ המהרי"ט, הא דקיי"ל דשותפין אין להם חזקה היינו בדבר הידוע לב' השותפין ושהם שותפין עדיין בו ושחברו השותף מכחיש טענת המחזיק אבל אי בציר חד מהני יש להם חזקה זה על זה אבל במקום שיש עדים שהיו שותפים ואינו ידוע לעדי' כי כל מה שיש בחנות הוא בשותפו' דאיפשר שיש לא' מהם בחנות איזה דבר שהוא שלו לבד ואינו בשותפות כי כן מנהג השותפין לפעמים מניחים מה שאינו בשותפות בחנות שניהם ואם אח"כ הוציאו מהחנות והניחו בביתו וטוען שהוא שלו אפי' ששותפו מכחישו יש לו חזקה כיון שאינו ידוע לעדים דבר זה שהחזיק בו א' מן השותפין אם היה בכלל נכסי השותפות כי מה שהיתה קודם בחנות השותפות אינו ראייה כדפרי' כיון שעתה ביד האחר (ש"ך) ❖ המבי"ט, ראובן שמעון ולוי שותפים וכל דברים שנמצאו תוך ארגו שיש ראייה ברורה או עדות ברורה שהיה של השותפים בחנות אעפ"י שנמצאו בארגו עם דברים אחרים אפילו ידועים של יהודה, מ"מ הדברים שאינם ידועים של יהודה אינם יוצאים מחזקת של שאר השותפין ואין יהודה יכול לטעון שלקחם משאר השותפים או שניתנו לו במתנה ואפילו אם א' מהשותפים מסכים עם יהודה, שהמוציא מחבירו עליו הראייה אלא הרי הם בחזקת השותפין עד שיביא ראייה שלקחם (ש"ך) ❖ המבי"ט, בית הכנסת חשיב כשותפות, ולכן אפילו אם כמה טוענים שזה שלהם, או שנתנו יותר, ואפילו אם שתקו, כל זמן שלא שתקו בבית דין, אין בשתיקתם הודאה, והוא נשאר בחזקת כולם (ש"ך) ❖ מהר"י לבית לוי, ועיקר כסמ"ע, ואי איכא עדים שבא ליד השותף בפקדון מהשותף השני, ואיכא עדי ראה עכשיו, אינו נאמן, דהא אפילו בחבירו שמקפיד בודאי מוציא מידו בדאיכא עדים וראה (נתה"מ), עיין מ"ש לעיל סימן קנ"ז סעיף ה' דלא איכפת לן כלל בזמן רב, דהוה כמו אומן (עי' לעיל סי קלד ס"א) דלא חלקו (ט"ז).

(ב) פלגי' ליה בשוה - עין מ"ש לעיל סי' ס"ב סק"ה [שאינן חזקת מטלטלין לאשה שנושאת ונותנת בבית בעלה, אלא כל מה שנמצא בידה, חשיב כברשות בעלה] וסקי"ד [שאח שמטפל בנכסיו אחיו היתומים, אין לו חזקת תפיסה במטלטלין, אלא הכל נחשב כביד כל הבנים] (ש"ך), ויש שלמדו מלעיל סי' קס"ד ס"ג, ויש שהקשו על זה, שאם כן יש להוכיח דאף דידענו דלאחד שתי שלישי ולא' שלישי וזה אומר ב' שלישי שלי וזה אומר ב' שלישי שלי ג"כ הדין דיחלוקו ועוד הקשה דיהא הדין דאותו החלק דפליגי עליו דהיינו מן פלגא עד שלישי בזה יהא יחלוקו (רע"א).

(ג) והוא דלא מצי למטען כו' - פירוש, דא"כ הוה נאמן במיגו (סמ"ע), נראה דבלא שהה יותר מהרגילות של כל אדם להשאיר דבר אצל השני, אפילו מיגו לא מהני, דכיון דברשותיה יתבי הוי כמיגו להוציא, אמנם מדברי שו"ע וכל הפוסקים משמע דמיגו מהני אפילו בלא שהה (נתה"מ).

7 :Commented [YL34]
שאלו?

7 :Commented [YL35]
"ך וז בסק"א,
והעברתי לבאן, אבל
גם המהרי"ט לא הבי
איתן אצלי

⁴¹⁴ אמנם עי' ש"ך לעיל סי' צט סק"ו שחולק על הראנ"ח.

מאיר המשפט על חושן משפט חלק ה'

(1) אבל לאחר שחלקו - היינו דאיכא עדים שחלקו (נתה"מ חידושים), וי"א דבמטלטלין הידוע לשותפות אינו נאמן לומר חלקנו, ואף דשותפין נאמנים לומר חלקנו אף בתוך הזמן, אינו ענין לכאן, דשם בעובדא דידיה היו ראובן ושמעון שותפין יחד בסך ידוע שכל מה שיקנו אבנים טובות עד ה' שנים יהיה בשותפות, ואח"כ עשה שמעון מו"מ עם איש אחר בסחורה זו, וטען שכבר חלק עם ראובן, בזה יפה פסק דנאמן לומר כבר חלקתי השותפות מקודם עם ראובן וקניתי הסחורה לעצמי, דבזה לא שייך חזקת מרא קמא דהא אומר שקנה לעצמו, משא"כ הכא דמיירי בסחורה ידועה שקנו ביחד, ואח"כ יצא מקצת סחורה מתחת יד אחד, דבזה ודאי אינו נאמן לומר חלקנו וזה נפל לחלקי כל היכא דאיכא עדים וראה, דאוקי הסחורה בחזקת השותפות ובחזקת מרייהו קמא כיון דאין להמוחזק שום מיגו. וכן שוטפין שא' יש בידו השטר הנכתב על שמו וטוען שחלקו נאמן, דשטרות הנכתבין על שמו עדיפא מן מטלטלין, וגם דאף גבי מטלטלין נוכל לומר דהמוחזק יכול לומר קים לי כהב"י דסוברים דיכול לומר כבר חלקנו (פ"ת).

סימן קפ - שותפים בחצר שנדרו הנאה זה מזה, ובו סעיף אחד.

(א) שותפים בחצר שנדרו הנאה זה מזה, נתבאר דינו בטור יורה דעה סימן רכ"ו:

סימן קפא - שיירא שעמד עליהם גיים והציל אחד מהם, ובו ג' סעיפים:

(א) ³⁹⁸שיירא שהיתה הולכת במדבר (א) ועמד עליה גיים וטרפה (ב), אם אינם יכולים להציל ⁴¹⁵מידם ועמד אחד מהם והציל, הציל לעצמו (ג), ואם יכולים הם להציל וקדם אחד מהם והציל, אע"פ שאמר לעצמי אני מציל, הציל לאמצע, ויטול כל אחד מהם שלו (ד). היו יכולים להציל על ידי הדחק, כל המציל מציל לאמצע, אלא אם כן אמר לעצמי אני מציל (ה), שאם אמר כן הרי זה מציל לעצמו. שכיון ששמעו שהוא אומר לעצמי אני מציל, היה להם לדחוק עצמם ולהציל, וכיון שישבו (ו) ולא הצילו הרי נתייאשו מן הכל ⁴¹⁶:

(8) שיירא שהיתה הולכת במדבר - ראובן ושמעון ולוי היה לכל אחד מהם חזקה בבתיים של חצר אחד ועתה אחר הטרפה קם הממונה על החצר ורצה לחבר כל מקום החצר למקום אחד ולעשות הכל מקום לגור שם ישמעאלים אבל בהיות ראובן רופא מומחה ולפעמים צריכים אותו הישמעאל הממונה על החצר התפייס במה שלא יקחו מקום החצר ההוא רק חלק אחד לחבר אלא מקום גורים של ישמעאלים להרחיבו מעט ושבמקום הנזכר הוא יבנה בתים לרופא כבראשונה ושהרופא הנזכר יחלק שארית המקום כרצונו לפי שבעבורו היו מניחים אותו ועתה קמים שמעון ולוי בעלי החזקות וטוענן על ראובן ואומרים שאינם רוצים להפסיד ממקום חזקתם שום דבר ושמזלו של ראובן גרם שיקח הישמעאל מקום חזקתו שהיתה סמוכה למקום מגוריו. לא מבעיא אם יש עדים שאמר לעצמי אני מציל דהכל שלו אלא אפילו לא יהיו עדים בדבר כיון שהוא טוען שנתכוון לזכות בעדו או בעד היתומים שסמכו אצלו בני אחותו ואם לא נתכון אל הכל לפחות שתזכה על כל פנים לאמצע כאילו היו שותפין וכיון דכן ספק ספיקא הוא וכתבו דספק ספיקא עדיפא מרובה ואף על גב דאין הולכין בממון אחר הרוב אלא אחר המוחזק בספק ספיקא מוציאין מיד המוחזק אם כן אומרים שראובן הציל לאמצע כמו שהיו שותפין ואם לא שאמר אחרת, ועוד אפשר לדמות את זה למוכס שמחל חוב של שותפים, שא' מהשותפים השתדל על זה, ואומרים שמחלק לאמצע, ולכן כאן הכל לאמצע, אפילו אם אמר שהציל לעצמו (ש"ך) ❖ המהר"י בן לב), עי' לעיל סי' קו סק"צ (צח) בש"ך ❖ התורת אמת, איש אחד שהיה מחזיק במוחזקות כמה שנים ועתה נתגלגלו הסבות שנתגרש משם באופן שא"ל לו לדור עוד שם באותה עיר הן מצד השר הן מצד בעלי חובות הנושים בו הדוחקים עליו. אם יש רשות

Commented [YL36]:
ה לא ברור בדבריו,
וצ"ע

⁴¹⁵ מיירי שהוא שהמציל הוא יותר חזק מהבעלים, ולכן הוא יכול להציל, והם אינם יכולים להציל אפילו על ידי הדחק (ערה"ש ס"ד).
⁴¹⁶ עי' ב"י שאם האחרים השתדלו, לא נתייאשו, ומחזיר לאמצע.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

לאיש אחר לשכור אותה מוחזקות או לא. והנה אם הוא בענין דאי אפשר לו להמחזיק הראשון בשום אופן להציל להחזיק במוחזקות שלו כבראשונה, כל המציל אותה ושוכרה הציל לעצמו, והיא שלו, שהרי אם לא ישכרנה שום יהודי ישכרנה השר לאיזו עכו"ם או יחזיק אותה בעצמו. ואם הוא באופן שיכול להציל אותה המחזיק הראשון אפי' ע"י הדחק וטורח גדול אין שום איש רשאי לשוכרה אלא כששמענו בהדיא מיניה שגילה דעתו שמייאש ואסח דעתיה מינה שלא להחזיקה עוד. ואין להוציא המחזיק הראשון מחזקת האורנד"א שלו כי אם לאחר שיראה לנו בראיה ברורה שמחלה או נתייאש ממנה, או לאחר שיתברר בבירור גמור שאין לו עוד בשום כח אפשרית לשוב ולהחזיק במוחזקות שלו כבראשונה. ומצד התקנה במדינתנו כל מי שישכור אותה יצטרך ליתן במסירה איזה סך מה להמחזיק הראשון (ש"ך * המהר"ם), ראובן שמעון לוי ויהודה רצו לשלוח כ"כ משאות מסחורה שהיה להם, ויוודע הדבר לרשויות ונתוודע לראובן שסחורה שלו נלקח על ישי השלטון, מטעמא שלא שילם מיסים. וכשידע ראובן כן עשה כל מאמצי כחו להוציא המשאות שלו ושל הנז"ל מיד השלטון, והוציא מעות ראובן עד שהוציא המשאות שלו ושל הנז"ל מיד השלטון, וחלק ממשאות של שמעון ולוי הנז' נשאר ביד השלטון שהיה סחורה שפלה, והסחורה של ראובן היה שוה הרבה, ולא רצה לעזוב אותה בידם פן יגנבו ממנה. מחשבים לפי ממון וכל אחד יפרע במה שנתפשרו עם השלטון כפי הערך המגיע לו לפי הממון שהיה לו בתוך המשאות, כמש"כ בסי' ערב סט"ו, ואין מחשבים לפי המשאות (ש"ך * המהר"ך).

(2) גייס וטרפה - בעינין דוקא שכבר טרפו ושוב אח"כ הציל מידם אחר הטריפה, אז הוה זוכה מן ההפקר, אבל מה שלא נטרף ולא הגיע לידם עדיין אינו מיואש ולא הציל לעצמו, וי"א אפילו לא הגיע עדיין לידם ועמד אחד והחזירם לאחור, אבל אם הציל ע"י שהבעלים ברחו לכו"ע מודה שלא הציל לעצמו, דמזה החלק שהבריה לא נתייאש להנותרים. ומכל מקום, נהי שלא הציל לעצמו מההפקר, מ"מ אם הוא שותף חולק שלא מדעתם גם בברח והציל, לזה לא צריך יאוש אלא פחד סכנה וזמן בהול (פ"ת).

(3) הציל לעצמו - אפילו לא אמר לעצמי אני מציל, והטעם, דודאי מתיאשי מיניה (סמ"ע), אע"פ דבגזלן לא מהני יאוש רק עם שינוי רשות אפילו בגזלן גוי, גייס שאני, דהוי כמציל מן הנחר שהיא אבודה מכל אדם וכהפקר גמור הוא, אבל ביכולין להציל ע"י הדחק שאינה אבודה מכל אדם, ודאי לא זכה בחלק של מי שאינו כאן (נתה"מ), וי"א שיש חילוק בין גייס במדבר למקום ישוב, דמדבר לית דין ולית דיין דממקום רחוק באו ושם ישובו הוה יאוש, משא"כ סתם גייס אפילו רבים לא הוה אלא גזלנים, והכל לפי מה שהוא ענין. מה שכתוב כאן בשו"ע דאם אינם יכולים להציל ועמד אחד והציל לעצמו, זהו מצד הדין, אבל מצד התקנה הציל לאמצע, ועיין מה שכתבתי לקמן סימן רנ"ט סעיף ד' סק"ג ובסימן רס"ד סעיף ה' סק"ו (פ"ת).

(4) הציל לאמצע ויטול כל אחד כו' - דכיון דאיירי כאן כשאין שותפין ולכל אחד יש לו עניניו בפני עצמו ומכיר את שלו, לא שייך לומר לאמצע ממש דמשמע שחולקין יחד. ומה"ט נמי אם הציל זה מה שהוא של אחרים ולא הציל את שלו, נוטלין אותו מידו האחרים ושלו נפסד. משא"כ בסיפא בשותפין שיש להן הכל יחד, שייך שפיר לומר לאמצע ויחלוקו אם הציל את כולו או שלא אמר לעצמי אני מציל, ואם לא הציל את כולו ואמר לעצמי אני מציל, קאמר שנוטל כפי מה שהיה לו בהשותפות בראש, ואומר הרי חלקתי נפשי מכם וזה הגיע לחלקי, דבמקום פסידא שותף חולק לנפשו, וכמ"ש רמ"א בסמוך בהג"ה (סמ"ע).

(5) אא"כ אמר לעצמי אני מציל כו' - ראובן ושמעון היו שותפין והי בלכת שמעון לגבות החובות נהרג בדרך ונשארו לו יתומים קטנים וראובן טוען שכיון שמת שמעון נתפרדה החבילה ואין להם עוד שותפות ושיחלקו כל החובות מה שהרויחו במכס עד היום ההוא אבל מכאן ולהבא אין ליתומים שותפות עמו כלל, הדין עם ראובן ולא מבעיא אם היתומים קטנים ואינם יכולים להתעסק בענין, דפשיטא שלא יאכלו היתומים וישמחו ולא יעבדו, והשותף יטרח עבורם בחינם, אלא אפי' היו היתומים גדולים, עכ"ז נתפרדה חבילה אע"פ שהתנו לזמן קבוע שכבר יצא הממון לרשות היורשין בין אם ימשך נזק בהכרח מחלוק השותפות ליתומים ובין לא ימשך אלא סתמא אמרו נתפרדה חבילה בכל ענין

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

ומזלייהו גרם (ש"ך ❖ הרשד"ם), כל מקום שיש שותפים שנגנב להם רכוש, ובא שותף א' להציל, כל מקום שהוא מקום שלא יכולים להציל, אז כל א' חולק שלא ברשות חבריו, ומציל לעצמו דע"כ לא אמרין בשיכולים להציל והציל אחד מהם בסתם שהציל לאמצע אלא בידוע לנו שהיו שם דברים ידועים משל שותפות או שהמציל מודה בהם אבל במקום שאינו ידוע לנו שגזלו מן הנהרג נכסי שותפות כלל אלא נראה שלא לקחו ממנו נכסים משל שותפות, פשיטא שאין לראובן זכות במה שיציל השותף (ש"ך ❖ הרשד"ם), עסקן שהלך לשלטון לפטור קהילה ממסים, צריכים לשלם לו כמה שהוא הפסיד מעבודתו, כל שמלאכתו ידוע, אבל בנסדק חבית (סי' לקמן סי' רסד ס"ה) אין ידוע שיש לו רווח ממנו (ש"ך ❖ הרשד"ם), אם רכוש של כמה שותפים נלקח על ידי גוים, וכל השותפים חוץ מאחד עשו הסכמה שכל מה שיצילו יצילו לאמצע, ועשו על זה קנין ושבועה, והשותף שלא היה בעת הקנין, הסכים כאשר שמע, והצילו קצת, והשותף האחרון טוען שהציל לעצמו, ולא עשה קנין, וגם הצילו כל כך מעט, שלא עשו על דעת כן, כיון שכל סוחרי הספינה מהיהודים באו בהסכמה אחת הרי הם כבני אומנות ויכולים לענוש על מי שעובר על הסכמתם ואין צריך ודאי קנין ולא שום דבר רק הסכמה בעלמא, אין טענה של לא הסכימו על סכום מעט, וכל זה אפילו אם ראובן לא הסכים רק שתק (ש"ך ❖ הרשד"ם).

(1) וכיון שישבו - קשה לי הרי יאוש לבד לא קנה⁴¹⁷. ושנוי רשות לא הוי, כיון דגזלן לא נתן לו מדעת, רק שזה הציל ולקח מהגזלן שלא מרצונו, כדאיתא לקמן סי' שס"א ס"ה (רע"א). (ב) ³⁹⁹היו שני שותפים, והציל אחד מהם(ז), הציל לאמצע. ואם אמר לעצמי אני מציל(ח), הרי זה חלק מחבריו והציל לעצמו. הגה: ⁴⁰⁰כל מה שהגיע לחלקו(ט), אבל אם הציל יותר הוא שלהם. ודוקא שהם יכולים להציל, אבל אם אינן יכולין להציל(י) הכל שלו⁴¹⁸. וע"ל סימן קעו סכ"ח. ⁴⁰¹ואם אמר שאמר שהציל לעצמו(יא) ואין לו עדים, נשבע על כך ומחזיק לעצמו(יב)⁴¹⁹:

(1) והציל א' מהם כו' - אפי' שא"י להציל (ש"ך).

(2) לעצמי אני מציל - ואם הציל לו ולאחד מהשותפים מגו דזכה לנפשיה זכה נמי לחבריה ועיין לעיל (סי' קה ס"ב) (רע"א).

(3) כל מה שהגיע לחלקו כו' - אמה שכתב המחבר ואם אמר כו' "והציל לעצמו" קאי הרמ"א, וכתב דהיינו דוקא כפי חלקו ועי' ס"ק(ד) (סמ"ע).

(4) אינם יכולים להציל כו' - ואמר לעצמי אני מציל (ש"ך).

(5) שאמר שהציל לעצמו - נראה, דכשהשותף כאן בעינן אמירה בפניו דוקא, והטעם נראה, דאף ששותף יכול לחלוק עצמו שלא מדעת שותפו במקום פסידא היינו דוקא כשאין השותף כאן, אבל כשהשותף כאן צריך לחלוק עצמו בפניו דוקא למען ידע חבריו להציל שלו ג"כ, ועי' קצה"ח בס"ק(יב). כל שאינו אומר אין השני מיאש כלל, מטעם דכשיש מצילין אינו מיאש נפשו. וכן מסתבר, דכל אדם מחויב להציל של חבריו, ומכ"ש בשותף דמסתמא עושה אדעת שותפו, אינו מיאש שותפו עד שיאמר לעצמי אני מציל אז מיאש נפשיה (נתה"מ)⁴²⁰.

⁴¹⁷ צ"ע אם עצם זה שהם ישבו הוה כאבידה מדעת.

⁴¹⁸ וה"ה ביכולים להציל על ידי הדחק וישבו כנ"ל סעיף א'.

⁴¹⁹ שיירא שהיתה הולכת במדבר ועמד א' והציל כו' ואם אמר לעצמי אני מציל הציל לעצמו, בשותפין אף על גב דאין יכול להציל אם לא אמר לעצמי אני מציל הציל לאמצע היינו כשהציל סחורה או חפץ שהוא בשותפות עם חברו אבל אם הציל דבר אחר פשיטא שזכה בה המציל (מחנ"א שותפות ג).

ראובן ושמעון ולוי שקנו יער מאדון באופן שבכל משך זמן חטיבת היער אינו רשאי למכור עץ לאיש אחד זולתם וכן ה' כמ"פ ועתה הלך לוי באמצע הזמן וקנה ממנו עץ וטוען שקנה לעצמו ולא לשותפות והם כבר דברו ביניהם כמה ליתן לאדון וכבר ה' פעם א' אצל האדון ביחד אלא שלא נגמר המקח, הרי כל מה שמוזל האדון על השער הוא מפני התנאי שיש לשלשתן עליו שלא יוכל למכור לאחר, א"כ א"י לומר לעצמי קניתי וכן בכל מקום שכבר עסקו שניהם בקניית המקח אצל המוכר שוב א"י לומר לעצמי קניתי אף שלא נגמר המקח בתחלה והלכו להם וחזר א' מהם וקנה (מהרש"ם ח"ב סי' יט).

⁴²⁰ עי' לעיל הערה 390.

Commented [YL37]:

י' נתה"מ קעח סק"א שאפשר לחלק עם חבריו רק על הסחורה הזו ולהישאר שותפות בכל שאר הסחורה. ול"נ שרק אפשר לחלק אם מחלקים בכל. @oz סברת התרומת הדשן שהביא שם והוכיח נגדה מסי' קע"ו סעיף כ"ח.

Commented [YL38]:

האם זה פשוט ומובא בשנו"כ?

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

(21) נשבע על כך כו' - שאמר לפניו וכ"ש לפי הסמ"ע (לעיל סי' קעו סק"קכח) שצריך לאמר את זה בפני ג' שהם כב"ד, וי"א דאם ליתא לשותף בפניו א"צ אמירה כלל וסגי בלב (ש"ך), [כהערה על הש"ך] משמע מדברי הש"ך דבעינן שיאמר בפני עדים אבל בינו לבין עצמו לא מהני אמירתו. והרי לעיל סימן קע"ו סק"קכח) מסיק הש"ך דאפילו בינו לבין עצמו נמי מהני. ואין לחלק ששם יש מיגו וכאן אין מיגו דכיון דאתה מאמינו בשבועה שאמר כן בפני עדים אף שאין עתה עדים בפנינו נאמינהו ג"כ שאמר כן בינו לבין עצמו (רע"א). וי"א שתמיד נאמן ללא מיגו, אבל במקום שעושה את עצמו לגזלן, אז אינו נאמן עד שיאמר בפני עדים (רע"א ❖ המשנה למלך). וי"א דעיקר נאמנות בנוי על מיגו, והתובע תובע טענת שמא, שלא מחייב אפילו הסית, אבל יכול להחרים עליו (רע"א ❖ הרשב"א), ואינם דברים שבלב דאומדנא דמוכח הוא שבודאי במקום פסידא יציל לעצמו קודם, ובמקום אומדנא דמוכח מהני דברים שבלב (נתה"מ), וי"א שנשבע שנתכוין להציל לעצמו, ועיין מה שכתבתי בסימן קע"ו סעיף כ"ח (ט"ז), וי"א דלישנא דנתכוין לאו דוקא אלא היינו לומר דאמר לעצמי אני מציל, ואם היה שם השותף וטענו טענת ודאי ישבע ואם לאו יחרים סתם, ועיקר כש"ך, וכיון דאין יכולין להציל כלל והרי הוא הפקר ולא זכו השותפין אלא מחמת הגבהתו של זה השותף דאמרינן מסתמא אדעתא דכולם הכוונה לזכות, וכיון שבלבו לא היה הכוונה להגביה לחבירו ממילא לא זכו אינך, ואם הוא דבר שיכולין להציל ע"י הדחק דכה"ג לא הוה הפקר אלא שרוצה לחלוק לעצמו במקום דאיכא פסידא וכמבואר בסימן קע"ו סעיף כ"ח בחוב מקולקל, ובזה נראה דצריך דוקא אמר, ואם לא אמר, אף על גב דבלבו היה לחלוק לעצמו כיון דדברים שבלב לאו דברים הו"ל שותף כבתחלה. ולמסקנא היכא דאין יכולין להציל אפילו ע"י הדחק סגי בכוונה בלב, והיכא דיכולין להציל ע"י הדחק בעינן אמר עיין מ"ש בסימן רס"ט סק"א (קצה"ח), עיין ש"ך סימן קע"ו ס"קמ"ה? דאינו נאמן רק כשיש לו מיגו, דהיינו שקיבל שלא בפני עדים (נתה"מ), וי"א שבס' קע"ו במלוה ליכא יאוש כו', אבל הכא אחר שנפל ביד גייס וקרוב ליאוש, אף על פי שזה עומד להציל, תו לא הוה חזקת ממון של שותפים ומהימן בשבועה, מיהו לפ"ז דוקא אם כבר נפל ביד הגייס, אבל אם עדיין לא נפל ביד הגייס אלא שברח, לא (פ"ת).

(ג) 402 וכן השוכר את הפועל להציל(יג), כל שיציל הרי הוא למשכיר, ואם אמר לעצמי אני מציל הרי זה חוזר בו מהשכירות(יד), וכל שיציל אחר שאמר לי⁴²¹ הרי הוא שלי⁴²²(מו).

(22) וכן השוכר את הפועל להציל - עיין לקמן סוף סימן ר"ע דכתב רמ"א דעת החולקת ע"ז, דאף בשכרו סתם ומראה לו המציאה הרי היא של השוכר. וצ"ל דשם מקום עיקר דיני פועל, משו"ה כתב כל החילוקים, משא"כ כאן, משו"ה סתם כאן וכתב הדין שהוא אליבא דכו"ע (סמ"ע).

(23) הרי זה חוזר מהשכירות - פירוש, שפועל יכול לחזור בו (עי' לקמן סי' של"ג ס"ג) (סמ"ע), משמע דבשכיר יום עסקינן, אבל בקבלן דלא שייך הטעם כמבואר בסימן של"ג ס"א בהג"ה, הוא למשכיר. אמנם נראה, דכיון שכתב הש"ך שם בס"קד' דדוקא כשהיה קנין או משיכה אינו יכול לחזור בו לגמרי, אבל בלא קנין יכול לחזור בו רק שידו על התחתונה, ע"ש, וכיון שיכול לחזור בו הרי הוא לעצמו כשחוזר בו. ובפועל אפילו בקנין יכול לחזור בו מטעם שכתב הסמ"ע (נתה"מ), עיין לקמן סי' של"ג ס"ה [ז"ל השו"ע: השוכר את הפועל לדבר האבוד וכו' אם לא נאנס [הפועלים] וחזרו בו, אם היה [בעל הבית] מוצא פועלים אחרים לשכור כששכר את אלו ועכשיו אינו מוצא, שוכר עליהם או מטען כיצד מטען, אומר להם סלע קצצתי לכם בואו וטלו שתים עד שיגמרו מלאכתן ולא

⁴²¹ צ"ע פירוש מילה זו אולי צ"ל לעצמי. @ אולי צ"ל לו

⁴²² ואם הפועל אומר שחזר בו, ובעה"ב מכחישו, אם יש לפועל מיגו, נאמן בשבועה, ואם אין לו מיגו אינו נאמן. ואם חזר בו שלא בפני הבעלים, במקום שלא היו הבעלים יכולים להציל כלל מהני, אבל במקום שהיו הבעלים יכולים להציל על ידי הדחק, לא מהני, שהבעלים יכול לומר, אם הייתי יודע שאתה חוזר בך, הייתי מציל בעצמי (ערה"ש ס"ד). ועי' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' צז: אם כשנטל זה חזר בו ויש לו עדים הרי הוא לעצמו ואם לאו מסתברא שהוא לבעל השטר הואיל והוא שכרו, ע"כ, אמנם יתכן ששם שונה ששכרו לגבות בשטרות, והיה שטר פרוע, וגבה עכ"ז.

מאיר המשפט על הושן משפט חלק ה'

יתן להם אלא מה שפסק תחילה, ואפילו נתן להם השתים מחזיר מהם התוספת] ובש"ך שם [די"א אפילו אם אפי' לא היה בעל הבית מוצא פועלים אחרים, הם צריכים לעשות את העבודה, או שוכר עליהם או מטען] (רע"א), קשה הא דבבב האבד גם פועל אינו יכול לחזור בו כמ"ש בסימן של"ג סעיף ה', היינו אם שכר אותו לעשות מלאכה בדבר האבוד, משא"כ אם שכר אותו לעשות כל מה שצריך בודאי דיכול לחזור גם מדבר האבוד (רע"א) ❖ הושב הכהן, ופ"ת).

(10) הרי הוא שלו - והיינו דוקא כשלא היו יכולין להציל דאמרינן ודאי נתיאשו, ואפ"ה כשלא אמר כן הוא למשכיר [דהיינו לשוכר], דמסתמא אמרינן דלא חזר בו הפועל ובשכירתו הוא מציל להמשכיר, כיון דאין לו חלק בו משל עצמו (סמ"ע).

הלכות שלוחין

סימן קפב - כיצד נעשה שליח, או טעה וקנה ביוקר ואם עבר על דעת משלחו, ובו י"ב סעיפים:

(א) הגה: 403 כלל דבר שלוחו של אדם כמותו(א), 404 חוץ מלדבר עזרתו(ג) דקיימא לן אין שליח לדבר עזרה 423, 405 וזוקא שהשליח צד חיובא(ד)ה(ו), אבל אם אינו צד חיובא הוא שליח אפילו לדבר עזרה 424. 406 האומר לשלוחו צא ומכור לי קרקע או מטלטלין או קנה לי, הרי זה מוכר ולוקח ועושה לו שליחותו וכל מעשיו קיימין(ז), ואין העושה שליח צריך קנין ולא עדים, אלא באמירה בעלמא בינו לבין חברו, 407 ואין צריך עדים אלא לגלות הדבר אם כפר אחד מהם. הגה: 408 ולכן האומר לחבירו קח סחורה זו ואשתתף עמך והלך וקנאה, לא יכול לחזור בו דהוי כשלוחו(ח) 425:

(כ) בכל דבר - ראובן אמר בפני אנשים ששמעון ימכור שדהו או שיקנה לו שדה ושמעון לא ידע ומכר שדה של ראובן או שקנה לו שדה ונתקיימו מעשיו (רע"א), יש מקשים א"כ לכל דבר מצוה יועיל השליח ויאמר אדם לחבירו שב בסוכה עבורי הנח תפילין עבורי. והרי בשליחות לדבר עבירה אי לאו דגלי קרא דאין שליח לדבר עבירה הוי ליה בדין שליחות ואף על גב דאין המשלח עושה כלום, אלא כיון דשליח של אדם כמותו לא אמרינן אלא במידי דעשיה דאז הו"ל מעשה שלוחו כמותו, אבל במידי דליכא עשיה לא אמרינן שליח של אדם כמותו, ומש"ה בפסח וקידושין וגירושין הו"ל מעשה שליח כמותו וכאילו הוא בעצמו שחט הפסח, וכן בקידושין וגירושין כאילו הבעל עצמו נתן הקידושין או הגירושין, אבל בתפילין כשהשליח מניח התפילין הנחה זו שהיא עשיה חשוב כאילו המשלח עשה

423 עי' לעיל הערה 290.

424 עי' לקמן סי' שמח ס"ח שהרמ"א מסתפק בזה.

425 עי' ערוה"ש ס"ז: שלח שליח ומת השליח או הלך למדינת הים ולא נודע אם עשה שליחותו אם לאו או שמא שינה בפרטי השליחות אם נודע שעשה השליחות בכלל אף שלא נודעו הפרטים אמרינן חזקה שלא שינה (מג"א סי' תט סק"ז) ואם לא נודע כלל אם עשה בדבר שבממון לא אמרינן חזקה שליח עושה שליחותו, ובדבר איסור במידי דרבנן אמרינן חזקה זו ויכול המשלח לסמוך ע"ז כאלו נודע שעשה אבל בשל תורה אין סומכין ע"ז רק לחומרא, אמנם להרבה מרבתינו גם בשל תורה סומכין על חזקה זו במקום שאם לא יעשה שליחותו יבא המשלח לידי עבירה כגון שעשאו שליח למכור בהמתו המבכרת [וכן הוא במ"ב סק"נ], ולחומרא לכל הדיעות חיישינן אף במה שאין ביד השליח לבדו לעשות כגון ששלחו לקדש אשה דתלוי גם בדעתה וכיוצא בזה, ויראה לי דאם שכרו בשכר וכבר קיבל השליח שכרו סומכין עליו בכל דבר שבידו לעשות בין לקולא בין לחומרא דבוודאי לא יעבור על איסור גזילה ואלמלי לא עשה שליחותו היה מחזיר לו שכרו. ועי' ש"ך לעיל ס' צא ס"ב ד"ה ו"א.

אחד שאמר לחבירו לך וקנה סחורה מיד פלוני ואני אתן לך מעות דיכולין שניהם לחזור במ המשלח והשליח ואף דמבואר בסימן קפ"ב דנתחייב לתת לו מעות היינו משום דהוה ערב שעפ"י דיבורו הלך זה וקנה אבל זה דוקא כשא"ל בכך וכך ופרט לו הסכום אבל בלא פרט לו הסכום הו"ל ערב בדבר שאינו קצוב וא"כ לא נעשה ערב ויכול המשלח לחזור וה"ה השליח דכל דזה לא נעשה ערב ויכול לחזור גם השליח לא נעשה שליח (שו"ת שוואל ומשיב מהדר"ד ח"א סי' מה).

ועי' לקמן הערה 446.

זה שאינו יכול המשלח לחזור, היינו דווקא בשותפין בפשוט, אבל אם הבטיח לו רווח, או תנאי, צריך קנין חוץ מזה כדי להתחייב שותפין (מהרש"ם ח"ב סי' רלז).